

Van (Edremit ilçesi) Futbol Yüksek İrtifa Kampı Fizibilite Raporu

2020

Van (Edremit İlçesi) Futbol Yüksek İrtifa Kampı Fizibilite Raporu

2020

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ	i
1. GİRİŞ	1
2. PROJENİN TANIMI, KAPSAMI VE ARKA PLAN GEREKÇESİ	3
3. METODOLOJİ	6
4. DÜNYA TURİZMİ VE EĞİLİMLER	6
5. SPOR TURİZMİ VE YÜKSEK İRTİFA SPORCU KAMPI TURİZMİ	9
5.1. TÜRKİYE'DEKİ YÜKSEK İRTİFA SPORCU KAMP MERKEZİ ÖRNEKLERİ	13
5.2. AVRUPA'DA ÖRNEK BİR KAMP MERKEZİ; VİYANA, AVUSTURYA	14
6. SPOR TURİZMİ SEKTÖRÜNDE FAALİYET GÖSTEREN BAZI ÖNEMLİ GRUPLAR	17
7. TÜRKİYE TURİZM SEKTÖRÜ GZFT ANALİZİ	17
8. VAN EDREMİT BÖLGESİNİN YÜKSEK İRTİFA SPORCU KAMPI TURİZMİNE UYGUNLUĞU	20
8.1. VAN'DA TURİZM SEKTÖRÜNÜN MEVCUT DURUMU	20
8.2. GZFT ANALİZİ	27
8.3. VAN İKLİMİNİN BİOKLİMATİK KONFOR AÇISINDAN UYGUNLUĞU	29
8.4. VAN'DA KAMP SEZONU ORTALAMA HAVA DURUMU	35
8.5. VAN ULAŞIM BİLGİLERİ	37
8.6. VAN'DA TURİSTİK TESİS ALTYAPISI	41
8.7. ORGANİZASYON YAPISI, YÖNETİM VE İNSAN KAYNAKLARI	41
9. VAN – EDREMİT YÜKSEK İRTİFA SPORCU KAMPI MERKEZİ ÖNERİ VAZİYET PLANI	43
10. FİZİBİLİTE ÇALIŞMASI VARSAYIMLAR VE GENEL KABULLER	48
10.1. MALİ HESAPLAMALAR	60
10.2. YATIRIM PLANI VE İŞ TAKVİMİ	63
10.3. MALİ DEĞERLENDİRME	63
10.4. SPORCU KAMP MERKEZİ FİNANSAL ANALİZİ	65
11. PROJEDE RİSK OLARAK GÖRÜLEBİLECEK DURUMLAR	67
12. SONUÇ, GÖRÜŞ VE ÖNERİLER	68
KAYNAKÇA	72

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Türkiye geneli geliş nedenine göre çıkış yapan ziyaretçiler	8
Şekil 2. Spor turistinin sınıflandırılması	10
Şekil 3. Sportschule Lindabrunn'dan tesis görseli	15
Şekil 4. Avusturya National Sports and Recreation Centre at Castle Schielleiten.....	16
Şekil 5. Viyana Tuna Spor Merkezi.....	16
Şekil 6. Turizm Gelişim Koridorları.....	21
Şekil 7. Van tarihinin kronolojisi	22
Şekil 8. TRB2 Turizm çeşitliliği.....	23
Şekil 9. Çevre Yolu Projesi Güzergâhı	26
Şekil 10. Urartu Müzesi Projesi.....	26
Şekil 11. Van PET değerlerinin zamansal dağılımı	29
Şekil 12. Erciş PET değerlerinin zamansal dağılımı	30
Şekil 13. Gevaş PET değerlerinin zamansal dağılımı	31
Şekil 14. Muradiye PET değerlerinin zamansal dağılımı	31
Şekil 15.Özalp PET değerlerinin zamansal dağılımı	32
Şekil 16. Haziran ayının ortalama PET değerlerinin dağılımı	33
Şekil 17. Temmuz ayının ortalama PET değerlerinin dağılımı	33
Şekil 18. Ağustos ayının ortalama PET değerlerinin dağılımı.....	34
Şekil 19. Eylül ayının ortalama PET değerlerinin dağılımı.....	34
Şekil 20. Konforlu aralıktaki gün sayısı bakımından istasyonların durumu	35
Şekil 21. Transasya ekspresi görseli.....	38
Şekil 22. Vangölü Ekspresi	38
Şekil 23. Van ulaşım haritası	40
Şekil 24. Edremit ilçesinin konumu.....	43
Şekil 25. Sporcu kampı alanının mevcut görünümü	44
Şekil 26. Sporcu kampı alanının mevcut görünümü	44
Şekil 27. Alanın çevre ilişkisi	44
Şekil 28. Sporcu kampı alanı şeması (öneri 60x110m)	45
Şekil 29. Sporcu kampı alanı vaziyet planı (öneri 60x110m)	46
Şekil 30. Sporcu kampı alanı vaziyet planı (öneri 60x110m)	47
Şekil 31. Aydınlatma elemanları detayları	51
Şekil 32. Aydınlatma elemanları detayları	52
Şekil 33. Aydınlatma elemanları detayları	53
Şekil 34. Derin su kuyusu sondajı	54
Şekil 35. Verti - drain	55
Şekil 36. Traktör arkası ilaçlama makinası	56
Şekil 37. Çim biçme makinası	56
Şekil 38. Kum serme makinası	57
Şekil 39. Kar küreme makinası.....	57
Şekil 40. Gübre serpme makinası	58
Şekil 41. Bakım traktörü	58
Şekil 42. Soyunma odası görseli	59
Şekil 43. Soyunma odası görseli	59

TABLORAR DİZİNİ

Tablo 1. Türkiye geneli ve bölgelerinde yükselti basamaklarının oranları (%)	5
Tablo 2. Türkiye geneli geliş nedenine göre çıkış yapan ziyaretçiler, (2003 – 2018; TÜİK 2019)	8
Tablo 3. Türkiye Turizmüne ait GZFT analizi tablosu	19
Tablo 4. Van turist ve geceleme sayıları ve ülkeye oranı	24
Tablo 5. Van'a gelen turist ve geceleme sayıları	25
Tablo 6. Van'da turizm sektörüne ait GZFT analizi	27
Tablo 7. Van kent merkezi ve Edremit'i temsil eden meteorolojik veriler	37
Tablo 8. Van uçak seferleri	39
Tablo 9. Van'daki turistik tesisler ve özellikleri	41
Tablo 10. Antrenman alanı mesafesi	41
Tablo 11. Altyapı hazırlık faaliyetleri	48
Tablo 12. Üst yapının oluşturulması faaliyetleri	49
Tablo 13. Malzeme – yaklaşık maliyet fiyat listesi.....	49
Tablo 14. Aydınlatma elemanları yaklaşık maliyeti	54
Tablo 15. Sulama sistemi yaklaşık maliyeti.....	54
Tablo 16. Sulama sistemi yaklaşık maliyeti.....	55
Tablo 17. Sahaların bakımı için gerekli alet ve ekipmanlar	55
Tablo 18. Soyunma odası yaklaşık maliyet	59
Tablo 19. Yol ve otoparklar yaklaşık maliyeti	59
Tablo 20. Yaklaşık maliyet özeti.....	60
Tablo 21.Mali Tablolar	61
Tablo 22. İşletme Giderleri	61
Tablo 23. Net Bugünkü Değer tablosu.....	62
Tablo 24. Yatırım Planı ve İş Takvimi	63
Tablo 25. Gelir - gider tablosu	65
Tablo 26. NBD ve İVO hesaplamaları	66

KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
Eurostat (Avrupa Komisyonu İstatistik Ofisi)	European Statistics
GSH	Gayrisafi Hasıla
Ha	Hektar
İVO	İç Verimlilik Oranı
KDV	Katma Değer Vergisi
DAKA	Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı
TÜRSAB	Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNWTO (Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü)	United Nations World Tourism Organization
WTTC (Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi)	World Travel & Tourism Council
CBSBB	Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı
PET (Physiological Equivalent Temperature)	Fizyolojik Eşdeğer Sıcaklık
TTS	Türkiye Turizm Stratejisi

YÖNETİCİ ÖZETİ

Dünya genelinde son 30 – 40 yıldır turizm kesintisiz büyüyerek ve çeşitlenerek en hızlı gelişen ekonomik sektörlerden biri haline gelmiştir. Turizmin ekonomik anlamdaki refaha katkısı turizm hizmetlerinin kalitesine ve elde edilen gelire bağlıdır. Uluslararası turist sayısı %7 artarak 2017’de 1,323 milyara ulaştı ve 1,6 trilyon US\$ gelir elde edildi. 2030’a kadar turist sayısının 1,8 milyara ulaşması beklenmektedir (UNWTO Tourism Towards 2030; UNWTO 2019). Türkiye, turizm sektöründe 2000’li yıllarla beraber turist sayısında ve gelirinde kesintisiz artışların yaşandığı bir döneme girmiştir. Kriz yılları hariç Türkiye’de turizm sektörü her yıl yeni rekorlarla büyüyen bir sektör haline gelmiştir. Son üç ulusal kalkınma planında (9, 10 ve 11. Kalkınma Planı) turist sayısının artmasına rağmen gelir artışının az olmasına dair tedbirler ve politikalar önerilmiş ve turizmin çeşitlendirilerek 12 aya yayılması için mekânsal ve sektörel stratejiler geliştirilmiştir. 11. Kalkınma Planı’nda (CBSBB 2019) “Turizm hizmetlerinin çeşitliliği ve niteliği artırılarak turizmin ekonomiye katkısı önemli ölçüde artırılabilecektir.” denilmektedir. Türkiye’nin turizmde öncelikli hedefi olan turizmin yıla yayılması ve gelirin arttırılması konusunda en önemli turizm tiplerinden birinin sporcu kampı turizmi olduğu görülmektedir. Sporcu kampı turizmi;

- Diğer turizm tipleri için oluşturulmuş mevcut konaklama altyapısını çok küçük ilavelerle kullanabilmekte,
- Çok büyük altyapı ve tanıtım maliyetleri gerektirmemekte,
- Klasik anlamdaki turizm sezonuna kıyasla çok kısa sayılabilecek bir dönemde yüksek turizm geliri sağlayabilmekte,
- Bulunduğu destinasyonun markalaşmasına, imaj oluşturmaya ve etkin şekilde tanıtılmasına imkân sağlamaktadır.

Türkiye’nin özellikle 1500 m ve üstü rakımlarda kurulu bulunan yerleşim yerlerinde; yüksek irtifa sporcu kampı faaliyetlerine hizmet edecek potansiyel ve altyapı iyi durumdadır. Coğrafi yapı (1500 m ve üzeri), biyoiklim özellikleri (iklimin boğucu etkisinin olmaması) ve konaklama altyapısının varlığı (başka turizm tipleri için gelişmiş olsa dahi) ile Doğu Anadolu Bölgesi’nde özellikle kent merkezleri ve çevresi yüksek irtifa sporcu kampları için uygun alanlardır. Bu açıdan Van il geneli ve özellikle merkez ilçe ve yakın çevresi (Van gölü kıyısı) yüksek irtifa sporcu kampı için son derece uygun alanlardır. Özellikle futbolda 1500 metrenin üzerinde yapılan çalışmalar dayanıklılık yeteneğini artırmaktadır. Sonuç olarak yükseklik arttıkça atmosfer basıncının azalması ve vücuda alınan oksijen miktarının azalması oksijen kullanma kapasitesini ve hemoglobin seviyesini artırarak kas dokusunun oksijenli ve oksijensiz dayanıklılığını artırdığından sporcu için deniz seviyesinde performans ve dayanıklılık artırıcı

etki yapmaktadır. Bu nedenle, sezon öncesi hazırlık çalışmalarının yüksek irtifadaki kamplarda yapılması gerekmektedir.

Bu çalışmada; yüksek irtifa sporcu kamplarının tanımı, gerekliliği, turizm açısından önemi istatistiki verilerle ve saha çalışmalarıyla aktarılmıştır. Dünya turizmindeki eğilimler, Türkiye’de sporcu kampı turizminin durumu ve Van turizmi ele alınmıştır. Sonrasında ise Van’da ve Edremit ilçesi özelinde sporcu kamplarının geliştirilmesi konusunda avantajlar ele alınmış ve nihayetinde somut bir örnek üzerinden yüksek irtifa futbol kamp merkezine ait bir gösterim ve hesaplama yapılmıştır. Buna ilave olarak il genelinde ve Edremit’te spor kampı turizminin geliştirilmesi için stratejik bir yaklaşım önerilmiştir.

Türkiye’nin en büyük spor turizm destinasyonu olan Antalya, futbol takımlarının ocak – nisan dönemindeki kampları için çok yoğun biçimde ev sahipliği yapmaktadır. FIFA kriterlerine sahip futbol sahalarının bulunması, teknik imkânlar, ulaşımın kolaylığı, konaklama tesislerindeki hizmet kalitesinin yüksekliği Antalya’nın tercih edilmesindeki başlıca sebeplerdir. Erzurum’da Büyükşehir Belediyesinin Yüksek İrtifa Kamp Merkezi adıyla sahip olduğu alanda 1 adet FIFA ve 10 adet UEFA’ya uygun iki ayrı alanda (5 + 6) 11 adet futbol sahası bulunurken bu alanlarda tribünler, soyunma odaları, duş, hakem odaları ve toplantı odaları bulunduran binalar yer almaktadır. Isparta Davraz Kayak Merkezinde yaz kamplarına hizmet eden sporcu kamp merkezinde futbol sahaları ve diğer altyapılar oluşturulmuş durumdadır.

Van kent merkezi ve çevresinin Edremit ilçesi özelinde yüksek irtifa sporcu kampı turizmine uygunluğunun belirlenmesi amacıyla;

- Van ili genelinde turizm sektörünün mevcut durumu değerlendirilmiş,
- Van’da turizmle ilgili bir GZFT analizi tablosu yapılmış,
- İlde hakim olan iklim özelliklerinin biyoklimatik konfor açısından uygunluğu Fizyolojik Eşdeğer Sıcaklık (PET; Physiological Equivalent Temperature; Höppe 1999) indeksi ile belirlenmiş,
- Van kent merkezinde kamp dönemindeki (mayıs, haziran, temmuz, ağustos, eylül) ortalama iklim verileri incelenmiş,
- Van’ın fiziksel erişilebilirliği (ulaşım bilgileri) değerlendirilmiş,
- Van kent merkezi özelinde sporcu kampına hizmet edecek turistik tesis altyapısı irdelenmiş,
- Sporcu kampının tavsiye edilen organizasyon yapısı, yönetimi ve insan kaynakları ile ilgili bilgilere verilmiştir.

Van özelinde kış turizmi (Gevaş Abalı Kayak Merkezi), kültür – inanç turizmi, (Urartu – Ermeni mabed, kilise, manastırları; Akdamar Adası’ndaki Akdamar Kilisesi ve Ermeni Aziz Bartholomeus Manastırı), doğa ve macera turizmi (kuş gözlemciliği, Erçek Gölü, Çarpanak Adası, Van Gölü’ndeki adalar ve sazlıklar, yayla turizmi, trekking-dağcılık ve tırmanma) eko-agro turizm, suya dayalı turizm çeşitleri mevcut ve potansiyel olarak bulunmaktadır. Biyoklimatik konfor şartları ile ilgili olarak kent merkezinin yaz aylarında yoğun biçimde sıcaklık stresine maruz kalmadığı söylenebilmektedir. Bu durum özellikle yaz aylarında ağırlıklı olarak yapılabilen turizm aktivitelerine olumlu yansıyabilmektedir. Van kent merkezine en yakın ilçe olan Edremit’te belirtilen bir alana yüksek irtifa futbol kampı yapımı için öneri bir tesisleşme faaliyeti öngörülmektedir.

Gerek Edremit gerek Van kent merkezinde, kamp dönemlerinde aktivite için gelen sporculara ilave olarak gazeteci ve haberciler de ağırlanacağından yeni bir turist potansiyeli oluşacaktır. Kamp yapan takımlar arasında yapılacak ya da özel olarak düzenlenecek turnuvalar nedeniyle oluşacak turizm hareketliliği kente büyük bir sosyoekonomik katkı sağlarken aynı zamanda TV, sosyal medya ve diğer kanallardan yapılacak yayınlarla Van’ın tanıtımına katkı sağlamış olacaktır. Futbol sahaları ve yanında diğer branşlar için de geliştirilecek altyapının Van kent merkezi ve çevresi için halkın spor turizminden ekonomik pay elde etmesi için önemli ve isabetli yatırım olması beklenmektedir. Oluşacak bu tesis altyapısının kamp dönemleri dışında Avusturya’da ve diğer örnek destinasyonlarda olduğu gibi yerel spor kulüplerinin kullanımına verilmesi kısa ve uzun vadede spora olan ilgiyi arttıracak ve tesislerin sürdürülebilir olarak kullanılmasını garantiye alacaktır.

1. GİRİŞ

Turizm, dünya genelinde son 30 – 40 yıldır kesintisiz büyüyerek ve çeşitlenerek en hızlı gelişen ekonomik sektörlerden biri haline gelmiştir. Ülkelerin sosyoekonomik yönden kalkınması açısından itici güç olan turizm sektörünün iş hacmi; petrol ihracatı, gıda ürünleri ve hatta otomotiv sektörününkinden daha yüksektir. Bu kapasitesiyle turizm sektörü çoğu gelişmekte olan ülke için ana gelir kaynaklarından biri olmaktadır. Turizmin bu denli artan hacmi ve önemi, turizm destinasyonlarının sayısında, çeşitlenmesinde ve aralarındaki rekabette de hızlı bir artışa neden olmuştur. Turizmin ekonomik anlamdaki refaha katkısı turizm hizmetlerinin kalitesine ve elde edilen gelire bağlıdır. Dünya toplam ihracatının %7'si, hizmet ihracatının %30'u ve gayrisafi hasılasının %10'u turizmden gelirken dünyada sunulan her 10 istihdam imkânından biri turizm sektörüncesi sağlanmaktadır. Uluslararası turist sayısı %7 artarak 2017'de 1.323 milyara ulaştı ve 1,6 trilyon US\$ gelir elde edildi. 2030'a kadar turist sayısının 1,8 milyara ulaşması beklenmektedir¹.

Türkiye, turizm sektöründe 2000'li yıllarla beraber turist sayısında ve gelirinde kesintisiz artışların yaşandığı bir döneme girmiştir. Turizm konusunda Türkiye, 2007 yılında hazırladığı ulusal turizm stratejisinde (TTS 2023; KTB 2007) belirlediği hedefleri oldukça erken yakalamış ve hedef büyütürken daha fazla turist çekip daha fazla gelir elde etmeye odaklanmıştır.

2014 yılına gelindiğinde en yüksek turist sayısına ulaşılmış olsa da sonraki dönemde bazı iç ve dış gelişmelerle ulusal ve uluslararası faktörlerin etkisiyle 2018 yılına kadar ivme kazanmıştır. 1990 – 2000 yılları hariç Türkiye'de turizm sektörü hızla büyüyen bir sektör haline gelmiştir. 2018 yılında yeni bir ziyaretçi sayısı rekoru kırılmış ve yabancı ziyaretçi sayısı 39,5 milyon kişiye, turizm geliri ise 29,5 milyar dolara yükselmiştir. Bununla beraber, son üç ulusal kalkınma planında (9, 10 ve 11. Kalkınma Planı) turist sayısının artmasına rağmen gelir artışının az olmasına dair tedbirler ve politikalar önerilmiş ve turizmin çeşitlendirilerek 12 aya yayılması için mekânsal ve sektörel stratejiler geliştirilmiştir. Önerilen bu stratejilerden biri ve en günceli olan 11. Kalkınma Planı'nda (CBSBB 2019) politika olarak "209. Turizm hizmetlerinin çeşitliliği ve niteliği artırılarak turizmin ekonomiye katkısı önemli ölçüde artırılacaktır." denilmektedir. Buna ilave olarak, "2.2.2.3. Turizm" başlığı altında planın amacı "423. Değişen tüketici eğilimleri ile teknolojik gelişmeler doğrultusunda turizmin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi, sezon süresinin uzatılması, hizmet kalitesinin yükseltilmesi ve daha fazla harcama eğilimi olan ziyaretçinin ülkemize çekilmesi ile konaklama süresi ve konaklama dışı

¹ UNWTO Tourism Towards 2030; UNWTO 2019

harcamaların artırılması, her bir destinasyon özelinde ve odaklı anlayış çerçevesinde sektörde dönüşümün gerçekleştirilmesi ve koruma-kullanma dengesi gözetilerek ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkı sağlanması” olarak belirtilmiştir. Yine aynı planda turizm gelirlerinin arttırılması amacıyla “425. Daha fazla gelir bırakan turizm çeşitlerinin geliştirilmesi, konaklama süresinin uzatılması, konaklama dışı harcama alanlarının yaratılması ve harcama eğilimi yüksek ziyaretçilere ulaşılması yoluyla kişi başı harcama artırılabilecektir.” denilmektedir. Planda 2023 yılı hedefleri olarak; turizm gelirlerinin 65 milyar US\$, ziyaretçi sayısının 75 milyon (yabancı ziyaretçi sayısı 67,7 milyon), ziyaretçi başına ortalama harcamanın ise 647 US\$’dan (2018) 867 US\$’a çıkması hedeflenmektedir. Bu hedeflerin gerçekleşmesi için ise planda şu politikalar benimsenmektedir; “425.1. Gastronomi, golf, sağlık, kruvaziyer, düğün, inanç, kongre ve alışveriş gibi daha fazla gelir bırakan turizm çeşitlerine yönelik talebin yüksek olduğu pazarlar tespit edilecek ve bu ülkelerden ziyaretçi sayısının artırılmasına ilişkin çalışmalar yürütülecektir.” “425.3. İçerdiği farklı kullanımlarla turizm çeşitliliği sunan, bütüncül planlanmış turizm kentleri hayata geçirilerek ziyaretçilerin konaklama süreleri artırılabilecek, alışveriş, eğlence ve sportif faaliyetlerle konaklama dışı harcamaları artırılabilecektir.” “425.4. Büyük ölçekli turizm yatırımlarının gerçekleştirilmesine yönelik planlama ve arazi tahsis çalışmaları yapılacaktır, sürdürülebilir bir anlayışla turizmin çeşitlendirilmesi ve sezonun uzatılması amacıyla turizm altyapı yatırımları gerçekleştirilecektir.”

Bu politikalar dikkate alındığında Türkiye’nin turizmde öncelikli hedefi olan turizmin yıla yayılması ve gelirin arttırılması konusunda en önemli turizm tiplerinden birinin sporcu kampı turizmi olduğu görülmektedir. Sporcu kampı turizmi dünyada ve ülkemizde; deniz – kum – güneş turizminin kış aylarında, kış turizminin ise yaz aylarında tamamlayıcısı olabilecek potansiyeldedir. Sporcu kampı turizmi bir bölgedeki baskın turizm tipine ve sürdürülebilirliğine büyük katkılar sağlamaktadır. Sporcu kampı turizmi;

- Diğer turizm tipleri için oluşturulmuş mevcut konaklama altyapısını çok küçük ilavelerle kullanabilmekte,
- Çok büyük altyapı ve tanıtım maliyetleri gerektirmemekte,
- Klasik anlamdaki turizm sezonuna kıyasla çok kısa sayılabilecek bir dönemde yüksek turizm geliri sağlayabilmekte,
- Bulunduğu destinasyonun markalaşmasına, imaj oluşturma ve etkin şekilde tanıtılmasına imkân sağlamaktadır.

Yüksek irtifa sporcu kampı faaliyetleri için altyapı gereksinimleri düşük düzeyde olduğu için Türkiye’de turizmin az geliştiği bölgelerde dahi konaklama ve sportif tesis altyapısı uygun olduğu durumlarda

sporcu kampı turizmi rahatlıkla yapılabilir. Türkiye'nin özellikle 1500 m ve üstü rakımlarda kurulu bulunan yerleşim yerlerinde; yüksek irtifa sporcu kampı faaliyetlerine hizmet edecek potansiyel ve altyapı iyi durumdadır. Coğrafi yapı (1500 m ve üzeri), biyoiklim özellikleri (iklimin boğucu etkisinin olmaması) ve konaklama altyapısının varlığı (başka turizm tipleri için gelişmiş olsa dahi) ile Doğu Anadolu Bölgesi'nde özellikle kent merkezleri ve çevresi yüksek irtifa sporcu kampları için uygun alanlardır. Bu açıdan Van il geneli ve özellikle merkez ilçe ve yakın çevresi (Van gölü kıyısı) yüksek irtifa sporcu kampı için son derece uygun alanlardır.

2. PROJENİN TANIMI, KAPSAMI VE ARKA PLAN GEREKÇESİ

İrtifa (altitude) kelime anlamı olarak dünya üzerindeki bir yerin ortalama deniz seviyesinden yüksekliğidir. Yüksek irtifa ise bu yüksekliğin ölçüsüdür ve kullanım amacına bağlı olarak 1000 – 1500 m'nin üzerindeki yükseklikleri ifade etmektedir. Atmosfer içerisinde yükseldikçe havanın basıncı azalmaktadır. Yüksek irtifada azalan atmosfer basıncına rağmen oksijen (O_2) miktarı sabit kalmaktadır. Ancak bir takım etkiler nedeniyle bu irtifalarda vücuda oksijen alımı zor olmaktadır. Bunun sonucunda ise dokulara yeterince oksijen gitmemektedir. Vücutta dokuların oksijen kıtlığı çekmesi durumuna 'hipoksi' denilmektedir². Atmosferik basınç ve oksijen basıncı 5500 m'de %50, 8900 m'de ise %70 azalmaktadır³. Yüksek irtifada oksijen konsantrasyonu normal oranında olmasına rağmen atmosferik basınç düşük olduğu için her bir nefes alımında daha az miktarda oksijen molekülü vücuda alınır. Akciğerlerdeki oksijen miktarı azaldıkça, kan oksijen taşımada daha az etkili olur. Yüksek irtifada ne kadar hızlı nefes alınırsa alınsın kısa sürede normal oksijen düzeyleri sağlanamaz⁴. Solunum fonksiyonlarında 1500 m irtifaya kadar ölçülebilir düzeyde belirgin değişimler ortaya çıkmamaktadır⁵.

Yüksek irtifa şartları, solunan havadaki düşük oksijen konsantrasyonu ve diğer bazı etkenlerle organizmanın fonksiyonlarında değişimlere sebep olur. Derin solunum hareketleri, kalp atım sayısındaki artış, kanda eritrositlerin (alyuvar) sayısında ve hemoglobin konsantrasyonunda artma, kan hücrelerinin sayısında ve bütün kan hacminde artma yüksek irtifa şartlarına adaptasyonun sonuçlarıdır⁶. Yüksek irtifada dokuya gelen O_2 veya dokunun kullanabildiği O_2 , ihtiyacı karşılayamaz ve doku hipoksik koşullar altında çalışmaya başlar. Yeterince O_2 alamayan veya kullanamayan

² Yaman ve Coşkuntürk 1982; Korkmaz 2013

³ Peacock 1998

⁴ Powers ve Howley 1996

⁵ Randall 1992

⁶ Wozniak vd. 2001

organizmada hipoksik koşullara fizyolojik uyum meydana gelebilir⁷. Bu değişiklikler deniz seviyesine inildikten sonra 15 – 20 gün içerisinde normale dönmektedir. Yüksek irtifa antrenmanları yarışmacı atletler tarafından deniz seviyesi performanslarını geliştirmek amaçlı çok sık kullanılan bir yöntem haline gelmiştir. Yüksek rakımlara aklimatizasyon (yüksek irtifaya uyum), merkezi ve periferik adaptasyonlar ile oksijen taşınması ve kullanılmasındaki artışlara neden olmaktadır⁸. Hipoksi egzersizleri antrenman uyarılarını arttırdığından dolayı, dayanıklılık antrenmanlarının etkisini de arttırır⁹. Sporcuların aerobik performansını ortaya koyan en önemli faktörlerden biri çalışan dokulara oksijenin iletilme kapasitesidir. Dayanıklılık antrenmanlarının kan hacmini erkek ve kadınlarda arttırdığı bunun eritrosit ve plazma hacmindeki artıştan kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır¹⁰. Kan hacminin artışı şeklindeki bir adaptasyon ile aerobik performans artışı oksijenin maksimal düzeyde alınma çabasından gelmektedir¹¹. Bu nedenle yüksek irtifa antrenmanlarının genel dayanıklılığı arttırdığı kabul edilmekte ve yararlı olabileceğine inanılmaktadır¹². Yüksek direnç, dayanıklılık ve performans gerektiren spor dallarında sporcular ve antrenörleri özellikle sezon başı hazırlıklarını 1500 – 2200 m yükseklikte yapmaktadırlar. Yüksek rakımlı ortamlarda temel antrenmanlar deniz seviyesine kıyasla daha yavaş ve daha düşük oksijen alımı ile yapılır. Yüksek irtifada yapılan antrenman daha düşük rakımlarda daha yüksek performans sağlamaktadır. Yani düşük rakımlarda yapılan antrenmanlar aynı yoğunlukta yüksek rakımlı ortamlarda yapıldığında düşük rakımlara gelindiğinde daha yüksek performans ve dayanıklılık sağlamaktadır. Özellikle futbolda 1500 m'nin üzerinde yapılan çalışmalar dayanıklılık yeteneğini artırmaktadır. Sonuç olarak yükseklik arttıkça atmosfer basıncının azalması ve vücuda alınan oksijen miktarının azalması oksijen kullanma kapasitesini ve hemoglobinin seviyesini artırarak kas dokusunun oksijenli ve oksijensiz dayanıklılığını artırdığından sporcu için deniz seviyesinde performans ve dayanıklılık artırıcı etki yapmaktadır. Bu nedenle, sezon öncesi hazırlık çalışmalarının yüksek irtifadaki kamplarda yapılması gerekmektedir.

Türkiye batıdan doğuya doğru gidildikçe yükseltisi artan bir özellik sergilemektedir. Yükselti basamakları olarak Türkiye genelinin durumu Tablo 1'de detaylı olarak verilmektedir. Bu tablodan çıkarılan sonuca göre Türkiye'nin %72,1'i 0 – 1500 m yükselti aralığında yer alırken %25,1'i ise 1500 – 2500 m yükseklikler arasındadır. Yüksek irtifa sporcu kampları için uygun yükselti aralığı olan 1500 – 2500 m arası yükselti %63,8'le en yüksek oranda Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer almaktadır. Bunu sırasıyla %25,2 ve 17,8'lik oranlarla Karadeniz ve İç Anadolu Bölgeleri takip etmektedir. Doğu Anadolu

⁷ Butterfield ve Mazzeo 1996

⁸ Korkmaz 2013

⁹ Levine ve Stray-Gundersen 1997

¹⁰ Nagashima vd. 1999

¹¹ Sawka 2000

¹² Çilli 1997

Bölgesi'ndeki büyük kent merkezlerinin çoğunluğu bu yükseklik aralığındadır (Erzurum, Van, Kars vd.). Bu nedenle bölge olarak Doğu Anadolu'nun coğrafi yapısı bu faaliyet açısından oldukça uygundur ve potansiyel oluşturmaktadır.

Tablo 1. Türkiye geneli ve bölgelerinde yükselti basamaklarının oranları (%)

Bölge / Yükselti (m)	0 - 1500	1500 - 2500	2500+
Karadeniz Bölgesi	72,1	25,2	2,7
Marmara Bölgesi	99,5	0,5	0
Ege Bölgesi	96,7	3,3	0
Akdeniz Bölgesi	76,6	22,2	1,1
Orta Anadolu Bölgesi	82	17,8	0,2
Doğu Anadolu Bölgesi	26,3	63,8	9,9
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	98,7	1,3	0
Toplam	72,1	25,1	2,7

(Elibüyük ve Yılmaz 2010'dan türetilmiştir)

Van il bütünü;

- Kadim geçmişi, derin ve çok katmanlı kültürel birikimi ile tarih, kültür ve inanç turizmine,
- Su varlığı ve coğrafi yapısı ile doğa, macera ve kamp turizmine,
- Yerel ve geleneksel ürünleriyle gastronomi turizmine,
- Yeni gelişen altyapısı ile kış turizmine,
- Güçlenen konaklama altyapısı ile kongre ve teşvik turizmine,
- Hastane altyapısıyla beraber termal ve Van Gölü'nün sularının şifalı özelliği nedeniyle sağlık turizmine hizmet edecek özelliklere sahiptir.

Bunun yanında, mevcut durumda İran'dan gelen turizm hareketliliği ile kent merkezi hizmetler sektöründe (konaklama, karşılama, ağırlama, yeme – içme, ulaştırma, yerel turistik eşya gibi turizm değer zincirinde yer alan alt sektörlerde) nitelikli insan kaynağı ve fiziki altyapıyı geliştirme yolunda önemli mesafeler kat etmiştir. Bu nedenle, turizm ilde başat sektörlerden biri haline gelme çabasıdadır. İlerleyen dönemlerde turizmden elde edilen gelirin artması için alternatif turizm tiplerine yönelme gerekli bir durum olacaktır. Bu açıdan, başta futbol olmak üzere yüksek irtifa sporcu kampları Van için önemli bir avantaj sağlayacaktır. Bu proje / rapor sonucunda Van'da yüksek irtifa sporcu kamplarına dair altyapının oluşturulması, tanıtılması ve kent merkezi ve yakın çevresinden başlamak üzere yayılması sağlanabilecektir. Bu durumda hem bölge hem de ülkenin başta spor turizmi olmak üzere sektörden aldığı pay artacaktır.

3. METODOLOJİ

Bu çalışmada; yüksek irtifa sporcu kamplarının tanımı, gerekliliği ve turizm açısından önemi istatistiki verilerle ve saha çalışmalarıyla aktarılmıştır. Dünya turizmindeki eğilimler, Türkiye’de sporcu kampı turizminin durumu ve Van turizmi ele alınmıştır. Sonrasında ise Van’da ve Edremit ilçesi özelinde sporcu kamplarının geliştirilmesi konusunda avantajlar ele alınmış ve nihayetinde somut bir örnek üzerinden yüksek irtifa futbol kamp merkezine ait bir gösterim ve hesaplama yapılmıştır. Buna ilave olarak il genelinde ve Edremit’te spor kampı turizminin geliştirilmesi için stratejik bir yaklaşım önerilmiştir.

4. DÜNYA TURİZMİ VE EĞİLİMLER

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü’nün 2019 bültenine göre turizm dünyanın gayrisafi hasılasının ve küresel istihdamın %10’undan sorumludur. Turizm, dünya ihracatında 1,4 trilyon dolarlık bir hacim (dünyanın tüm ihracatının %7’sini) oluşturmaktadır. Küresel hizmet ihracatındaki payı %30’a denk gelen turizm ülkeler ve bölgeler açısından ekonomik büyüme ve kalkınma imkânı sağlamaktadır. Turizm iş ve istihdam yaratır, çevrenin ve kültürlerin korunmasına katkı sağlar, barış ve güvenliğe katkıda bulunur.

Dünya genelinde, 2018 yılında 1,323 milyar kişi seyahat etmiştir. Bunların 323 milyonu Asya – Pasifik, 58 milyonu Ortadoğu, 63 milyonu Afrika, 671 milyonu Avrupa ve 209 milyonu Kuzey ve Güney Amerika’ya seyahat gerçekleştirmiştir. Turist sayısı 1950 yılında tüm dünyada 25 milyon iken 2020’de 1,4 milyara ve 2030 yılında ise 1,8 milyara çıkması beklenmektedir. Dünyada turizme en fazla para harcayan ilk 5 ülke Çin, ABD, Almanya, Birleşik Krallık ve Fransa iken en fazla gelir elde eden ülkeler ABD, İspanya, Fransa, Tayland ve Birleşik Krallıktır. Dünya genelinde ziyaret amaçlarına göre turistlerin dağılımı ele alındığında bunların %53’ünün eğlence, dinlenme ve tatil yapma, %27’sinin arkadaş – akraba ziyareti ve sağlık, dini amaçlar vb., %13’ünün iş ve %7’sinin ise amacını belirtmeyenlerden oluştuğu görülmektedir.

Sportif faaliyetlerin turizmle ilişkisi son yıllarda büyük gelişmeler göstermiştir. Dünya çapında düzenlenen spor organizasyonlarının milyonlarca kişi tarafından takip edilmesi kitlesel turizm hareketleri oluşturmaktadır. Diğer yandan profesyonel sporcuların antrenman ve eğitim faaliyetleri de önemli bir turizm pazarı oluşturmaktadır. Spor Turizmi Uluslararası Konseyi’nin (STIC) yaptırdığı ve bu kuruluşun resmi yayın organı Journal of Sport Tourism’de yayınlanan bir araştırmaya göre spor turizminden elde edilen gelir, dünyadaki toplam turizm aktivitelerinden elde edilen gelirin %32’sini oluşturmaktadır. Spor turizminin taşıdığı popüler özelliklerden dolayı tanıtım konusunda kuvvetli bir

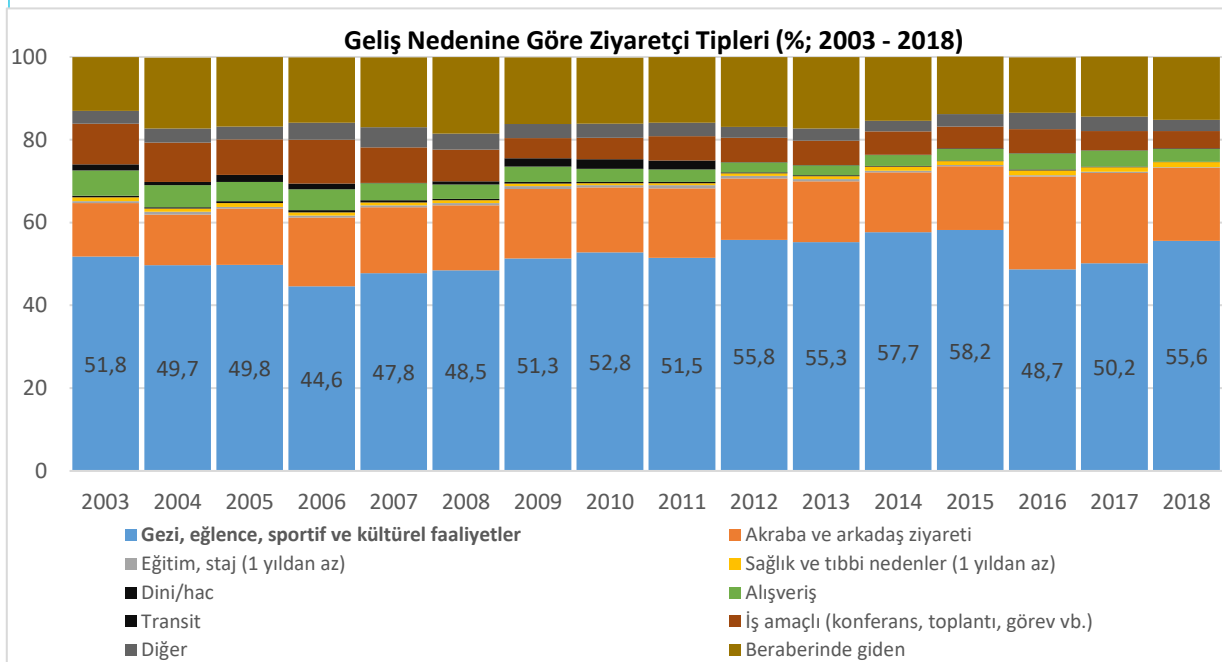
araç olması nedeniyle dünyada pek çok kent spor kenti olarak markalaşmaktadır. TÜRSAB'a göre 2014 yılında dünyada 1,2 trilyon dolara yakın büyüklüğe ulaşan turizm sektöründen sporun aldığı pay 180 milyar dolar seviyesindedir. Bununla beraber, küresel turizmde büyüme yıllık %4-5'lerde seyrederken spor turizminde bu rakam %14'lere kadar çıkmıştır.

Son yıllarda ülkemizde de spor turizminin geliştirilmesine ve bu alanda marka kentler oluşturmaya yönelik ciddi yatırımlar yapılmaktadır. Sporcu kamp ve eğitim faaliyetlerine yönelik tesisleşme ve altyapı imkânlarının artmasına ve pek çok uluslararası spor organizasyonunun ülkemizde gerçekleştirilmesine paralel olarak Türkiye'ye spor turizmi amacıyla gelen turist sayısında artış gözlenmektedir. 2003 ve 2018 yılları arasında yabancı ziyaretçilerin geliş nedenlerine göre dağılımı Tablo 2 ve Şekil 1'de gösterilmiştir. Buna göre sportif amaçlarla gelen ziyaretçilerin bulunduğu kategori toplam turist sayısının yarısı civarındadır.

Tablo 2. Türkiye geneli geliş nedenine göre çıkış yapan ziyaretçiler, (2003 – 2018; TÜİK 2019)

Yıl	Toplam	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2003	16.302.048	8.445.416	2.101.732	79.021	139.971	64.548	997.479	246.648	1.604.905	503.870	2.118.458
2004	20.262.645	10.076.732	2.469.907	144.277	171.994	65.778	1.068.949	168.329	1.928.860	694.943	3.472.876
2005	24.124.504	12.024.521	3.281.111	99.957	220.338	112.308	1.111.088	404.941	2.068.954	757.119	4.044.167
2006	23.148.670	10.328.750	3.836.601	106.250	193.728	125.503	1.166.756	322.343	2.462.609	959.990	3.646.140
2007	27.214.986	13.002.599	4.319.515	149.430	198.554	143.969	1.126.186	38.133	2.347.545	1.299.360	4.589.695
2008	30.979.974	15.031.984	4.864.747	157.464	224.654	99.041	1.074.853	232.571	2.367.268	1.197.768	5.729.624
2009	31.972.377	16.407.366	5.380.786	217.665	201.222	127.815	1.175.900	637.144	1.577.508	1.087.840	5.159.131
2010	33.027.941	17.448.324	5.194.790	176.975	163.252	114.340	1.062.808	769.814	1.723.940	1.130.648	5.243.050
2011	36.151.327	18.602.663	6.058.787	240.583	187.363	106.743	1.101.744	795.916	2.134.624	1.166.273	5.756.631
2012	36.463.921	20.331.030	5.436.739	222.442	216.229	66.401	877.687	38.548	2.158.204	956.250	6.160.389
2013	39.226.226	21.680.347	5.757.757	190.272	267.461	59.076	952.204	36.429	2.333.144	1.154.085	6.795.452
2014	41.415.070	23.904.039	5.979.016	176.324	414.658	83.180	1.058.365	38.698	2.315.225	1.061.792	6.383.774
2015	41.617.530	24.215.399	6.403.696	144.093	360.180	75.908	1.149.973	43.535	2.212.327	1.239.374	5.773.046
2016	31.365.330	15.287.344	7.031.921	101.142	377.384	47.329	1.237.627	29.529	1.810.536	1.231.626	4.210.892
2017	38.620.346	19.389.968	8.436.850	104.904	433.292	27.005	1.505.756	20.591	1.780.820	1.337.588	5.583.572
2018	45.628.673	25.355.412	8.050.784	114.036	551.748	29.072	1.433.776	55.154	1.902.089	1.218.028	6.918.575

1. Gezi, eğlence, sportif ve kültürel faaliyetler; 2. Akraba ve arkadaş ziyareti; 3. Eğitim, staj (1 yıldan az); 4. Sağlık ve tıbbi nedenler (1 yıldan az); 5. Dini/hac; 6. Alışveriş; 7. Transit; 8. İş amaçlı (konferans, toplantı, görev vb.); 9. Diğer; 10. Beraberinde giden

Şekil 1. Türkiye geneli geliş nedenine göre çıkış yapan ziyaretçiler

Profesyonel sporcuların kamp ve eğitim faaliyetleri spor turizmi açısından önemli bir pazar oluşturmaktadır. Özellikle futbol takımlarının sezon öncesi ve ara dönemde gerçekleştirdikleri kamp faaliyetleri bu pazarda en büyük paya sahiptir. Sporcu kamp yerlerinin seçiminde; iklim koşulları, yükseklik gibi coğrafi etmenlerin yanı sıra mevcut spor tesislerinin özellikleri ile kamp döneminde düzenlenecek turnuva ve organizasyonların varlığı etkili olmaktadır. Pek çok spor dalında özellikle hazırlık dönemlerinde yapılan kamplar için yüksek rakıma sahip ve uygun iklim şartlarıyla biyoklimatik konfor sağlayan bölgeler tercih edilmektedir.

Son yıllarda yüksek rakımın sporcuların performansına etkisi üzerine yapılan araştırmalar sonucunda, sporcuların hazırlık süreçlerinde yapmış oldukları yükselti antrenmanının deniz seviyesindeki performansı kuvvetli biçimde etkilediği görülmüştür. Yüksek irtifa antrenmanından fizyolojik yarar elde etmek için en az 1500 – 2250 m yüksekliğinde 2 - 3 hafta süren çalışma yapılması gereklidir. Bu

tür egzersizlerin sporcularda performans ve dayanıklılığı artırıcı yönde etkisi bilimsel olarak da kanıtlanmıştır.

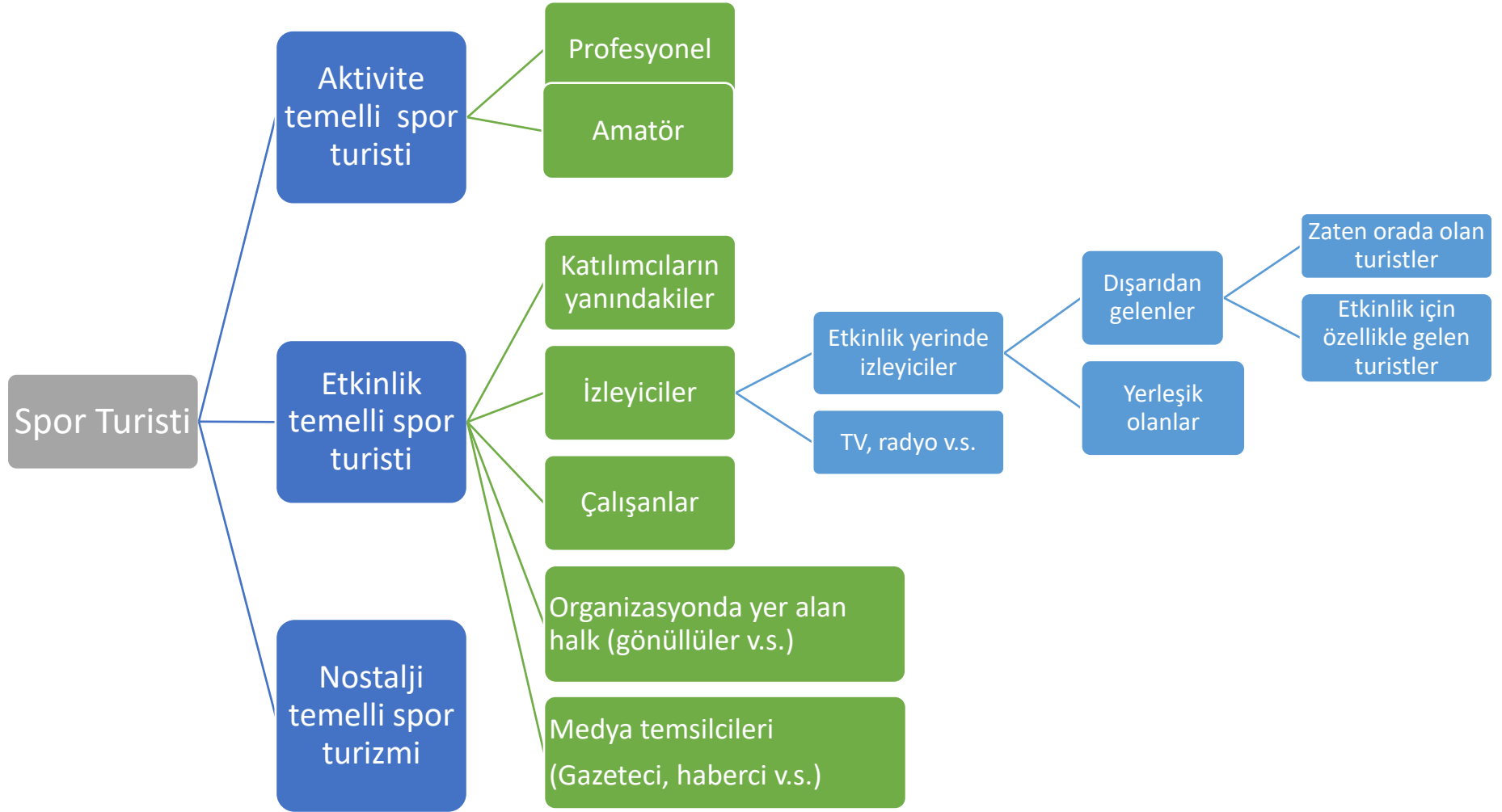
5. SPOR TURİZMİ VE YÜKSEK İRTİFA SPORCU KAMPI TURİZMİ

İnsanların spor etkinliklerine katılma ve izleme amaçlı seyahat etmeleri antik çağlarda yapılan Olimpiyat Oyunlarına kadar dayanmaktadır. Bunun yanında, spor vasıtasıyla turizmin geliştirilmesi uygulaması ise yüzyılı aşkın bir süredir devam etmektedir. Son yıllarda, spor ve turizm alanında sektörel olarak faaliyet gösteren aktörler sportif faaliyetlerin turizme etkisinin önemli bir potansiyel olduğunu fark ederek bu niş pazarı sıkı biçimde takip etmeye başlamışlardır. Spor turizminin tanımı farklı insanların spor ve seyahati tanımlamasına bağlı olsa da; spor turizmi rekabete dayalı olan/olmayan aktiviteleri içeren bir spor çekiciliğinin ziyaret edilmesi, izlenmesi ve yer alınması için yapılan seyahatleri tanımlamaktadır.

Sporcu kampı faaliyetleri hem doğal hem de yapay çevre açısından özel talepleri bulunan faaliyetlerdir. Bu nedenle, bu faaliyetlere yer seçerken son derece seçici ve dikkatli olmak gerekmektedir. Sporcu kampı faaliyetinin gerçekleştirileceği zaman (yılın bölümü), bu faaliyete katılan sporcu özellikleri ve ihtiyaçları ve gerçekleştirilecek spor türü, kamp ve antrenman yerinin belirlenmesinde etkili olan başlıca unsurlardır. Bazı spor faaliyetlerinde, ayrıcalıklı doğal çevre istekleri de talep edilmektedir. Özellikle performansa dayalı, güç ve dayanıklılık isteyen spor türlerinde başarı, iyi organize edilerek doğru zaman ve uygun ortamlarda yapılan antrenmanlara bağlı olmaktadır¹³. Spor turizmi içerisinde, futboldan kaynaklanan turizm hareketliliği başta gelmektedir. Futbol turizmi alternatif bir turizm faaliyetidir. Türkiye’de ve dünyada giderek artan sayılarda insan bu faaliyete dâhil olmaktadır. Futbol önemli bir kitle sporu olduğu kadar büyük bir endüstri haline de gelmiştir. Duglio and Beltramo (2017) çeşitli kaynaklardan derledikleri bilgilerle spor turizmi için gelen ziyaretçileri üç gruba ayırmışlardır. Detayları Şekil 2’de verilen bu kategoriler;

- Aktivite temelli spor turisti (sporcular),
- Etkinlik temelli turist (etkinliklerle ilgili olan ve sporcular dışında kalan ziyaretçiler),
- Nostalji temelli spor turisti (tesis, müze vb. ziyaretçiler) şeklindedir.

¹³ Delpy 1998

Şekil 2. Spor turistinin sınıflandırılması

Turizm etkinliği olarak futbol organizasyonlarını seyretmeye gelen kişilere ilave olarak kamplarla da turizm sektöru canlandırılabilir. Futbol kampları sırasında; takımların kafilesinden oluşan ziyaretçi kitlesine ilave olarak kamp boyunca en az bir kere ziyarete gelen basın mensupları ve hazırlık maçlarını ve takımların performanslarını izlemeye gelen seyirciler de turist sayısını arttırmaktadır. Futbol takımlarının ağırlandığı bölgelere göre bu takımların ziyaret zamanları değişmektedir. Örneğin, temmuz – eylül arası bir dönemde İç ve Doğu Anadolu bölgeleri ile Karadeniz Bölgesi tercih edilirken bu dönem daha çok yeni sezona hazırlık için kullanılır. Kış aylarında yüksek sıcaklık değerlerine sahip olan Antalya’da ise ocak ve mart ayları arasında kış ara dönem kampları yapılmaktadır.

Sezon içindeki başarının ön şartı ya da vazgeçilmezi olarak kabul gören bu hazırlık kamplarını bazı yönleriyle turizm aktivitesi içinde değerlendirmek mümkündür. Çünkü takım sporlarında her bir takım için yaklaşık 40 ila 55 kişi arasında bir kfile (sporcu, çalıştırıcı ve yardımcıları, masör, doktor, yöneticiler, malzemeciler ve diğer yardımcı personel) bu aktiviteye katılmaktadır. Takımların popülaritesine göre, yerel ve ulusal, hatta kimi durumlarda uluslararası medya mensupları ve bazı seyirci gruplarının da katılımıyla bu sayı artmakta ve dolayısıyla söz konusu faaliyetler bir anda kitlesel turizm etkinliklerine dönüşebilmektedir. Farklı spor türlerinin hazırlık dönemleri olarak da tanımlanabilecek bu kamp dönemleri, turizm olgusu içinde değerlendirilmektedir. Doluluk oranlarına doğrudan etki ettiği için futbol kampları bir destinasyonda diğer turizm tipleri ile aynı anda ya da düşük sezonda son derece olumlu katkılar sağlamaktadır.

Futbol da dâhil sporcu kampları yine destinasyonların kendilerine ait turizm mevsimindeki taleplerin dalgalanmasına karşı bir tedbir olabilmektedir. Bunu sağlamak için başta futbol olmak üzere spor turizminin geliştirilmesi ve daha fazla sayıda sporcunun (futbol takımlarının) o bölgeye çekilmesi gerekmektedir. Yapılan bilimsel araştırmalar küçük çaplı spor etkinliklerinin (spor müsabakaları, turnuvalar, sporcu kampları vb.) büyük çaplı (mega) etkinliklere göre ev sahibi ülke, bölge ve kentlere daha fazla sosyoekonomik katkı sağladığı belirlenmiştir. İtalya’da İsviçre sınırındaki CollonTrek sporcu kampı destinasyonunda¹⁴ kamp yapan atletlerin harcamalarına dayanarak kamunun yaptığı 1 Avroluk yatırımın €17.62 ila €18.92 olarak geri döndüğü tahmin edilirken bunun €5.64 ila €6.9 (%32–%36.47) arasındaki bir miktarının doğrudan yerel ekonomiye katıldığı tespit edilmiştir¹⁵. Sportif faaliyetlerin turizmle ilişkisi son yıllarda büyük gelişmeler göstermiştir. Dünya çapında düzenlenen spor organizasyonlarının milyonlarca kişi tarafından takip edilmesi kitlesel turizm hareketleri oluşturmaktadır. Diğer yandan profesyonel sporcuların

¹⁴ <http://www.collontrek.com/homepage.asp?l=1>

¹⁵ Duglio and Beltramo 2017

antrenman ve eğitim faaliyetleri de önemli bir turizm pazarı oluşturmaktadır. Spor Turizmi Uluslararası Konseyi'nin (STIC) yaptırdığı ve bu kuruluşun resmi yayın organı Journal of Sport Tourism'de yayımlanan bir araştırmaya göre spor turizminden elde edilen gelir, dünyadaki toplam turizm aktivitelerinden elde edilen gelirin %32'sini oluşturmaktadır.

Spor turizminin taşıdığı popüler özelliklerden dolayı tanıtım konusunda kuvvetli bir araç olması nedeniyle dünyada pek çok kent spor kenti olarak markalaşmaktadır¹⁶. TÜRSAB'ın hazırladığı Spor Turizmi Raporuna¹⁷ göre; 2014 yılında 550 binin üzerinde yabancı turist Türkiye'ye sportif faaliyet amaçlı gelip 900 milyon doların üzerinde harcama yapmıştır ve Türkiye'de spor turizminin toplam turizm gelirlerinden aldığı pay % 1.5 civarındadır. En yüksek gelir golf ve futbol kamplarından alınmaktadır. Bir spor turistinin ortalama bir turistten 2 kat daha fazla harcama yaptığı belirtilmektedir. Türkiye'de golf ve futbol kampları faaliyetleri ağırlıklı olarak Antalya'da gerçekleştirilmektedir. Futbol kampı için gelen takımların %90'ı yabancısıdır.

Türkiye, uluslararası spor etkinlikleri endeksinde (Küresel Spor Endeksi)¹⁸ 25. sırada yer almaktadır. Geçmiş ve gelecek 7 yıl içinde yapılmış ve yapılacak olan spor etkinliklerini dikkate alarak hazırlanan "GSI Nations and Cities Index'e (Küresel Spor Endeksi Ülkeler ve Şehirler)¹⁹ göre; Türkiye sıralamaya giren 90 ülke içinde 7 etkinlikle 40. sırada yer almaktadır. Son yıllarda hızı azalsa da Türkiye spor alanında turizme hizmet edecek altyapı, etkinlik ve organizasyon kabiliyetinin geliştirilmesine ve bu alanda marka kentler oluşturmaya yönelik ciddi yatırımlar yapmıştır. Sporcu kamp ve eğitim faaliyetlerine yönelik tesisleşme ve altyapı imkânlarının artmasına ve pek çok uluslararası spor organizasyonunun ülkemizde gerçekleştirilmesine paralel olarak Türkiye'ye spor turizmi amacıyla gelen turist sayısında artış gözlenmektedir.

Profesyonel sporcuların kamp ve eğitim faaliyetleri spor turizmi açısından önemli bir pazar oluşturmaktadır. Özellikle futbol takımlarının sezon ve ara dönemde gerçekleştirdikleri kamp faaliyetleri bu pazarda en büyük paya sahiptir. Türkiye'de kamp yapan futbol takımı sayısı 1995'te 70 civarında iken bu rakam 2003 yılında 700'e, 2007 yılında 1200'e, 2011 yılında 1600'e ve 2018 yılında ise yaklaşık 1950'ye yükselmiştir. Birden fazla kamp yapanlarla birlikte bu sayının yılda 3 bine yaklaştığı bazı STK'ların basına verdiği demeçlerde yer almaktadır (Spor Turizmi Birliği Derneği Başkanı Recep Şamil Yaşacan; Futbol Endüstrisi Forum ve Fuarı (FIFEX) Başkanı Hür Dilber). TÜRSAB'a göre futbol kampı yapanların Türkiye'de yarattığı direkt hacim 100 milyon doların üzerindedir. Sporcu kamp yerlerinin seçiminde; iklim koşulları, yükseklik gibi coğrafi

¹⁶ Duglio and Beltramo 2017

¹⁷ https://www.tursab.org.tr/apps/OldFiles//dosya/12195/tursab-spor-turizmi-raporu_12195_5670173.pdf

¹⁸ <https://www.sportcal.com/Impact/NationsIndex>

¹⁹ <https://www.sportcal.com/GSI/GSINationsIndex>

etmenlerin yanı sıra mevcut spor tesislerinin özellikleri ile kamp döneminde düzenlenecek turnuva ve organizasyonların varlığı da etkili olmaktadır. Pek çok spor dalında özellikle hazırlık dönemlerinde yapılan kamplar için yüksek rakıma sahip ve uygun iklim şartlarıyla biyoklimatik konfor sağlayan bölgeler tercih edilmektedir.

5.1. TÜRKİYE'DEKİ YÜKSEK İRTİFA SPORCU KAMP MERKEZİ ÖRNEKLERİ

Turizmle ilgili kamu – sivil toplum tarafının ve ortaya çıkan strateji belgelerinin uzun yıllardır ortak söylemi turizmi 12 aya yaymak ve deniz-kum-güneş turizmine alternatif turizm kategorilerinde de turist sayısı ve turizm gelirini arttırmaktır. Bu anlamda spor turizmi önemli alternatifler arasında yer almaktadır. Son yıllarda belirli alanlarda golf ve futbol üzerinden ilerleyen bir spor turizmi sektörü oluşsa da Türkiye'nin spor turizminden aldığı payın çok daha fazla olması gerektiği bilinciyle ilave destinasyonlar da spor turizmine ilgi göstermeye başlamışlardır.

Türkiye'nin en büyük spor turizm destinasyonu olan Antalya, futbol takımlarının ocak – nisan dönemindeki kampları için çok yoğun biçimde ev sahipliği yapmaktadır. FIFA kriterlerine sahip futbol sahalarının bulunması, teknik imkânlar, ulaşımın kolaylığı, konaklama tesislerindeki hizmet kalitesinin yüksekliği Antalya'nın tercih edilmesindeki başlıca sebeplerdir. On yılı aşkın bir süredir bu alanda faaliyet gösteren Antalya her yıl yurtiçinden ve 20'yi aşkın ülkeden (başlıca Almanya, Rusya, Ukrayna, Belarus, Özbekistan, Kazakistan, Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, İran, Sırbistan, Hırvatistan, Romanya, Macaristan, Çekya, Slovakya, Bulgaristan ve Arap ülkeleri) süper lig ve alt liglerde oynayan yaklaşık 2000 takımı ağırlamaktadır. Tek başına bu sektörden 100 milyon doların üzerinde gelir elde eden Antalya'da 2018 yılında FIFA standartlarında 157 tesis bulunmaktadır (Spor Turizm Birliği Başkanı Recep Şamil Yaşacan'ın basına yansıyan açıklaması). Tamamı özel sektöre ait olan bu altyapı aynı zamanda tanıtım konusunda da çok önemli bir fonksiyon üstlenmektedir. Takımların antrenmanlarının canlı yayınlanmasından yoğun gazeteci ve seyirci kitlesinin seyahat etmesine kadar çok ciddi tanıtım faaliyetleri yapılmaktadır. Antalya'ya gelen takımların birden fazla kez gelmesi de önemli bir avantajdır.

Bolu modern tesisleri ve antrenman sahalarıyla yerli ve yabancı futbol kulüplerinin kampları için bir çekim noktası haline gelmiştir. Kamp sezonunda Gerede, Bolu Dağı, Abant yolu, Karacasu ve merkezde bulunan konaklama tesisleri 18 antrenman sahasıyla Azerbaycan, İran, Bulgaristan, Ukrayna, Romanya, Slovakya, Sırbistan ve Suudi Arabistan gibi ülkelere futbol takımlarını ağırlamaktadır. Ayrıca yurt içinden de takımlar bu destinasyonu tercih etmektedir. Yeni yatırım

planları ile takım sayısının artması beklenmektedir. Bolu'da sadece futbol kampı değil oryantiring ve izcilik gibi sporlar için de çekiciliği olan bir spor turizmi destinasyonu haline gelmektedir. Bolu'da doğanın bozulmamış olması, rakımının kısmen uygun olması, konaklama ve antrenman sahası altyapısının iyi olması cazibesini arttırmaktadır. Yılda yerli ve yabancı yaklaşık 150 futbol takımını ağırladığı belirtilen Bolu'da diğer spor branşlarında da sporcuların ağırlandığı belirtilmektedir.

Erzurum'da Büyükşehir Belediyesinin Yüksek İrtifa Kamp Merkezi adıyla sahip olduğu alanda FIFA ve UEFA'ya uygun (5 + 6) 11 adet futbol sahası iki ayrı bölümde bulunurken bu alanlarda tribünler, soyunma odaları, duş, hakem odaları ve toplantı odaları bulunduran binalar yer almaktadır. Bunun yanında, kentte Kazım Karabekir Stadyumu ve çevresindeki 9 futbol sahası ile Atatürk Üniversitesindeki iki futbol sahası da zaman zaman kullanılmaktadır. Toplamda 22 futbol sahasına sahip kent sezon öncesi kamp dönemi için son derece idealdir. 2015 – 2016 sezonu öncesinde 20, 2016 – 2017 sezonu öncesinde 23 takım ve 2017 – 2018 döneminde ise 68 takım Erzurum'u tercih etmiştir. Futbol kamplarına ilave olarak UEFA A ve B Lisans Kursları ve atletizmde de sporcu ağırlamaktadır.

Isparta Davraz Kayak Merkezinde yaz kamplarına hizmet eden sporcu kamp merkezinde futbol sahaları ve diğer altyapılar oluşturulmuş durumdadır. Yılda 20'den fazla futbol takımı ağırlanmakta iken basketbol takımları da ilgi göstermektedir.

5.2. AVRUPA'DA ÖRNEK BİR KAMP MERKEZİ; VİYANA, AVUSTURYA

Avrupa'da sporcu kampları açısından örnek bir destinasyon olarak Viyana ve sahip olduğu aşağıdaki merkezler örnek olarak verilebilir.

Avusturya Sportschule Lindabrunn (Şekil 3); Bu tesis eyalet valiliğine aittir ve tesisin oluşturulmasına bölgesel kalkınma ajansı da finansal destek sağlamıştır. Türkiye'den giden süper lig futbol takımları da kamp yapmaktadır. Ağırlıklı olarak futbol altyapısı ile dikkati çeken tesiste iç mekanda basketbol, voleybol, fitness merkezi, sauna, solaryum, masaj salonu, konferans salonu, derslikler ve soyunma odaları gibi kullanım alanları bulunmaktadır. Ayrı bir işletmesi bulunan tesiste konaklama ve yeme içme imkânları da mevcuttur. Bu tesiste antrenörler için de futbol federasyonunun düzenlediği kurslar yapılmaktadır. Yaz aylarında spor kulüplerinden gelen yoğun taleple dolan tesis kış aylarında özellikle yurtiçi federasyonların eğitim kampları ve altyapıdan yetişen sporcuların hazırlık talepleri ile yüksek doluluk oranlarına sahiptir. Merkez

yoğun bir tanıtım kampanyası yürütmemekle beraber en son 2019 yılında % 85 doluluk oranı ile çalışmaktadır.

Şekil 3. Sportschule Lindabrunn'dan tesis görseli

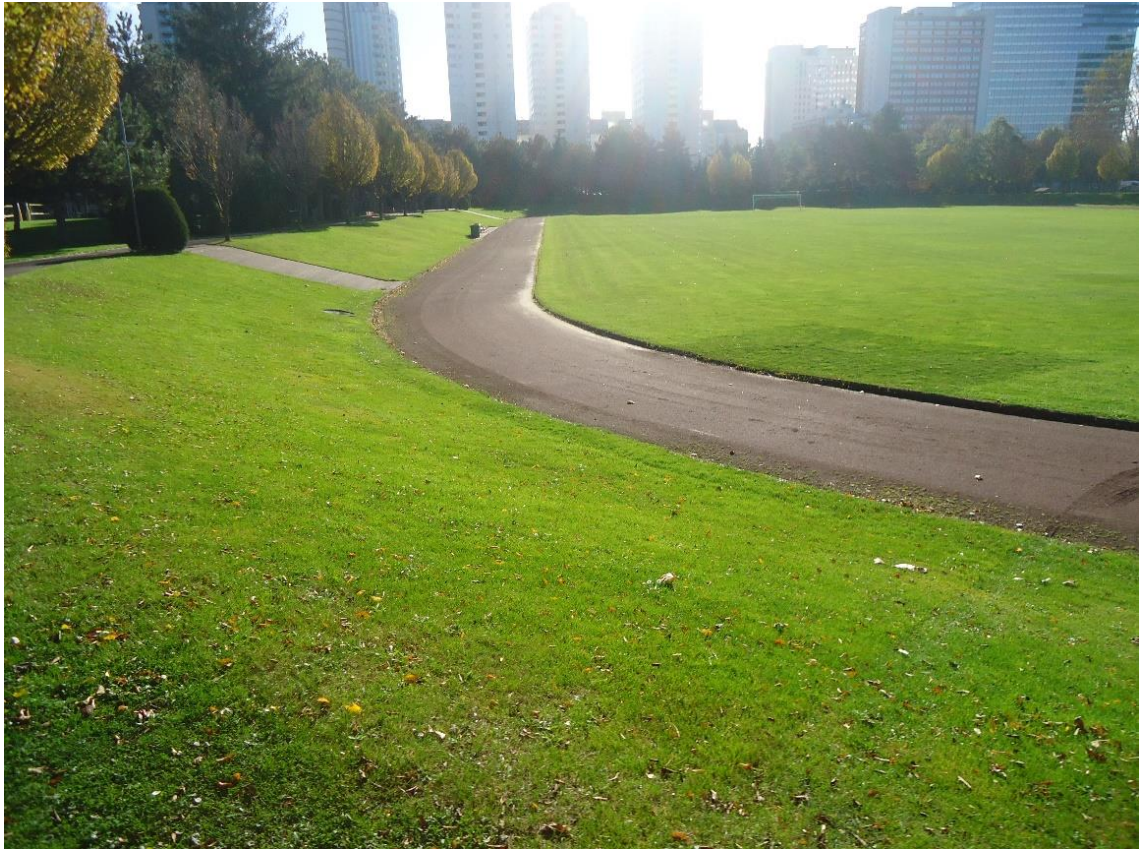
Avusturya National Sports and Recreation Centre at Castle Schielleiten (Şekil 4); Yaklaşık 50 yıldır atletizm, futbol, jimnastik, voleybol, basketbol ve halter gibi sporlarda antrenman imkânı sunan tesis 42 bin metrekare üzerine kurulmuştur. Belediye ve eyalet valiliği ortaklığında kurulan National Sports and Recreation Centre (NSRC) adlı bir şirket tarafından işletilen merkezde doğal ve suni çimle kaplı futbol sahaları, iç ve dış mekânda kullanılan tenis kortları ve antrenman alanları, açık hava plaj voleybolu ve duvar tırmanışı, fitness merkezi gibi ilave tesisler de bulunmaktadır. Konaklama imkânını kendisi sunan merkezde her müşteri grubuna hitap edecek şekilde üç kategoride konaklama imkânı mevcuttur. Bunun yanında özellikle futbol takımları için dönemlik saha kiralaması da yapılmaktadır. Merkezde bulunan tesisler özellikle yazın tamamen dolu olup kışın ise genelde yerli halktan gelen taleplerle dolmaktadır. Altyapıdan yetişen sporculara ve profesyonellere aynı anda hitap edebilen merkezin çevre düzenlemesi, çim alanlarının bakımlılığı ve merkezin içinde yer alan tarihi şatoda konaklama imkânı ilgi çekici özellikleri arasındadır.

Avusturya Sportcenter Donauey (Viyana Tuna Futbol Yüksek İrtifa Spor Merkezi; Şekil 5) 135.000 m²'lik bir alan üzerinde kurulan merkez içerisinde tenis, futbol, voleybol, basketbol ve isteğe bağlı spor türlerinde eğitim ve antrenman imkânı sağlanmaktadır. Bu tesis Viyana kent merkezinde bulunması ve doğrudan yerli sporculara hitap etmesi açısından önem göstermektedir. Avusturya Demiryolları Kurumuna ait olan tesis özelleştirilerek 40 yıllığına özel

bir firmaya verilmiştir. Özel bir işletme olarak çalıştırılan merkez yıl boyunca yüksek doluluk oranlarına sahip, üyelik sistemi ile çalışmaktadır.

Şekil 4. Avusturya National Sports and Recreation Centre at Castle Schielleiten

Şekil 5. Viyana Tuna Spor Merkezi

6. SPOR TURİZMİ SEKTÖRÜNDE FAALİYET GÖSTEREN BAZI ÖNEMLİ GRUPLAR

Fanatik Grup A.Ş., Alarko Şirketler Grubu, Anadolu Grup, MNG Holding ve Doğuş Grubu gibi önemli turizm şirketleri son yıllarda spor turizmine daha çok önem vermişlerdir. Bu önemli turizm şirketleri 2018 futbol turizmi hazırlık dönemlerinde yerli ve yabancı takımlar olmak üzere yaklaşık 1950 takımın ülkemizde ağırlanmasına, ülke turizmine ve kalkınmasına büyük katkı sağlamışlardır.

7. TÜRKİYE TURİZM SEKTÖRÜ GZFT ANALİZİ

Türkiye turizminin geliştirilmesi amacıyla 2007 yılında hazırlanan Türkiye Turizm Stratejisi (2023); Planlama, Yatırım, Örgütlenme, İç Turizm, Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge), Hizmet, Ulaşım ve Altyapının Güçlendirilmesi, Tanıtım ve Pazarlama, Eğitim, Kentsel Ölçekte Markalaşma, Turizmin Çeşitlendirilmesi, Mevcut Turizm Alanlarının Rehabilitasyonu ve Varış Noktalarının Geliştirilmesi konularında uzun dönemli stratejiler önermektedir. Turizm türlerinin çeşitlendirilmesi kapsamında, önümüzdeki dönemde öncelikle geliştirilmesi planlanan turizm türleri (sağlık ve termal turizm, kış turizmi, golf turizmi, deniz turizmi, eko turizm ve yayla turizmi, kongre ve fuar turizmi) ayrı ayrı ele alınarak değerlendirilmektedir.

Türkiye’de turizm sektörüyle ilgili bir diğer belge ise **Turizm Şurası Eylem Planıdır**. 3. Turizm Şûrası Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından turizm sektörünün mevcut durumunun değerlendirilmesi ve geleceğe yönelik ulusal bir turizm politikasının oluşturulabilmesi amacıyla, 01 - 03 Kasım 2017 tarihleri arasında kamu kurum ve kuruluşları, turizm meslek örgütleri, sivil toplum kuruluşları, turizm sektörü ve akademik camianın katılımı ile düzenlenmiştir. Şuranın Mart 2018’de yayımlanan Eylem Planı içerisinde, “Çevre, Planlama ve Altyapı”, “Dijital Turizm ve İnovasyon”, “Gastronomi Turizmi”, “İç Turizm”, “Konaklama Sektörü”, “Seyahat Acentacılığı ve Ulaşım”, “Tanıtma ve Pazarlama”, “Turizm Eğitimi, İstihdamı ve Turist Rehberliği”, “Turizm Politikaları”, “Turizmde Örgütlenme ve Destinasyon Yönetimi”, “Turizmde Ürün Çeşitliliği ve Sürdürülebilirlik”, “Yatırım, Teşvik ve Finansman”, “Yerel Yönetimler ve Turizm” başlıklarında (komisyonlarında) eylemler önerilmiştir. “Tanıtma-Pazarlama” başlığında önerilen “Türkiye markasını destekleyecek şekilde destinasyon markalarının geliştirilmesi” ve “Spor turizmi tanıtım

faaliyetlerinin güçlendirilerek çeşitlendirilmesi” eylemlerinde Van için uygun ve uygulanabilir faaliyetler geliştirilebilir. Tablo 3 Türkiye turizmine ait GZFT analizini vermektedir.

Tablo 3. Türkiye Turizmine ait GZFT analizi tablosu

Güçlü Yönleri	Fırsatlar
Coğrafya ve iklim açısından turizm çeşitliliğine imkan sağlanması, Derin tarihi ve kültürel (somut ve soyut) zenginlikten kaynaklı ortaya çıkan turizm ürünlerinin varlığı, Beşeri sermayenin turizme yatkın oluşu, Yerel ve keşfedilmemiş doğal, sosyal ve kültürel değer varlıkları, Dünya çapında bazı turizm tiplerinde yüksek tanınırlık, Türkiye'ye çalışan seyahat acentelerinin ve havayolu taşımacılığı firmalarının varlığı, Bazı alanlarda gizemini koruyan ve keşfedilmemiş destinasyon özelliği göstermesi, Yerli turist sayısının giderek artması, Ülke içerisinde erişilebilirliğin iyileşmesi, Uluslararası turizmde değişen talep yapısına uyum sağlanması, Kış turizmine uygun alanların varlığı ve kış turizmine uygun kamu yatırımlarının yaygınlaşması, Yeni gelişen turizm eğilimlerinde (sağlık, spor vb.) Türkiye'nin daha iddialı ve güçlü oluşu, Kurvaziyer ve yat turizminde güçlü bir çekim noktası olması	Dünyada yükselen alternatif turizm tiplerinde Türkiye'nin potansiyelinin ve gücünün yüksek olması, Dünyada gelir düzeyi artan ülkelerde turist sayısının artması, Turizme açılmamış ve bilinmeyen noktaların varlığı, Dünyada değişen alışkanlıklar ve sosyal medya kullanımının talebin bilinmeyen varış noktalarına kayması, Seyahat ve organizasyon firmalarının sayısının artması, Yeni pazarlarda dizi filmler ve sosyal medya yoluyla Türkiye'ye yönelik ilginin yüksek olması, Kalkınma Ajanslarının turizm altyapısının geliştirilmesine kaynak sağlaması,
Zayıf Yönler	Tehditler
Turizmde risklerin dengelenmesi için etkin bir politikanın kurulamaması, Deniz – kum – güneş turizminde her şey dahil sisteminin olumsuz özellikleri, Hızlı altyapı oluşumu ve hızlı turist artışının kaynak değerleri yok etmesi riski, Turizm sektöründe kamu otoritesinde koordinasyonun sağlanamaması, Yat turizmi için liman ve marinaların dağılımının dengeli olmaması ve belgelendirmede kurumlar arası koordinasyon eksikliği, Tesislerde kalite sertifikasyonundaki eksikler Doğal ve kültürel turizm kaynak değerlerinin korunamaması, Tanıtım ve pazarlamanın ülke genelinde profesyonelce yapılmaması, Destinasyon bazlı tanıtımın olmayışı, İnsan kaynağının eğitilmesi gerekliliği, Turizm aktörlerinin çevre ile ilgili bilgi ve bilinç yetersizliği.	Artan ziyaretçi sayısı nedeniyle bazı destinasyonların kaldırma kapasitesinin üstüne zorlanması, Ülke imajının güvenlikle ilgili sorunluymuş gibi algılanması, İklim değişikliğini dikkate alan politikaların duyurulmaması, Türkiye'nin bulunduğu coğrafyanın güvenlik sorunu oluşturmaması,

8. VAN EDREMIT BÖLGESİNİN YÜKSEK İRTİFA SPORCU KAMPI TURİZMİNE UYGUNLUĞU

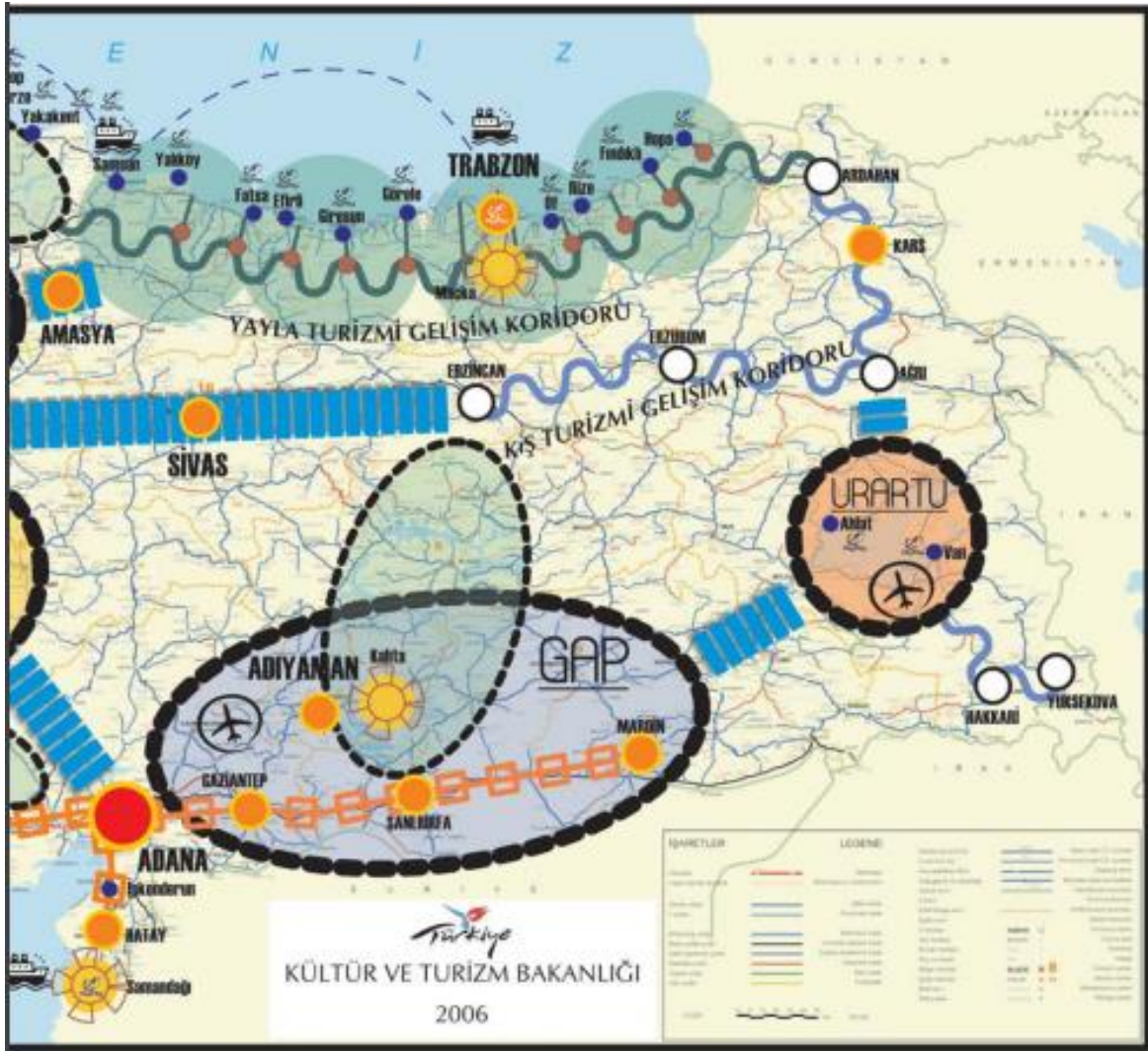
Van kent merkezi ve çevresinin Edremit ilçesi özelinde yüksek irtifa sporcu kampı turizmine uygunluğunun belirlenmesi amacıyla;

- Van ili genelinde turizm sektörünün mevcut durumu ve potansiyel alanlar değerlendirilmiş,
- Van'da turizm sektörünün mevcut durumu ve gelecekteki durumuyla ilgili bir GZFT analizi tablosu sunulmuş,
- İlde hakim olan iklim özelliklerinin biyoklimatik konfor açısından uygunluğu fizyolojik eşdeğer sıcaklık (PET; Physiological Equivalent Temperature) indeksi ile belirlenmiş,
- Van kent merkezinde kamp dönemindeki (mayıs, haziran, temmuz, ağustos, eylül) ortalama hava durumu ve iklim elemanları ortaya konulmuş,
- Van'ın fiziksel erişilebilirliği (ulaşım bilgileri) değerlendirilmiş,
- Van kent merkezi özelinde sporcu kampına hizmet edecek turistik tesis altyapısı irdelenmiş,
- Sporcu kampının tavsiye edilen organizasyon yapısı, yönetimi, insan kaynakları ve mali açıdan fizibilitesi ile ilgili bilgiler verilmiştir.

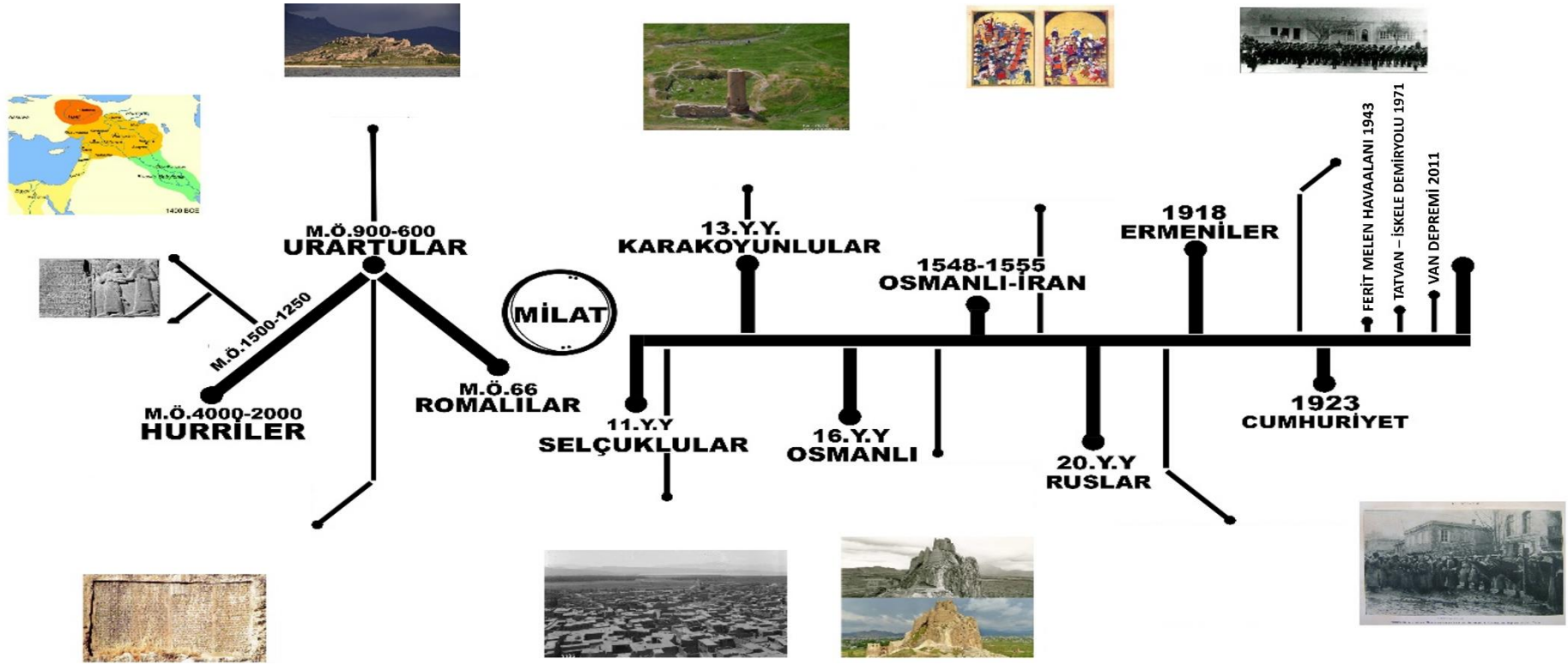
8.1. VAN'DA TURİZM SEKTÖRÜNÜN MEVCUT DURUMU

Türkiye Turizm Stratejisi (2023) içerisinde Türkiye'de turizmin büyümesi için kitle turizminin sürdürülebilir bir seçenek olmadığına altı çizilmektedir. Ayrıca, Türkiye'nin turizm ürün yelpazesini çeşitlendirmek için alternatif tematik turizm türlerinin geliştirilmesi gerektiği de vurgulanmaktadır. Bunlar arasında, sağlık ve termal turizm, kış (kayak) turizmi, gurme turizmi, eko-turizm, yayla turizmi ve konferans turizmi gibi türler yer almaktadır. Strateji belgesinde, yedi turizm koridoru önerilmektedir. Turizm Gelişim Koridorları (Şekil 6) içerisinde ise Van kültür turizmi (Urartu) ile kış turizmi fonksiyonu yüklenerek Erzurum'a ve Mardin'e bağlanacak bir konumda kabul edilmiştir. Van ili, TRB2 Bölgesi içerisinde Bitlis, Hakkâri ve Muş illeriyle beraber yer almaktadır. TRB2 Bölgesi, 41.558 km² yüzölçümü ile Türkiye toplam yüzölçümünün %5'ini oluşturan, 2.022.373 nüfusu ile Türkiye toplam nüfusunun %2,75'ini barındıran bir bölgedir. SEGE 2011 raporuna göre sosyoekonomik gelişmişlik sıralamasında Bitlis 76'ncı, Hakkâri 80'inci, Muş 81'inci ve Van ise 75'inci sırada yer almaktadır. Bölge sosyal ve ekonomik açıdan Türkiye'nin en geri kalmış illerinden oluşmaktadır.

Bölge geçmişte pek çok kültüre ev sahipliği yapmıştır. Bu nedenle, turizme hizmet eden doğal kaynak değerleri açısından olduğu kadar tarihi ve kültürel değerler açısından da oldukça zengindir. Urartu ve Selçuklu dönemlerine ait varlıkların yanı sıra Van Gölü ve adaları gibi doğal zenginlikleri, nadir kuş türlerinin göç yolları üzerinde olması ile bölgede kültür turizmi, kış turizmi, kıyı turizmi, kuş gözlemi gibi alternatif turizm türleri potansiyeli bulunmaktadır. Van'ın tarihi; Huriler, Urartular, Persler, Medler ve Romalılar dönemi olmak üzere toplam beş dönemden oluşmaktadır (Şekil 7). Özellikle Urartuların hâkimiyetinin olduğu TRB2 Bölgesinde; Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlılar gibi çeşitli medeniyetlere ait izler bulunmaktadır. Van Gölü'nün varlığı bölgenin cazibesini artırmış, bununla birlikte farklı yerleşmelere kucak açmıştır. Bölge doğal güzellikleri, coğrafi özellikleri, endemik flora ve ornitolojisi, bölgede yaşamış olan farklı medeniyetlerin kültürel izlerini taşıyan mirası ve geleneksel yaşam biçimlerine sahip insanların yaşantısıyla dünya genelinde eğilim haline gelmiş birçok turizm çeşitlerinin potansiyelini bünyesinde barındırmaktadır.

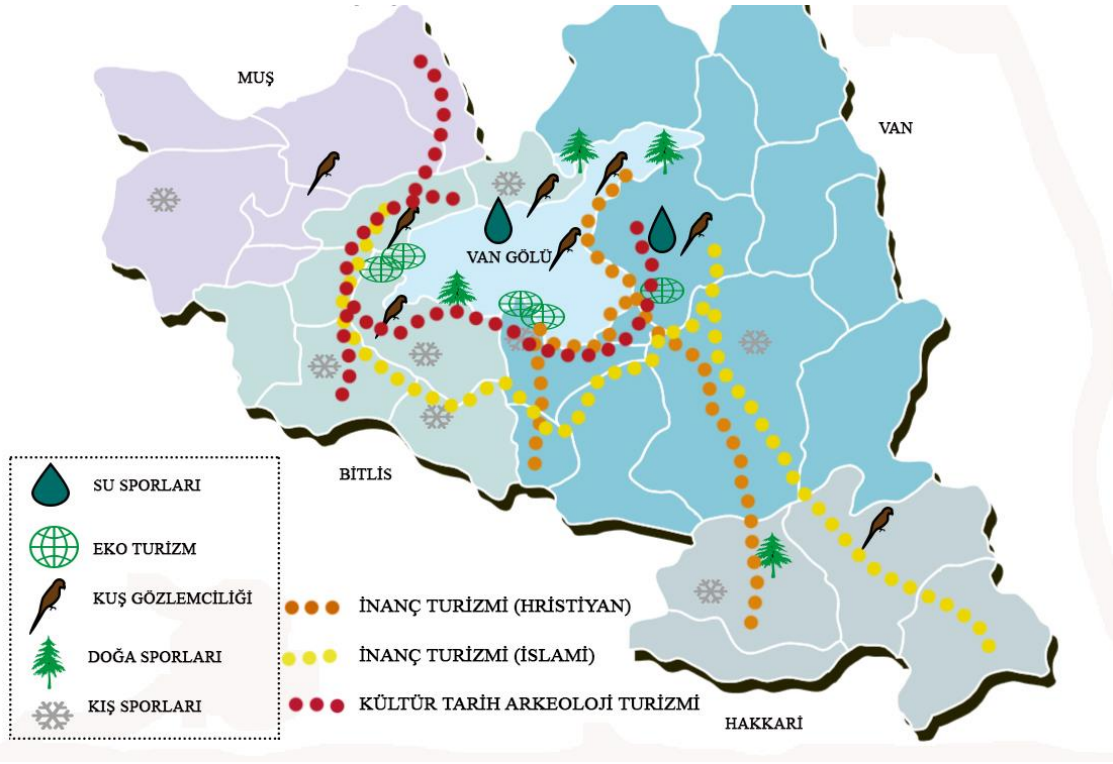

Şekil 6. Turizm Gelişim Koridorları

Şekil 7. Van tarihinin kronolojisi

Van özelinde kış turizmi (Gevaş Abalı Kayak Merkezi), kültür – inanç turizmi, (Urartu – Ermeni mabed, kilise, manastırları; Akdamar Adası'ndaki Akdamar Kilisesi ve Ermeni Aziz Bartholomeus Manastırı), doğa ve macera turizmi (kuş gözlemciliği, Erçek Gölü, Çarpanak Adası, Van Gölü'ndeki adalar ve sazlıklar, yayla turizmi, trekking-dağcılık ve tırmanma) eko-agro turizm, suya dayalı turizm çeşitleri mevcut ve potansiyel olarak bulunmaktadır (Şekil 8).

Şekil 8. TRB2 Turizm çeşitliliği

Van il bütünü; bulunduğu coğrafya, yeryüzü şekilleri (dağ – yayla), doğal güzellikleri, termal su kaynakları, arkeolojik ve tarihi kültür kalıntıları ile turizme hizmet edebilecek zengin bir potansiyeldedir. Van'a gelen ziyaretçi sayısı son zamanlarda hızlı bir biçimde artmaktadır. TÜİK verilerine göre turist ve geceleme sayıları Tablo 4'te ve Tablo 5'te verilmiştir. Buna göre, Van'da yıl bazında turist sayısı artmakta, bu artış yerli ve yabancı turist sayısındaki artışla beraber olmaktadır. Ülke turist sayısındaki oranı ise %1'leri yakalamış durumdadır. Yine geceleme sayıları da gittikçe artan bir seyir izlemektedir. Bu da göstermektedir ki Van'da turiste vakit geçirecek ve harcamaları arttıracak aktivite imkânları sunulmaktadır.

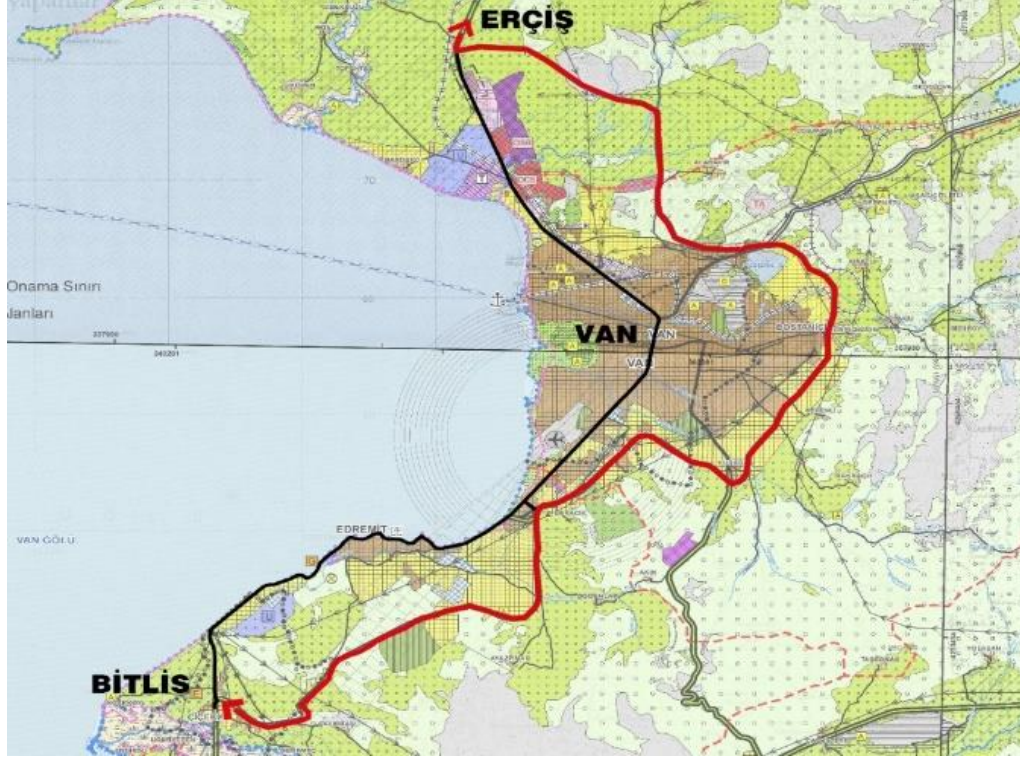
Tablo 4. Van turist ve geceleme sayıları ve ülkeye oranı

	Toplam geliş sayısı (kişi)		Toplam geceleme sayısı		Yabancı geliş sayısı (kişi)		Yabancı geceleme sayısı	
	Van	%	Van	%	Van	%	Van	%
2002	0	0,0	315.728	0,4	0	0,0	51.294	0,1
2003	7.616	0,0	304.389	0,4	7.373	0,1	31.054	0,1
2004	26.193	0,1	307.875	0,3	25.066	0,1	40.527	0,1
2005	21.638	0,1	255.085	0,2	19.403	0,1	48.756	0,1
2006	22.892	0,1	351.677	0,4	21.035	0,1	27.324	0,0
2007	20.710	0,1	442.232	0,4	18.553	0,1	31.793	0,0
2008	26.039	0,1	396.538	0,3	22.500	0,1	31.807	0,0
2009	28.304	0,1	489.062	0,4	27.066	0,1	28.960	0,0
2010	28.730	0,1	492.849	0,3	28.149	0,1	46.598	0,0
2011	74.106	0,2	546.970	0,4	51.024	0,2	51.029	0,1
2012	86.894	0,2	381.181	0,2	49.579	0,2	33.710	0,0
2013	125.600	0,3	254.979	0,2	85.080	0,2	36.630	0,0
2014	207.873	0,4	339.551	0,2	154.174	0,4	69.804	0,1
2015	212.338	0,4	346.309	0,2	154.569	0,4	71.077	0,1
2016	274.549	0,7	234.386	0,2	221.691	0,9	50.968	0,1
2017	478.041	1,0	1.070.260	0,7	421.977	1,3	486.220	0,6
2018	323.615	0,6	864.044	0,5	232.202	0,6	317.286	0,3

Tablo 5. Van'a gelen turist ve geceleme sayıları

Belediye Belgeli konaklama tesislerinde geliş ve geceleme sayıları							Turizm İşletme Belgeli konaklama tesislerinde geliş ve geceleme sayılar						Toplam					
	Geliş			Geceleme			Geliş			Geceleme			Geliş			Geceleme		
YIL	Toplam	Yabancı	Vatandaş	Toplam	Yabancı	Vatandaş	Toplam	Yabancı	Vatandaş	Toplam	Yabancı	Vatandaş	Toplam	Yabancı	Vatandaş	Toplam	Yabancı	Vatandaş
2000							99301	8751	90550	160166	17116	143050	99301	8751	90550	160166	17116	143050
2001							77230	8902	68328	135126	17336	117790	77230	8902	68328	135126	17336	117790
2002	115484	9729	105755	151242	17263	133979	97114	16116	80998	164486	34031	130455	212598	25845	186753	315728	51294	264434
2003	101141	6296	94845	174970	13429	161541	81199	8478	72721	129419	17625	111794	182340	14774	167566	304389	31054	273335
2004	108769	6804	101965	182624	18554	164070	90521	11457	79064	125251	21973	103278	199290	18261	181029	307875	40527	267348
2005	73373	9569	63804	114336	16749	97587	96905	18613	78292	140749	32007	108742	170278	28182	142096	255085	48756	206329
2006	120008	2423	117585	202704	4309	198395	110337	14871	95466	148973	23015	125958	230345	17294	213051	351677	27324	324353
2007	175162	5295	169867	296793	9273	287520	107627	13766	93861	145439	22520	122919	282789	19061	263728	442232	31793	410439
2008	139642	4916	134726	247893	13247	234646	111535	11129	100406	148645	18560	130085	251177	16045	235132	396538	31807	364731
2009	157390	1709	155681	325413	3583	321830	121968	14469	107499	163649	25377	138272	279358	16178	263180	489062	28960	460102
2010	214145	13950	200195	346263	23535	322728	105352	13771	91581	146586	23063	123523	319497	27721	291776	492849	46598	446251
2011	207324	10007	197317	372291	19256	353035	109982	18184	91798	174679	31773	142906	317306	28191	289115	546970	51029	495941
2012	138357	4845	133512	248797	9788	239009	82448	11413	71035	132384	23922	108462	220805	16258	204547	381181	33710	347471
2013	76119	4023	72096	115391	6117	109274	94556	18527	76029	139591	30516	109075	170675	22550	148125	254982	36633	218349
2014	92503	3284	89219	126699	9063	117636	136393	38478	97915	212852	60741	152111	228896	41762	187134	339551	69804	269747
2015	106462	3859	102603	135075	10571	124504	136656	38414	98242	211234	60506	150728	243118	42273	200845	346309	71077	275232
2016	26043	329	25714	38038	602	37436	165048	32662	132386	196348	50366	145982	191091	32991	158100	234386	50968	183418
2017	402804	182535	220269	734638	337285	397353	176261	71406	104855	335622	148935	186687	579065	253941	325124	1070260	486220	584040
2018	340095	121723	218372	596734	216056	380678	147858	45983	101875	267310	101230	166080	487953	167706	320247	864044	317286	546758

Turizmle ilgili tamamlanmış, devam eden ve planlanan büyük projeler ise; çevre yolu projesi (Şekil 9), demiryolu ulaştırma projeleri, Van tramvay projesi, Tuşba Fuar ve Kongre Merkezi, Kent Meydanı Projesi, Urartu Müzesi Projesi (Şekil 10), Abalı Kayak Merkezi Projesi, Tuşba Sahil Koridoru Projesi, Urartu Kültür Koridoru projeleridir.

Şekil 9. Çevre Yolu Projesi Güzergâhı

Şekil 10. Urartu Müzesi Projesi

8.2. GZFT ANALİZİ

Van turizmine ait GZFT analizi Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Van’da turizm sektörüne ait GZFT analizi

GÜÇLÜ YÖNLER
Turizmin hizmetine sunulacak jeotermal su kaynaklarının varlığı
Rafting, yelkenli, trekking, tırmanış, yamaç paraşütü vb. doğa ve macera sporları potansiyelinin bulunması
Niteliği arttırılabilecek 0-25 yaş arası genç nüfusun yüksek oranı
Artos Dağının yüksek tanınırlığı
Deniz - kum - güneş turizmi potansiyeli
Farklı ulaşım alternatiflerinin (hava, kara ve demir yolunun; yüksek erişilebilirliğin) oluşu
Türkiye'nin en büyük gölünün varlığı
İran bağlantılı demiryolu güzergahının varlığı
İran ile sınır ticaretinin varlığı
Kadın nüfusun girişimciliğinin yüksek olması
Köklü ve çoklu kültürel geçmişinin bulunması
Kuş gözlemciliğine uygun alanların olması
Kültür turizmine hizmet edecek potansiyelin bulunması
Sınır kenti olmasından kaynaklanan stratejik konumu
Turizme hizmet edecek su kaynaklarının olması
Ters lale, ince kefalı, Van kedisi, Van kahvaltısı, otlı peynir, gümüş işlemeciliği ve meyve / sebze kurutma gibi marka değeri taşıyan ve turizme hizmet edecek yerel ürünlerin varlığı
Derin bir Urartu tarihi kimliğinin kente yerleşmiş olması
Üniversitenin ve teknokentin varlığı
Van gölünün suyunun şifalı özelliği
Yatırımlarda Van’ın 6. Teşvik Bölgesinde yer alması
Turizmin farklı tipleri için zengin flora ve fauna çeşitliliği
İranlı turistlerden kaynaklı turizm hareketliliği nedeniyle kentin turizmi biliyor olması
Turizme yönelik fiziki altyapının iyi derecede var olması (konaklama, yeme – içme)
Turizme yönelik sosyal altyapının gittikçe iyileşiyor olması (halkın turizmi benimsemesi)
Van’ın birçok turizm rotası, kuşağı, koridoru ve teması üzerinde bulunması
Devlet desteklerinden yararlanma imkanlarının bulunması
Doğal ve arkeolojik açıdan keşfedilmemiş alanların olması
Demiryolu bağlantısının bulunması
Deniz yolunun bulunması
Eğitilebilecek genç nüfusun varlığı
Farklı etnik yapıların bir arada bulunması
Fiziksel ve sosyal anlamda değişim ve dönüşüme açık olması
İnsanlarda sosyo-kültürel aktivite yapma isteğinin bulunması
ZAYIF YÖNLER
Turizmle ilgili il genelinde hala alt yapı eksikliğinin var olması (yatak kapasitesinin yetersizliği)
Turizme yönelik olarak beşeri sermayenin etkin biçimde kullanılamaması
Hizmetler sektöründe çalışabilecek çağdaki genç nüfusun göçle kaybedilmesi

Demiryolu alt yapısının yeterince gelişmemiş olması
Demiryolunda turistik yolcu taşımacılığının olmaması
Turizme hizmet edecek şekilde deniz tabiat bütünlüğünün bulunmaması
Gölden sosyoekonomik olarak yeterince yararlanamaması
Depreme karşı dirençliliğin geliştirilememesi
Devlet teşviklerinden yeterince faydalanılamaması
Yoğun göç alıp vermesi nedeniyle sürdürülebilirliğin zayıflaması
Hizmetler sektöründe istihdam edilen nüfusun eğitim seviyesinin düşük olması
Jeotermal kaynaklardan turizm amaçlı faydalanılamaması
Kadınlarda düşük okuma – yazma oranı
Kadınların iş gücüne katılım oranının düşük olması
Kent içi erişimin zayıf olması
Göl kıyısının günlük hayatta yeterince kullanılmaması
Deniz turizminin gelişmesi için uygun dönemin kısıllığı
Nüfusun büyük bir bölümünün deprem kuşağı üzerinde bulunması
Yerel aktörlerin ortak hareket etmesinin zorluğu ve STK’ların zayıf oluşu
Tarihi ve kültürel değerlere sahip çıkılamaması
Turizmde kalifiye iş gücünün az olması
Uluslararası uçuş hizmetlerinin olmaması
Üniversite - kent etkileşiminin zayıf olması
Van’ın üretim ve pazar merkezlerine uzak olması
Yeşil alanların il genelinde yetersizliği
Yüksek işsizlik oranı
Bilinçsiz arazi kullanımı
Kent kimliğinin olmaması
Nüfusun büyük yoğunluğunun göl çevresinde bulunması
Teknik altyapının yetersiz olması
Yerel üretimin yetersizliği

FIRSATLAR

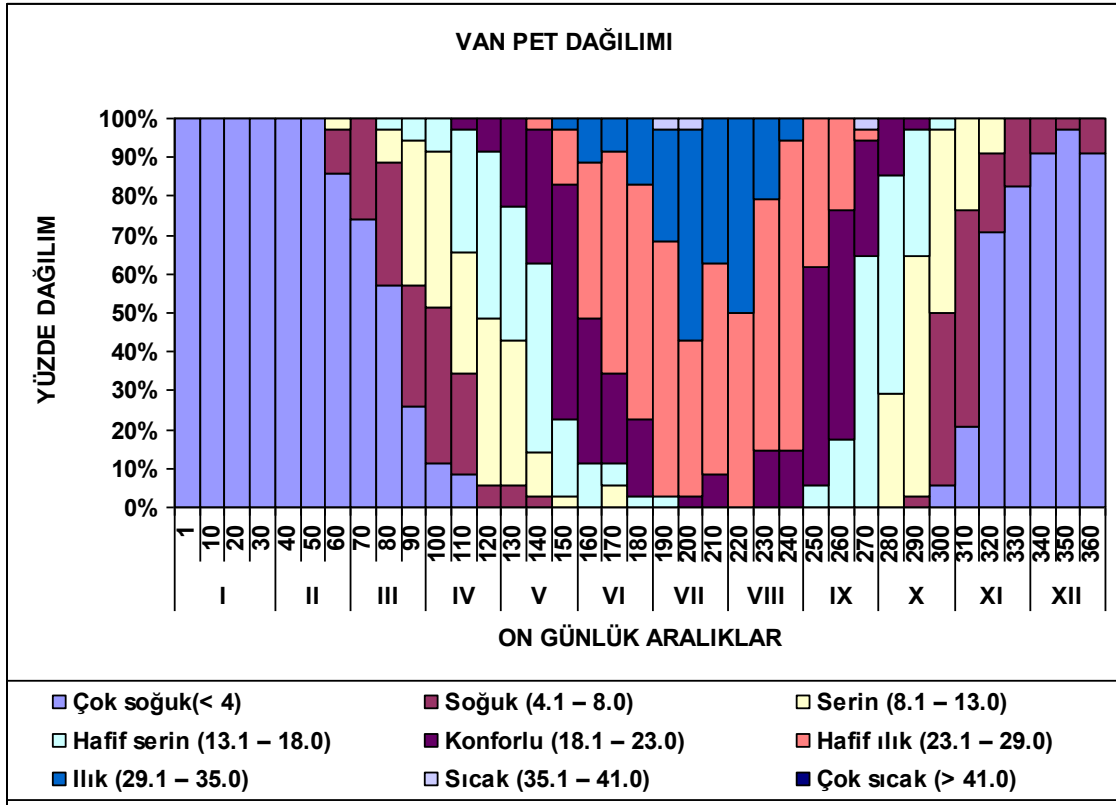
Van’ın yeni yükselen turizm kavramlarından olan İpekyolu üzerinde bulunması
Van gölünün kıyılarına şu ana kadar fonksiyon yüklenmemiş olması
Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması
Altyapıya yönelik yatırımların ülke genelinde artırılması
Başta İran olmak üzere turist çekebilecek ülkelere yakın olması
Türkiye’nin doğu sınırından Asya’ya açılma noktası olması
Van YYÜ’nün bölge üniversitesi konumunda bulunması
Yüksek irtifa kampları için potansiyelinin bulunması

TEHDİTLER

Deprem kuşağında bulunması
Göç vermesi
Mesleki eğitimlerin yetersizliği
Van Gölü’nün kirletilmesi
Yaşanabilirlik göstergelerinin düşük olması.
Güvenlik sorunu varmış algısı

8.3. VAN İKLİMİNİN BİOKLİMATİK KONFOR AÇISINDAN UYGUNLUĞU

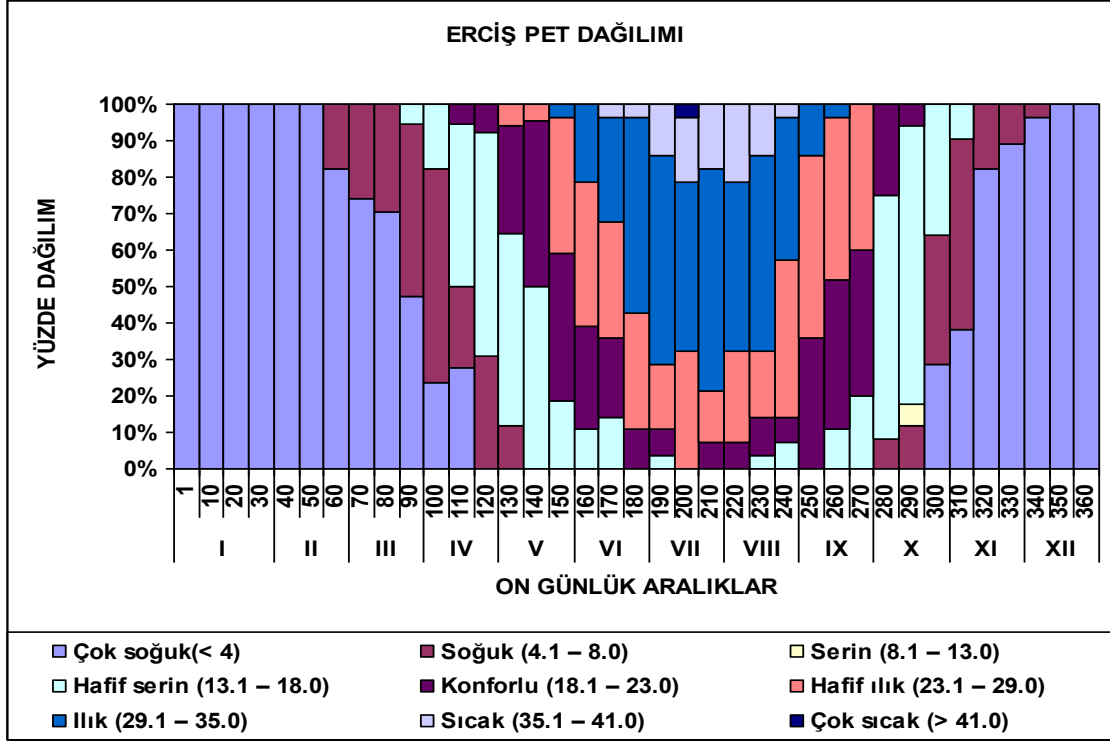
Van kentinin biyoklimatik konfor değerlerinin zamansal dağılımına bakıldığında şu sonuçlar bulunmuştur. İl büyük bir su yüzeyi kenarında bulunmasına rağmen iklimi karasal iklim özelliği göstermektedir. Van kent merkezinde bulunan meteoroloji istasyonun değerlerine göre hesaplanan biyoklimatik konfor PET (Physiological Effective Temperature) değerlerinin dağılımı Şekil 11’de verilmiştir. Buna göre ilde soğuk stresi kasım başından mart sonuna kadar devam ederken “konforlu” aralık ilkbahar sonu, yaz başı ve sonbaharın ilk ayında gözlenir. İlde olumlu olarak söylenebilecek biyoklimatik konfor özelliği yaz aylarında sıcaklık stresinin olmamasıdır. Bu durum özellikle yazın ağırlıklı olarak yapılabilen turizm aktivitelerine olumlu yansımaktadır. Van’da maksimum, minimum ve ortalama PET değerleri sırasıyla 43,6, -19,4 ve 10,9 °C’dir (Toy 2010).

Şekil 11. Van PET değerlerinin zamansal dağılımı

Edremit ilçesinde meteoroloji istasyonu bulunmamasıyla beraber Van kent merkezindeki havaalanında bulunan meteoroloji istasyonundan alınan veriler Edremit de dâhil tüm kent ve yakın çevresini temsil edebilmektedir. Dolayısıyla, Van olarak adlandırılan değerlerin Edremit’i temsil ettiği kabul edilmektedir.

Erciş ilçesinin biyoklimatik konfor değerlerinin zamansal dağılımı Şekil 12’de verilmiştir. Buna göre ilçede soğuk stresi ekim sonundan nisan sonuna kadar devam ederken, “konforlu” mayıs, haziran ve eylül aylarında baskındır. Yaz aylarında baskın olmamakla beraber sıcaklık stresi de görülmektedir. Erciş’te maksimum, minimum ve ortalama PET değerleri sırasıyla 48,8, -27,0 ve 14,4 °C’dir.

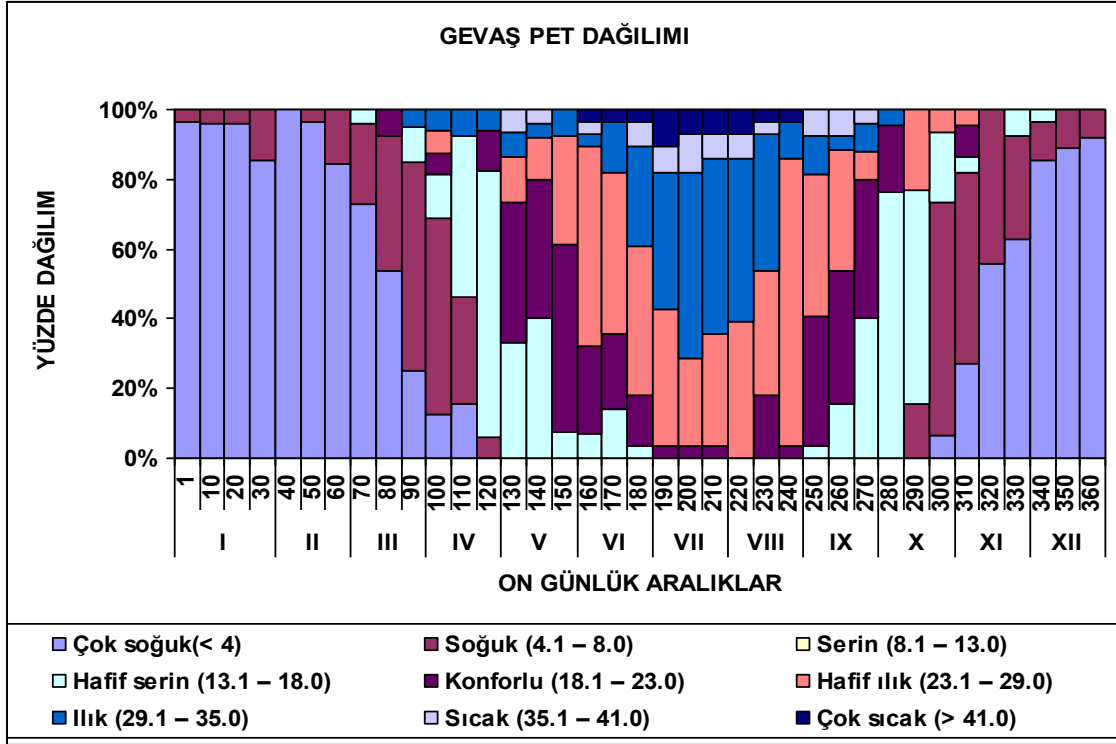

Şekil 12. Erciş PET değerlerinin zamansal dağılımı

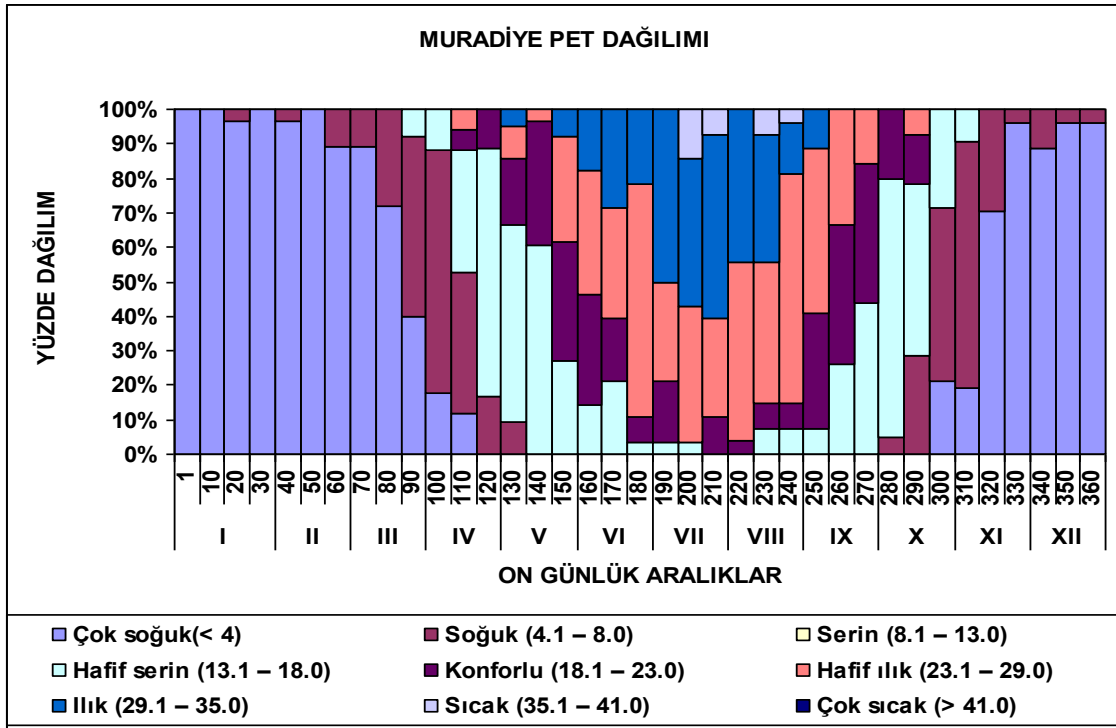
Gevaş ilçesinin biyoklimatik konfor değerlerinin zamansal dağılımı Şekil 13’de verilmiştir. Buna göre ilçede soğuk stresi kasım başı ile mart sonu arasında baskın iken, “konforlu” aralık mayıs, haziran ve eylül aylarında baskındır. Yazın sıcak aylarda sıcaklık stresi baskın değildir. Gevaş’ta maksimum, minimum ve ortalama PET değerleri sırasıyla 50,3, -18,4 ve 12,9 °C’dir.

Muradiye ilçesinin biyoklimatik konfor değerlerinin zamansal dağılımı Şekil 14’de verilmiştir. Buna göre ilçede soğuk stresi ekim sonu nisan başı arasında devam ederken, “konforlu” mayıs, haziran ve eylül aylarında baskındır. yaz aylarında sıcaklık stresi görülmez. Muradiye’de maksimum, minimum ve ortalama PET değerleri sırasıyla 47,2, -23,7 ve 11,3 °C’dir.

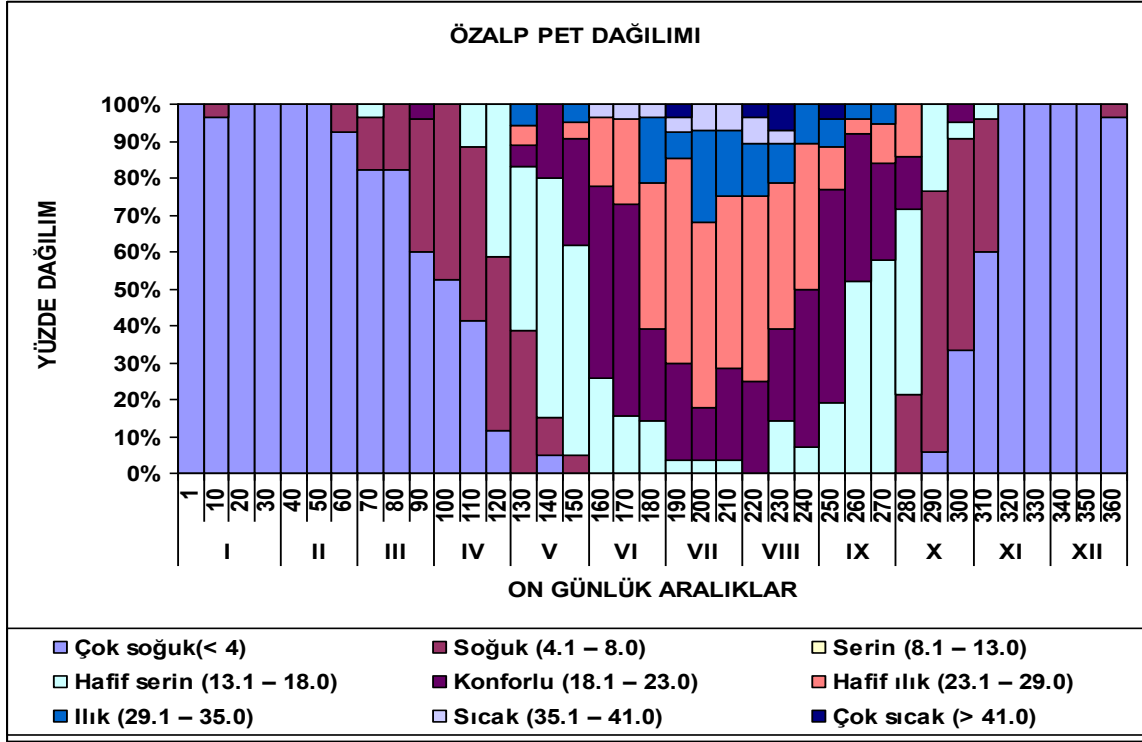
Özalp ilçesinin biyoklimatik konfor değerlerinin zamansal dağılımı Şekil 15’de verilmiştir. Buna göre ilçede soğuk stresinin hakim olduğu çok uzun bir dönem yaşanmaktadır. “Konforlu” aralık yaz başı ve sonunda baskındır. Yazın sıcak aylarında sıcaklık stresi baskın değildir. Özalp’te maksimum, minimum ve ortalama PET değerleri sırasıyla 46,5, -27,0 ve 10,1 °C’dir.

Şekil 13. Gevaş PET değerlerinin zamansal dağılımı

Şekil 14. Muradiye PET değerlerinin zamansal dağılımı

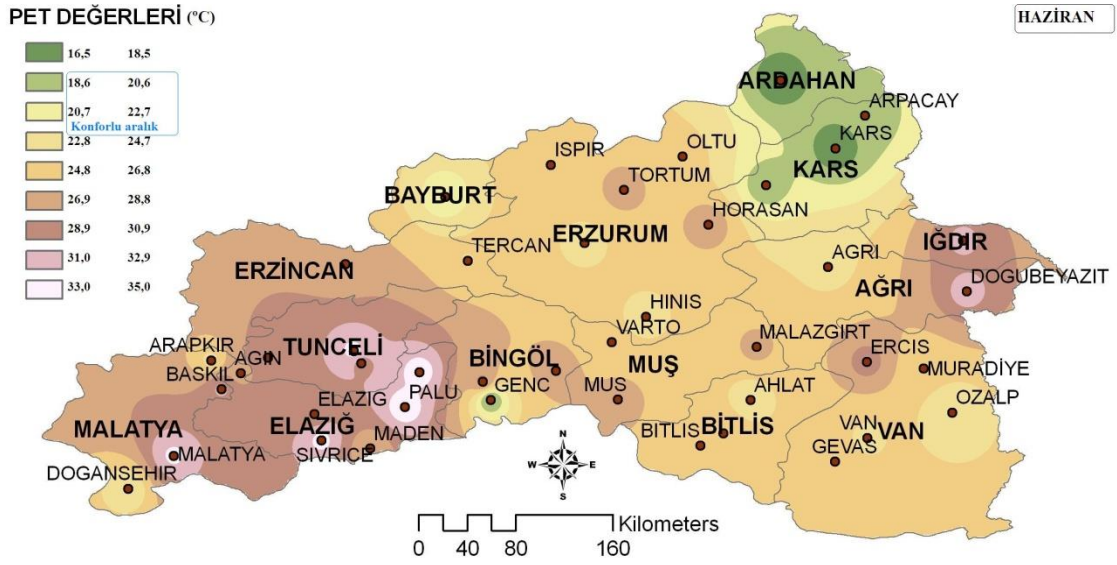
Şekil 15.Özalp PET değerlerinin zamansal dağılımı

Van'da sporcu kampları için uygun olan yaz aylarında biyoklimatik konfor değerlerinin mekânsal dağılımı ele alındığında haziran ayında dağılım haritalarından yılın 160., 170. ve 180. günlerine ait olanlar ile Şekil 16'da verilen harita haziran ayının biyoklimatik konfor değerlerinin dağılımını göstermektedir. Bu dönemde sıcaklık kendisini hissettirmeye başlamıştır. Alanın kuzey kesimleri ilk defa "konforlu" aralığa ulaşmıştır. Soğuk stresine neden olan aralıklar kaybolmuştur. Bunun yerine sıcaklık stresine neden olan "sıcak" aralık alanın güney ve alçak kesimlerinde görülmeye başlanmıştır.

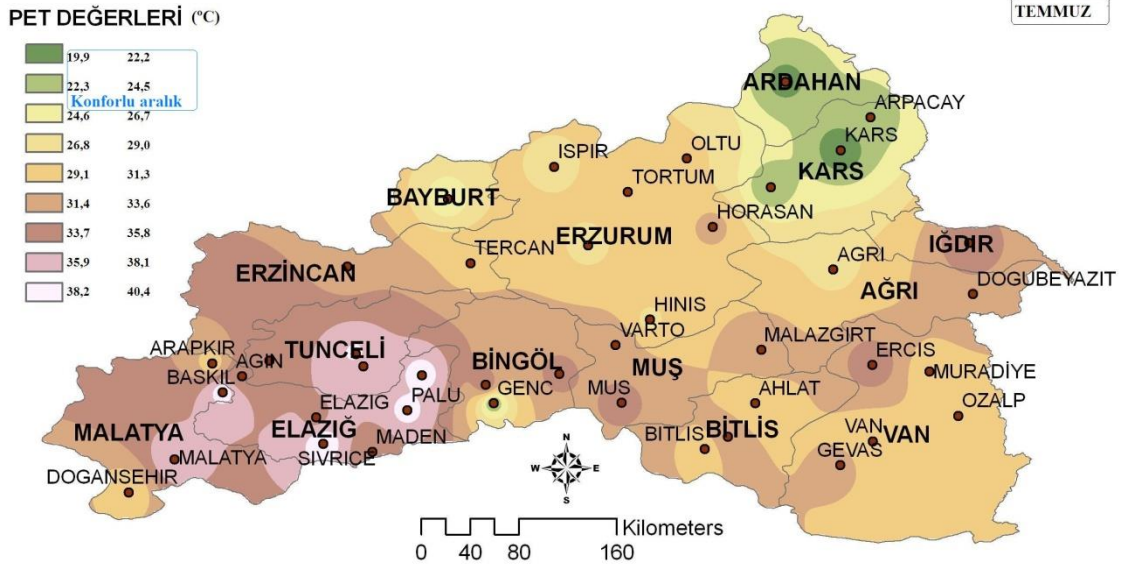
Şekil 17'de verilen dağılım haritalarından yılın 190., 200. ve 210. günlerine ait olanlar temmuz ayının biyoklimatik konfor değerlerinin dağılımını göstermektedir. Alan genelinde yılın en sıcak dönemi olan bu ayda, 190., 200. ve 210. günler değerlendirmeye alınmıştır. Bu dönemde alanın sadece kuzey kesimlerinde "konforlu" aralık yer alırken, "hafif ılık" (23.1 – 29.0), "ılık" (29.1 – 35.0) ve "sıcak" (35.1 – 41.0) aralıklar ise alanın güneybatısında görülmektedir.

Şekil 18'de verilen harita ağustos ayının biyoklimatik konfor değerlerinin dağılımını göstermektedir. 220., 230. ve 240. günlere ait PET değerleri ile değerlendirme yapılan bu ay yine yılın en sıcak dönemi olduğu için alanın büyük bir bölümünde sıcaklık stresine neden olan aralıklar mevcuttur. Bunun yanında alanın kuzey kesiminde yine konforlu aralıklar devam

etmektedir. Konfor değerlerindeki artış bu dönemde durmuş bazı alanlarda azalma eğilimi göstermiştir.

Şekil 16. Haziran ayının ortalama PET değerlerinin dağılımı

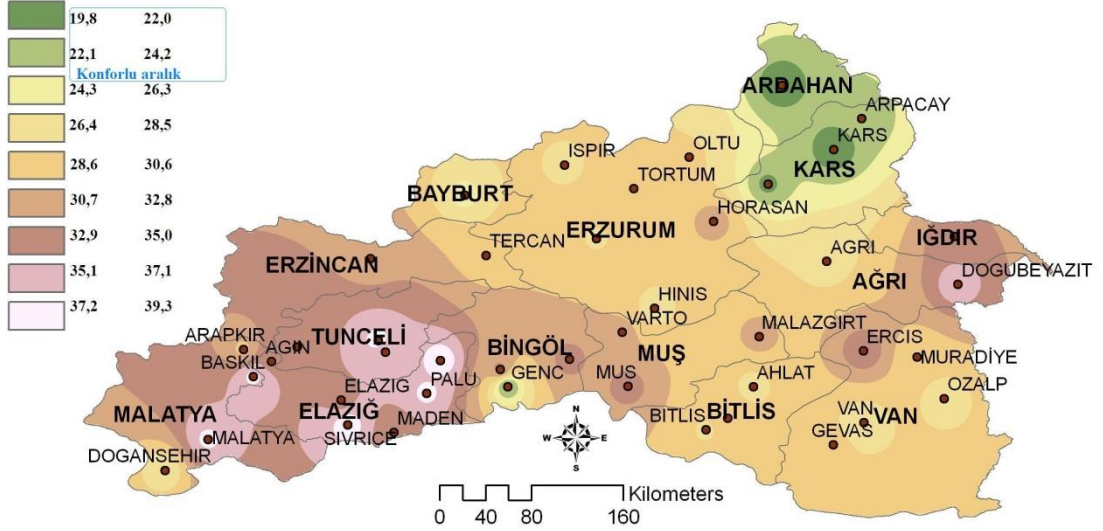
Şekil 17. Temmuz ayının ortalama PET değerlerinin dağılımı

Şekil 19'da verilen harita Eylül ayının biyoklimatik konfor değerlerinin dağılımını göstermektedir. Bu döneme ait dağılım haritaları yılın 250., 260. ve 270. gününde elde edilen verileri ele almaktadır. Bu dönemde sonbahar başlangıcı olması nedeniyle PET değerlerinde ciddi düşüşler

görülmür. Alanın kuzeyinde “konforlu” aralık yerini “hafif serin” ve “serin” aralıklara bırakırken, alanın güneyinde ve batısında ciddi sıcaklık stresi devam etmektedir.

PET DEĞERLERİ (°C)

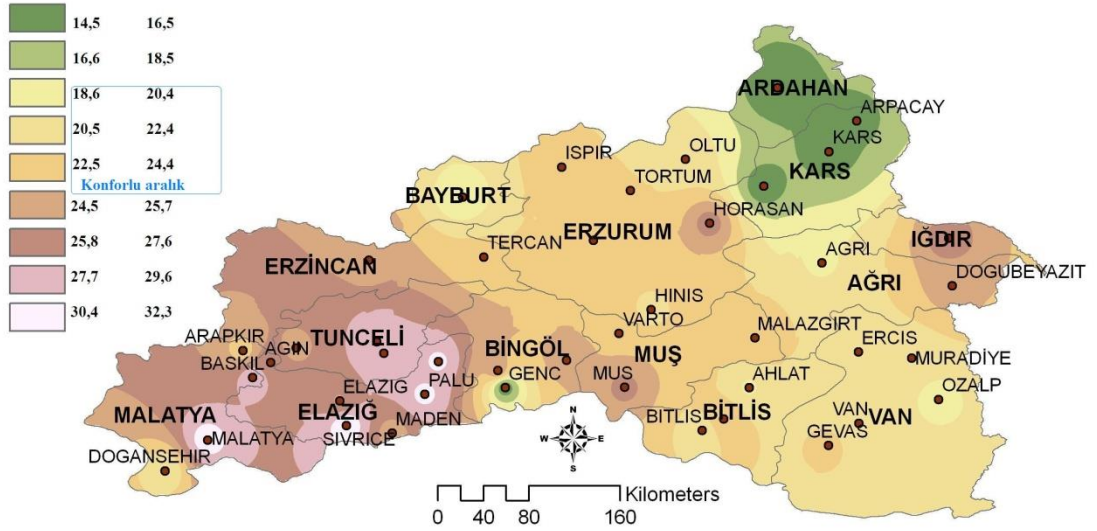
AĞUSTOS

Şekil 18. Ağustos ayının ortalama PET değerlerinin dağılımı

PET DEĞERLERİ (°C)

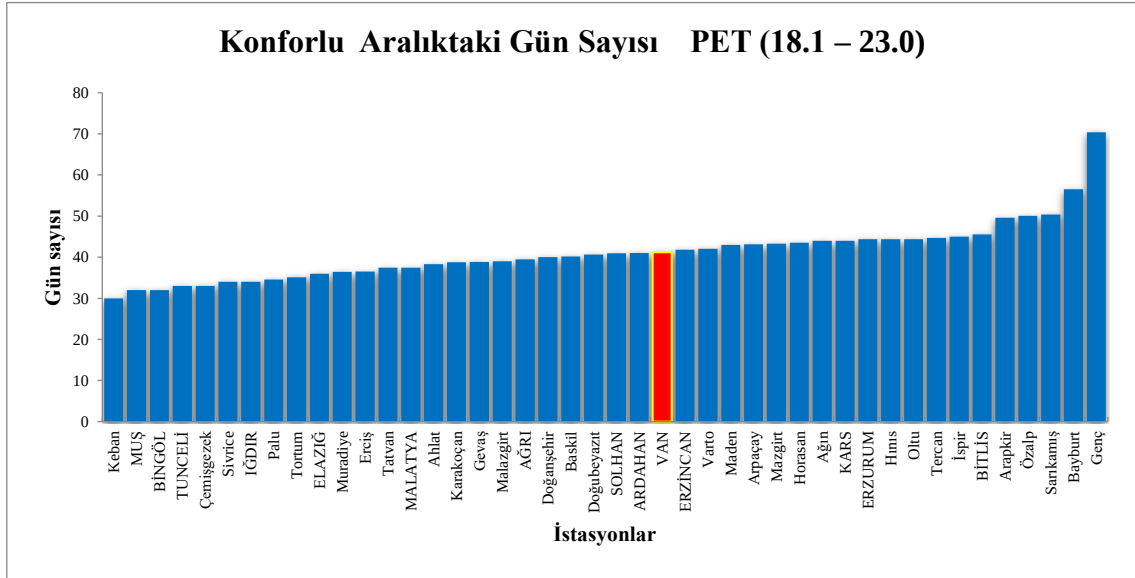
EYLÜL

Şekil 19. Eylül ayının ortalama PET değerlerinin dağılımı

Biyoklimatik konfor aralıklarından en önemlisi olan “konforlu” aralığın baskın olduğu günlerin sayısına göre meteoroloji istasyonlarının sıralaması Şekil 20’de verilmiştir. “Konforlu” aralıktaki yer alan günlerin sayısı bakımından en yüksek değere sahip olan istasyonlar sırasıyla Bingöl’e bağlı

Genç, Bayburt, Sarıkamış ve Van'a bağlı Özalp istasyonlarıdır. En az gün sayısına sahip istasyonlar ise Elazığ'a bağlı Keban, Muş, Bingöl ve Tunceli istasyonlarıdır.

Şekil 20. Konforlu aralıktaki gün sayısı bakımından istasyonların durumu

8.4. VAN'DA KAMP SEZONU ORTALAMA HAVA DURUMU

Van il genelinde Doğu Anadolu'da hakim olan karasal iklim özellikleri baskın olarak görülmektedir. Yazların sıcak ve az yağışlı kışların sert ve uzun geçtiği ilde yağışlar kış ve ilkbahar aylarında düşmektedir. Van Gölü çevresinde iklim elemanları nispeten yumuşamaktadır. Yıllık ortalama yağış miktarı ilçelere göre 370 mm ile 570 mm arasında değişmektedir. Merkez ilçede en çok yağış nisan ve mayıs; en az yağış ise temmuz ve ağustos aylarında görülür. Sıcaklığın 0°C'nin altına düştüğü gün sayısı 150 civarındadır. Yaz aylarında ise sıcaklığın 30°C'nin üstünde olduğu gün sayısı 20 gün civarındadır. Karla kaplı gün sayısı 80 gün civarında iken sıcaklıklar en düşük -26,9°C ile en yüksek 36,0°C arasında seyretmektedir. Van'da yıllık ortalama sıcaklık 8,9°C'dir.

Van kent merkezini ve Edremit'i temsil eden havaalanı meteoroloji istasyonunun verilerine (Tablo 7) göre; ortalama sıcaklık en yüksek 28,1°C ile temmuz ayına, en düşük sıcaklık ise -8,2°C ile ocak ayına aittir. Tabloda verilen bilgilerden sporcu kampları için önemli olan bir diğer özellik ise kamp dönemi olan yaz aylarında yağışlı gün sayısının çok az olmasıdır. Bu da kamp döneminde sporcuların konforları ve çalışmaların aksamaması için önemlidir. Yine kent merkezi ve Edremit'in rüzgâr özelliklerine bakıldığında yaz dâhil her ay rüzgârın istikrarlı biçimde estiği

görülmektedir. Genelde batı ve güney – batı yönlü esen rüzgârlar yazın kamp dönemlerinde ferahlatıcı etki yaptıkları için oldukça olumlu özellik sergiler.

Tablo 7. Van kent merkezi ve Edremit'i temsil eden meteorolojik veriler

VAN	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık
Ortalama Sıcaklık (°C)	-3.1	-2.6	1.5	7.7	13.1	18.2	22.2	22.1	17.8	11.2	4.9	-0.5	9.4
Ortalama En Yüksek Sıcaklık (°C)	1.8	2.5	6.4	12.7	18.4	23.8	28.1	28.4	24.2	17.3	10.2	4.3	14.8
Ortalama En Düşük Sıcaklık (°C)	-7.6	-7.2	-2.9	2.5	6.9	10.7	14.5	14.5	10.6	5.6	0.3	-4.6	3.6
Ortalama Güneşlenme Süresi(Saat)	4.5	5.3	6	7.2	9.3	11.7	12.1	11.4	9.8	7	5.5	4.3	94.1
Ortalama Yağışlı Gün Sayısı	9.9	9.7	11.9	12	10.7	5.1	1.9	1.2	2.3	8.1	8.6	9.4	90.8
Aylık Toplam Yağış Miktarı Ortalaması	34.6	33.6	46.7	55.9	45.8	18.1	5.4	3.7	13.6	46.8	47	36	387.2
En Yüksek Sıcaklık (°C)	12.6	14.3	22.7	27.2	28.3	33.5	37.5	36.7	34	28.8	20.1	15.4	37.5
En Düşük Sıcaklık (°C)	-28.7	-28.2	-22.7	-17.5	-3.5	-2.6	3.6	5	0.9	-14	-20.5	-21.3	-28.7
Ortalama rüzgar hızı (m/sn)	1,2	1,6	2	1,9	1,6	2	2,1	2,3	1,8	1,5	1,1	1,2	1,7
Hâkim Rüzgâr Yönü	SW		SSW	S	SSE	SSE		ENE	SSE	SE	SSW	S	SSE
En Kuvvetli Rüzgâr Hızı	10,7	17,1	17,1	15	12,7	19,5	15,3	13,2	14,3	12,5	9,8	17,1	17,1
En Kuvvetli Rüzgâr Yönü	SSE		SSE	WNW	WNE	WNW		ENE	SE	SSW	S	WSW	WNW

Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü

8.5. VAN ULAŞIM BİLGİLERİ

Van ili karayolları uzunluğu 1.121 km'dir (444 km bölünmüş yol). Van ili demiryolu uzunluğu 112 km'dir. Van ili sınırları içerisinde geçen demiryolu İran'a kadar uzanır. Türkiye ile İran arasındaki demiryolu ile yolcu bağlantısı Ankara – Tahran – Ankara arasında haftada bir gün çalışan ve 1. mevki kuşetli vagonlardan teşkil edilmiş Trans Asya treni ve Van – Tahran – Van arasında haftada bir gün çalışan ve 1. mevki kuşetli vagonlardan teşkil edilmiş tren ile sağlanmaktadır. TCDD Taşımacılık ve İran Demiryolları Transasya Ekspresi seferlerinde anlaşma sağlayarak 14 Ağustos 2019 tarihinde Ankara – Tahran arasında seferlerine başlamıştır (Şekil 21)²⁰. Ankara – Tatvan – Ankara arasında haftada 2 gün işleyen Van Gölü Ekspresi Ankara'dan Salı ve Pazar günleri, Tatvan'dan ise Salı ve Perşembe günleri hareket etmektedir. Van Gölü Ekspresi 300 kişi taşıma kapasitesine sahip olup, 4 Pulman, 1 Yemekli, 1 Kuşetli ve 1 Yataklı olmak üzere 7 vagon oluşmaktadır. 1 Pulman vagonunda 60, 1 kuşetli vagonunda 40 yolcu seyahat edebilmektedir. Kuşetli vagonlarda 10 kompartıman bulunmakta her kompartımanda 4 kişi yolculuk yapabilmektedir. Ankara - Tatvan arası seferini yaklaşık 24 saatte tamamlamaktadır (Şekil 22)²¹. THY, AnadoluJet, Sun Express ve Pegasus Havayolları ile Van Ferit Melen Havaalanı'ndan İstanbul, Ankara, Antalya, Adana ve İzmir'e karşılıklı seferler mevcuttur (Tablo 8).

²⁰ <http://www.tcddtasimacilik.gov.tr/haber/331/>; <http://www.tcddtasimacilik.gov.tr/tren/orta-dogu-ulkelerine-yapilan-tasimalar/>

²¹ <http://www.tcddtasimacilik.gov.tr/trenler/anahat-trenleri/>

Şekil 21. Transasya ekspresi görseli

TRB2 Bölgesi'nden geçen tüm ulaşım güzergâhları Şekil 23'te gösterilmiştir. Karayolu ulaşımı olarak kullanılan yollar: Uluslararası E Yollar, Karadeniz İş Birliği, Dünya Ticaret Yolları, TRACECA, Ekonomik İş Birliği (ECO), Türkiye trans-Avrupa Kara Yolları (TENT) olarak belirlenmiştir. Aynı zamanda bölgeden Mersin ve İstanbul'a kadar uzanan demiryolu ağı vardır. Van ilinin yurtiçi ve yurtdışı direkt uçuş yerleri de gösterilmiştir. Farklılık göstermekle beraber, yurtiçi olarak İstanbul, İzmir, Adana, Mersin, Antalya, Ankara ve Samsun, yurt dışı olarak ise Gürcistan, Azerbaycan ve İran'a (Tebriz) uçuşlar düzenlenmektedir.

Şekil 22. Vangölü Ekspresi

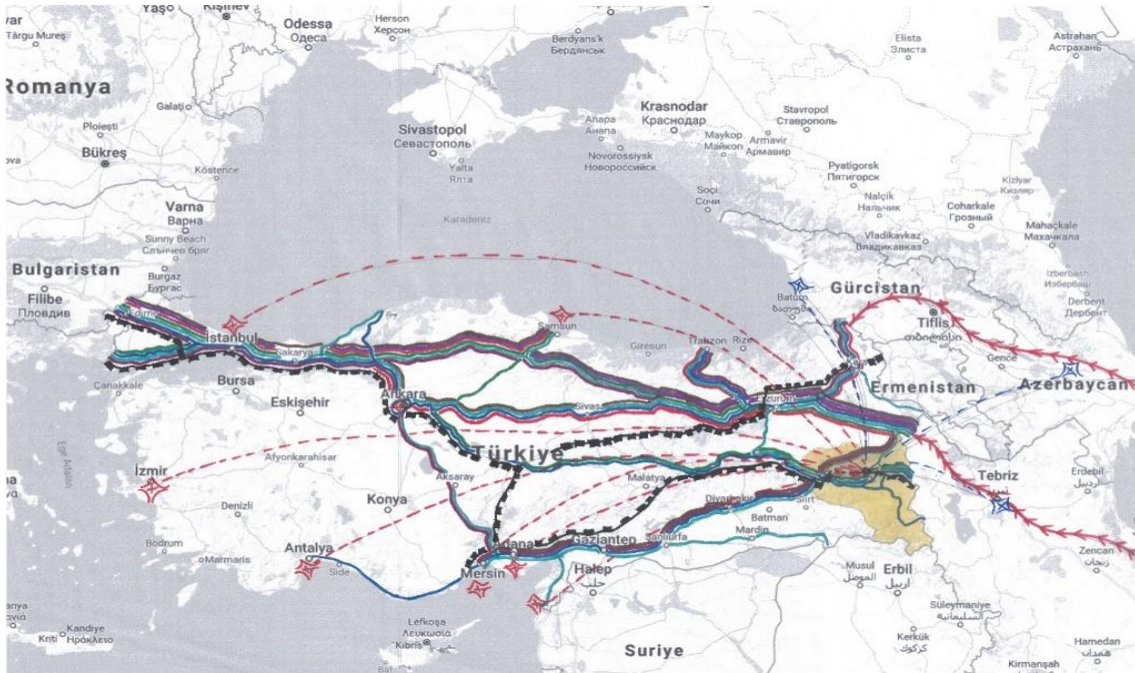
Tablo 8. Van uçak seferleri

2019 VAN YAZ TARİFESİ UÇUŞ PROGRAMI						
NR	Gün	Havayolu	Gelen Uçak	Saat	Giden Uçak	Saat
1	PAZARTESİ	PEGASUS AIRLINES	İstanbul	09:05	İstanbul	09:40
2		ANADOLUJET	Ankara	10:05	Ankara	10:35
3		SUNEXPRESS	Antalya	10:55	Antalya	11:30
4		ANADOLUJET	Ankara	13:15	Ankara	13:45
5		SUNEXPRESS	İzmir	14:05	İzmir	14:35
6		ANADOLUJET	İstanbul	14:55	İstanbul	16:00
7		TURKISH AIRLINES	İstanbul	17:50	İstanbul	18:45
8		PEGASUS AIRLINES	Adana	18:20	Adana	18:50
9		ANADOLUJET	Ankara	19:35	Ankara	20:05
10		PEGASUS AIRLINES	İstanbul	20:00	İstanbul	20:40
1	SALI	SUNEXPRESS	İzmir	08:30	İzmir	09:00
2		PEGASUS AIRLINES	İstanbul	09:05	İstanbul	09:35
3		ANADOLUJET	Ankara	10:05	Ankara	10:35
4		ANADOLUJET	İstanbul	10:20	İstanbul	10:50
5		SUNEXPRESS	Antalya	10:55	Antalya	11:30
6		ANADOLUJET	Ankara	13:55	Ankara	14:25
7		SUNEXPRESS	İzmir	14:05	İzmir	14:35
8		ANADOLUJET	Ankara	17:15	Ankara	17:45
9		TURKISH AIRLINES	İstanbul	17:50	İstanbul	18:45
10		PEGASUS AIRLINES	Adana	18:20	Adana	18:50
11		ANADOLUJET	Ankara	19:35	Ankara	20:05
12		PEGASUS AIRLINES	İstanbul	20:00	İstanbul	20:40
1	ÇARŞAMBA	SUNEXPRESS	İzmir	08:30	İzmir	09:00
2		PEGASUS AIRLINES	İstanbul	09:05	İstanbul	09:35
3		ANADOLUJET	Ankara	10:05	Ankara	10:35
4		SUNEXPRESS	Antalya	10:55	Antalya	11:30
5		ANADOLUJET	Ankara	13:15	Ankara	13:45
6		SUNEXPRESS	İzmir	14:05	İzmir	14:35
7		ANADOLUJET	İstanbul	14:55	İstanbul	16:00
8		TURKISH AIRLINES	İstanbul	17:50	İstanbul	18:45
9		PEGASUS AIRLINES	Adana	18:20	Adana	18:50
10		ANADOLUJET	Ankara	19:35	Ankara	20:05
11		PEGASUS AIRLINES	İstanbul	20:00	İstanbul	20:30
1	PERŞEMBE	PEGASUS AIRLINES	İstanbul	09:10	İstanbul	10:00
2		ANADOLUJET	Ankara	10:05	Ankara	10:35
3		ANADOLUJET	İstanbul	10:20	İstanbul	10:50
4		SUNEXPRESS	Antalya	10:55	Antalya	11:30
5		ANADOLUJET	Ankara	13:15	Ankara	13:45
6		SUNEXPRESS	İzmir	14:05	İzmir	14:35
7		TURKISH AIRLINES	İstanbul	17:50	İstanbul	18:45
8		PEGASUS AIRLINES	Adana	18:20	Adana	18:50
9		ANADOLUJET	Ankara	19:35	Ankara	20:05
10		PEGASUS AIRLINES	İstanbul	20:00	İstanbul	20:30
1	CUMA	PEGASUS AIRLINES	İstanbul	09:15	İstanbul	09:40
2		ANADOLUJET	Ankara	10:05	Ankara	10:35
3		ANADOLUJET	İstanbul	10:20	İstanbul	10:50
4		SUNEXPRESS	Antalya	10:55	Antalya	11:30
5		ANADOLUJET	Ankara	13:15	Ankara	13:45
6		SUNEXPRESS	İzmir	14:05	İzmir	14:35

7		ANADOLUJET	İstanbul	14:55	İstanbul	15:25
8		TURKISH AIRLINES	İstanbul	17:50	İstanbul	18:45
9		PEGASUS AIRLINES	Adana	18:20	Adana	18:50
10		PEGASUS AIRLINES	İstanbul	19:30	İstanbul	20:30
11		ANADOLUJET	Ankara	19:35	Ankara	20:05
1	CUMARTESİ	SUNEXPRESS	İzmir	08:30	İzmir	09:00
2		PEGASUS AIRLINES	İstanbul	09:05	İstanbul	09:35
3		ANADOLUJET	Ankara	10:05	Ankara	10:35
4		SUNEXPRESS	Antalya	10:55	Antalya	11:30
5		ANADOLUJET	Ankara	13:20	Ankara	13:50
6		ANADOLUJET	İstanbul	15:45	İstanbul	16:30
7		TURKISH AIRLINES	İstanbul	17:50	İstanbul	18:45
8		PEGASUS AIRLINES	Adana	18:20	Adana	18:50
9		ANADOLUJET	Ankara	19:35	Ankara	20:05
10		PEGASUS AIRLINES	İstanbul	20:20	İstanbul	21:00
1	PAZAR	SUNEXPRESS	İzmir	08:30	İzmir	09:00
2		ANADOLUJET	İstanbul	08:50	İstanbul	09:25
3		PEGASUS AIRLINES	İstanbul	09:05	İstanbul	09:35
4		ANADOLUJET	Ankara	10:05	Ankara	10:35
5		SUNEXPRESS	Antalya	10:55	Antalya	11:30
6		SUNEXPRESS	İzmir	14:05	İzmir	14:35
7		TURKISH AIRLINES	İstanbul	17:50	İstanbul	18:45
8		PEGASUS AIRLINES	Adana	18:20	Adana	18:50
9		ANADOLUJET	Ankara	19:35	Ankara	20:05
10		PEGASUS AIRLINES	İstanbul	21:10	İstanbul	21:40

İstanbul'a 29 sefer, Ankara'ya 21 sefer, Antalya'ya 7 sefer, Adana'ya 7 sefer, İzmir'e 10 sefer; Toplam sefer sayısı 74

İL	SEFER SAYISI				
	YAZ SEZONU	KIŞ SEZONU			
VAN-ADANA	HER GÜN	HER GÜN			
VAN-ANTALYA	HER GÜN	5 SEFER			
VAN-İZMİR	HER GÜN	HER GÜN			
VAN-İSTANBUL	HER GÜN 6 SEFER	HER GÜN 6 SEFER			
VAN-ANKARA	HER GÜN 3 SEFER	HER GÜN 3 SEFER			

Şekil 23. Van ulaşım haritası

8.6. VAN'DA TURİSTİK TESİS ALTYAPISI

Van'da bulunan konaklama tesislerinin sayı ve kapasiteleri Tablo 9'da verilmiştir²². Buna göre, toplam yatak kapasitesi dikkate alındığında Van'da önemli bir turizm altyapısının var olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Van'daki turistik tesisler ve özellikleri

	İşletme Belgeli (Sayı)			Yatırım Belgeli (Sayı)			Belediye Belgeli (Sayı)		
	Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak	Tesis	Oda	Yatak
Van	18	996	2066	11	546	1107	49	1820	4081
Türkiye	4.003	470.600	986.381	722	81.850	175.559	8.035	234.257	519.297
%	0,4	0,2	0,2	1,5	0,7	0,6	0,6	0,8	0,8

Bu konaklama tesislerinde konaklayarak antrenman yapmak isteyen takımların seyahat mesafeleri Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Antrenman alanı mesafesi

ANTRENMAN ALANI	KONAKLAMA	MESAFE
Van Edremit Olimpik Binicilik Kulübü	Elite World Van Hotel	29.500 m
Van Edremit Olimpik Binicilik Kulübü	Hilton Hotel	20.500 m
Van Edremit Olimpik Binicilik Kulübü	Ramada Hotel	18.000 m

8.7. ORGANİZASYON YAPISI, YÖNETİM VE İNSAN KAYNAKLARI

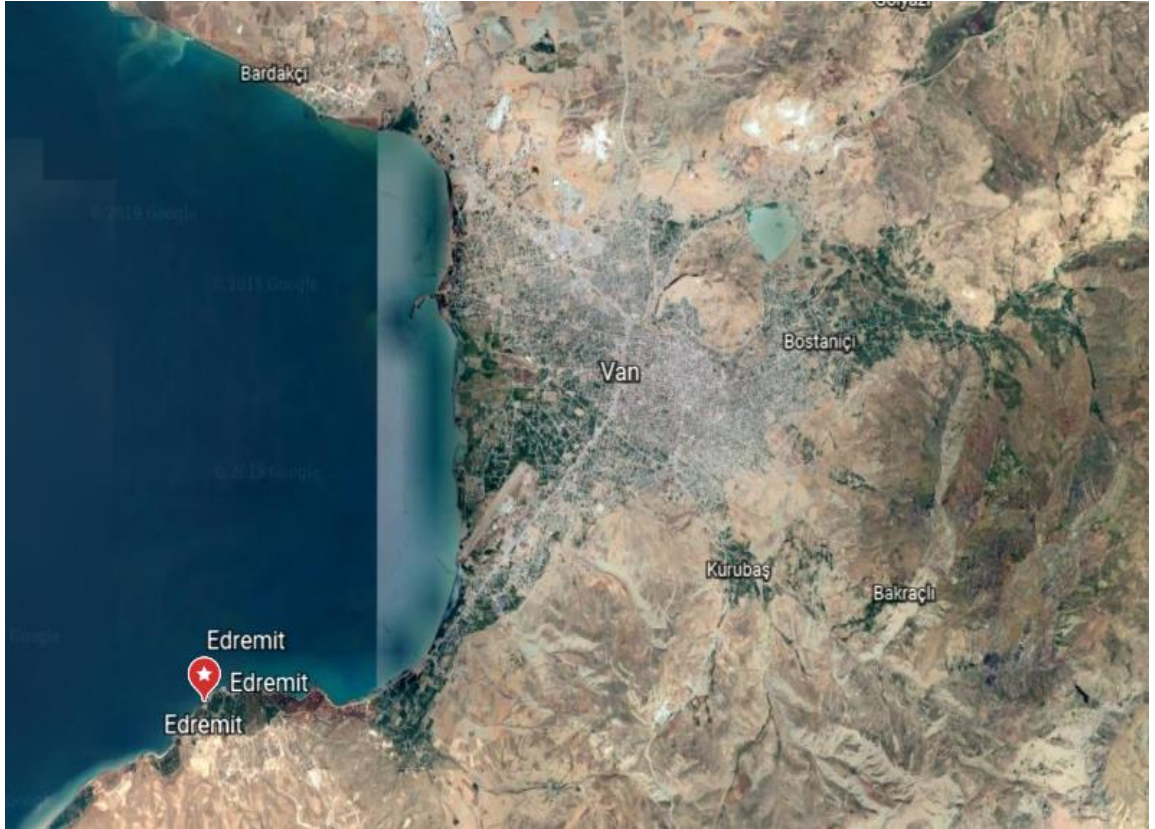
Van özelinde kurulacak bir yüksek irtifa sporcu kampı merkezi için, merkezin kurulacağı ilçe olan Edremit'te iyi bir tesis altyapısının oluşturulması gerekmektedir. Tesislerin oluşturulması aşamasından başlangıçta projelendirme yapılırken en başından yerel yöneticiler, yerel aktörler, konu uzmanları, menajerler ve bu işi yapan tur operatörlerinden oluşan bir grupla DAKA koordinasyonunda bir ortak akıl toplantısı yapılarak projeye karar verilmelidir. Tesisin projelendirme, ihale, yapım ve sonrasında işletme ve bakım aşamasında sadece bir yetkili kurum görevlendirilmeli ve onun himayesinde tesis işletilmelidir. Bu kurumun Edremit Belediyesi olması önerilmektedir. Belediye bünyesinde tesisin işletmesini ve bakımını sağlayacak; peyzaj mimarları (çim ve çevresel estetik uzmanı), tanıtım ve pazarlama sorumluları (turizm işletmecisi veya işletmeci), eğitimli temizlik ve bakım elemanları (en az 20 kişi), ilerleyen aşamalarda sporcu sağlığıyla ilgili uzmanların da istihdam edilebileceği profesyonel bir ekip kurulmalıdır. İşletmenin kendisini idare edip sonrasında kara geçmesi için çok iyi bir yönetim ve işletme yapısı oluşturularak ildeki diğer alanlara örnek olması sağlanmalıdır. Futbol yüksek irtifa turizminin

²² <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-201136/turizm-yatirim-ve-isletme-bakanlik-belgeli-tesis-istati-.html>,
<https://yigm.ktb.gov.tr/TR-201137/belediye-belgeli-tesis-istatistikleri.html>

Türkiye’deki en iyi örneği son yıllarda profesyonel anlamda Erzurum Büyükşehir Belediyesi gerçekleştirmektedir. Erzurum Büyükşehir Belediyesi bünyesinde bulunan personelini tavsiyelerimize uyarak sahaların bakım ve onarımı için kurs, seminer ve ayrıca tanıtım ve markalaşma konusunda profesyonel destek alarak hızlı bir büyüme yakalamıştır. Van ilinde Futbol turizminin tam anlamıyla gelişim göstermesi için; yatırım başlamadan önce ve yatırım aşamasında en az bir yıl süre ile profesyonel bir koordinatör belirlemesi uygun olacaktır.

9. VAN – EDREMIT YÜKSEK İRTİFA SPORCU KAMPI MERKEZİ ÖNERİ VAZİYET PLANI

Van kent merkezine en yakın ilçe olan Edremit'te (Şekil 24) belirtilen bir alana yüksek irtifa futbol kampı yapımı için öneri bir tesisleşme faaliyeti gerçekleştirilecektir. Kent merkezine kuş uçuşu 16km uzaklıkta olan ilçede oluşturulacak kamp alanının mevcut durumu Şekil 25, Şekil 26, Şekil 27'de verilmiştir.

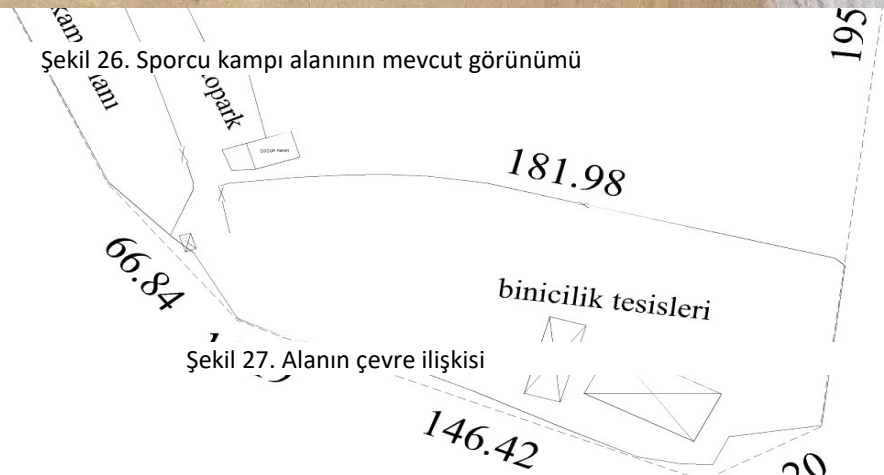
Şekil 24. Edremit ilçesinin konumu

Şekil 25. Sporcu kampı alanının mevcut görünümü

Şekil 26. Sporcu kampı alanının mevcut görünümü

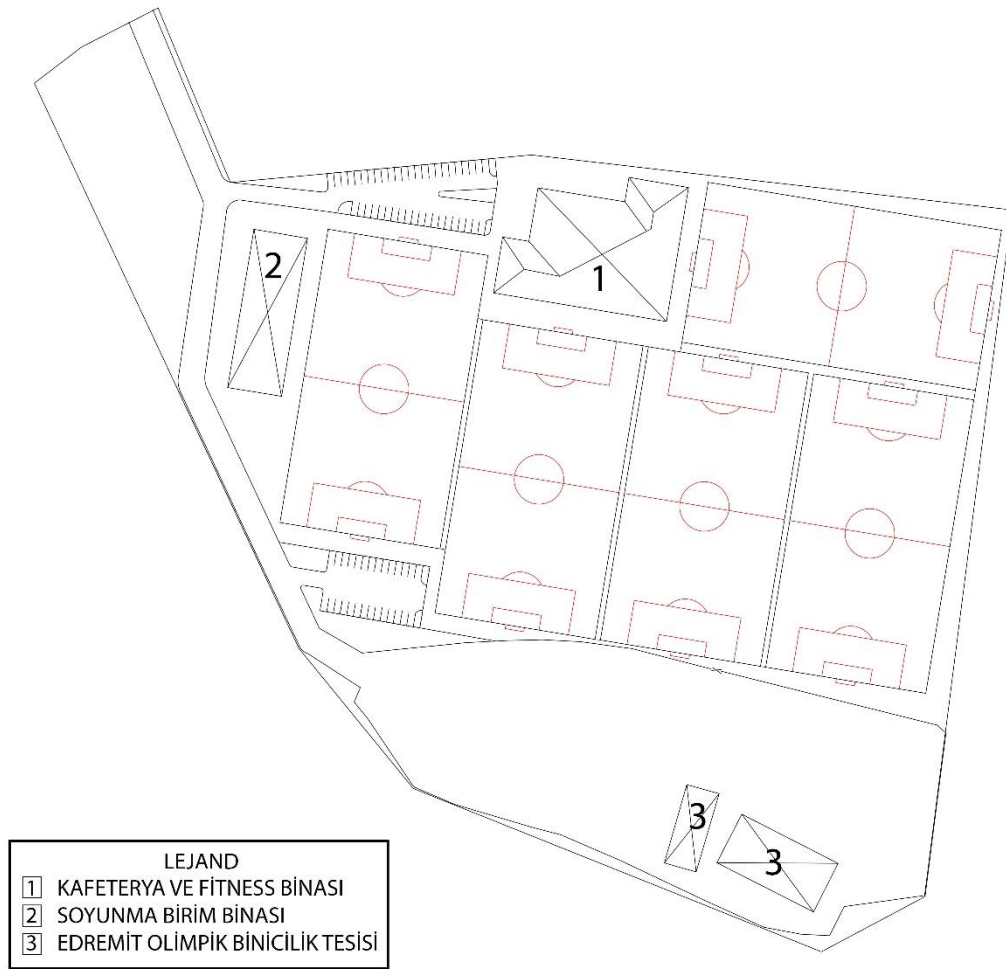

Şekil 27. Alanın çevre ilişkisi

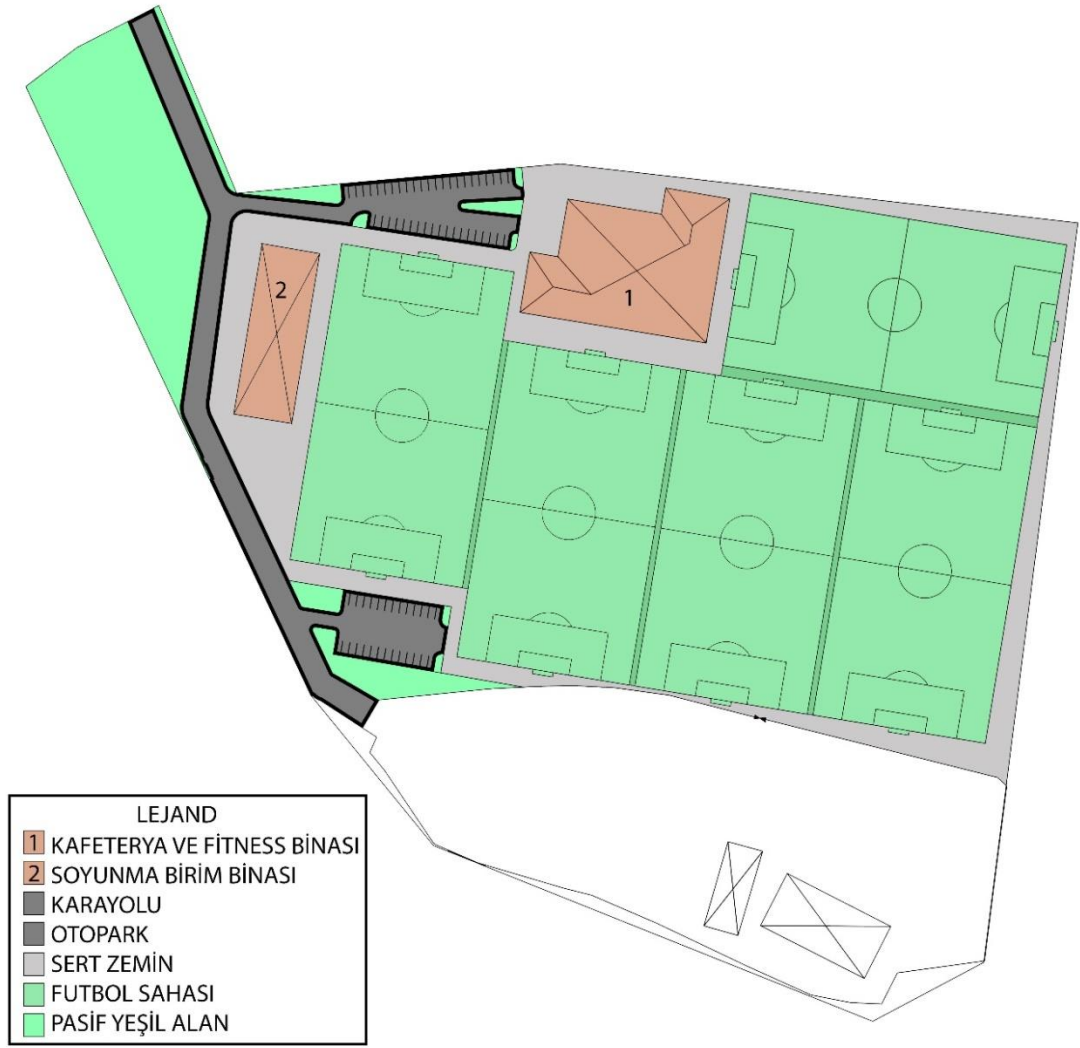
Vaziyet planında gösterilen mevcut arazi içerisinde doğal çim yüzeyli 5 adet futbol sahası (antrenman alanı), giyinme – soyunma ve fitness ve kafeterya binaları yapılması önerilmiştir Şekil 28; Şekil 29 ve Şekil 30’da verilmiştir.

Şekil 28. Sporcu kampı alanı şeması (öneri 60x110m)

Şekil 29. Sporcu kampı alanı vaziyet planı (öneri 60x110m)

Şekil 30. Sporcu kampı alanı vaziyet planı (öneri 60x110m)

10. FİZİBİLİTE ÇALIŞMASI VARSAYIMLAR VE GENEL KABULLER

Tablo 11. Altyapı hazırlık faaliyetleri

VAN – EDREMIT İLÇESİNDE BULUNAN MEVCUT ARAZİ İÇİN DOĞAL ÇİM YÜZEYLİ 5 ADET FUTBOL SAHASI ANTRENMAN ALANI YAPILMASI ALTYAPI TAHMİNİ MALİYET TABLOSU

S.NO	YAPILAN İŞİN CİNSİ	BİRİM	MİKTAR	BİRİM FİYAT	TOPLAM FİYAT
1	Elenmiş yıkanmış 15-30 mm granülometrik malzeme	Ton	19050	40.00 TL	762.000 TL
2	Elenmiş yıkanmış 7-15 mm granülometrik malzeme	Ton	8275	40.00 TL	331.000 TL
3	Elenmiş yıkanmış 0-7 mm dişli kum granülometrik malzemenin satın alınması, yüklenmesi, boşaltılması ve istiflenmesi	Ton	9945	37.00 TL	367.965 TL
4	Elenmiş yıkanmış 0-2 mm dişli kum granülometrik malzemenin satın alınması, yüklenmesi, boşaltılması ve istiflenmesi	Ton	761	37.00 TL	28.157 TL
5	Drenaj kanallarının açılması hafriyatın traktörler ile saha dışına atılması saha dışından kamyonlara yükletilerek döküm sahasına nakli	Metre	9650	14.00 TL	135.100 TL
6	Drenaj kanallarını işçi marifeti ile temizlenmesi, tavsiye edilmesi, sıkıştırılması	Metre	9650	4.00 TL	38.600 TL
7	Drenaj kanallarının altına 10 cm kumun el arabası ile taşınarak serilmesi ve düzeltilmesi	Metre	9650	5.00 TL	48.250 TL
8	Drefleks borusunun satın alınması proje kotlarına uygun olarak döşenmesi, bağlantıların yapılması	Metre	12870	11.00 TL	141.570 TL
9	Kanalların el ile doldurulması (10-40 granülometrik malzeme ile)	Metre	9650	5.00 TL	48.250 TL
10	Rögarların yapılması malzeme + işçilik	Adet	24	1.950 TL	46.800 TL
11	Çakıl malzemesinin sahaya nakli (7-15 mm el arabası ile)	Metreküp	8275	5.00 TL	41.375 TL
12	Çakıl malzemesinin proje kotlarına uygun olarak serilmesi	Metreküp	48295	5.00	241.475 TL
13	0-7 mm granülometrik malzemenin serilebilmesi için 3 m'lik anolar halinde master kalıp yapılması ve kalaslar ile el arabası yollarının döşenmesi	Metreküp	4500	5.00	22.500 TL
14	Saha kenarındaki malzemenin (0-7 mm) el arabası ile sahanın içine nakli	Ton	9650	3.00	28.950 TL
15	0-7 mm granülometrik malzemenin proje kotlarına uygun olarak master kalıplar arasına serimi ve mastarlanması	Metrekare	48295	6.00	289.770 TL
16	Sahanın sulanarak sıkıştırılması	Saat	96	75.00	7.200 TL
17	Özel bordür imalatı ve montajı	Metre	1818	50.00	90.900 TL
18	Özel funda toprağı satın alınması, inşaat mahalline nakli ve depoya istifi	Metreküp	3015	67.00 TL	202.005 TL
19	Mahallinde ayıklanmış nitelikli torfun temin edilerek, çift kırımdan geçirilmesi nakliye ve işçilik	Metreküp	2810	195.00 TL	547.950 TL

20	Satın alınan toprağın işçi marifeti ile elenmesi, torfun ayıklanması ve çıkan pasa malzemenin dışarı nakledilmesi	Metreküp	5800	8.00 TL	46.400 TL
21	Mil kum, elenmiş toprak ve ayıklanmış torfun özel teknikle harmanlanarak karışımın hazırlanması	Ton	14050	8.00 TL	112.400 TL
22	Çim yatağı tabakasının serilebilmesi için 3 m'lik anolar halinde mastar kalıp yapılması ve kalaslar ile el arabası yollarının döşenmesi	Metrekare	48295	5.00 TL	241.475 TL
23	Rulo çimin nakliyesi ve serimi	Metrekare	48295	20.00 TL	965.900 TL
24	Sulama sisteminin yapılması ve işçiliği				340.000 TL
				TOPLAM	5.125.992 TL

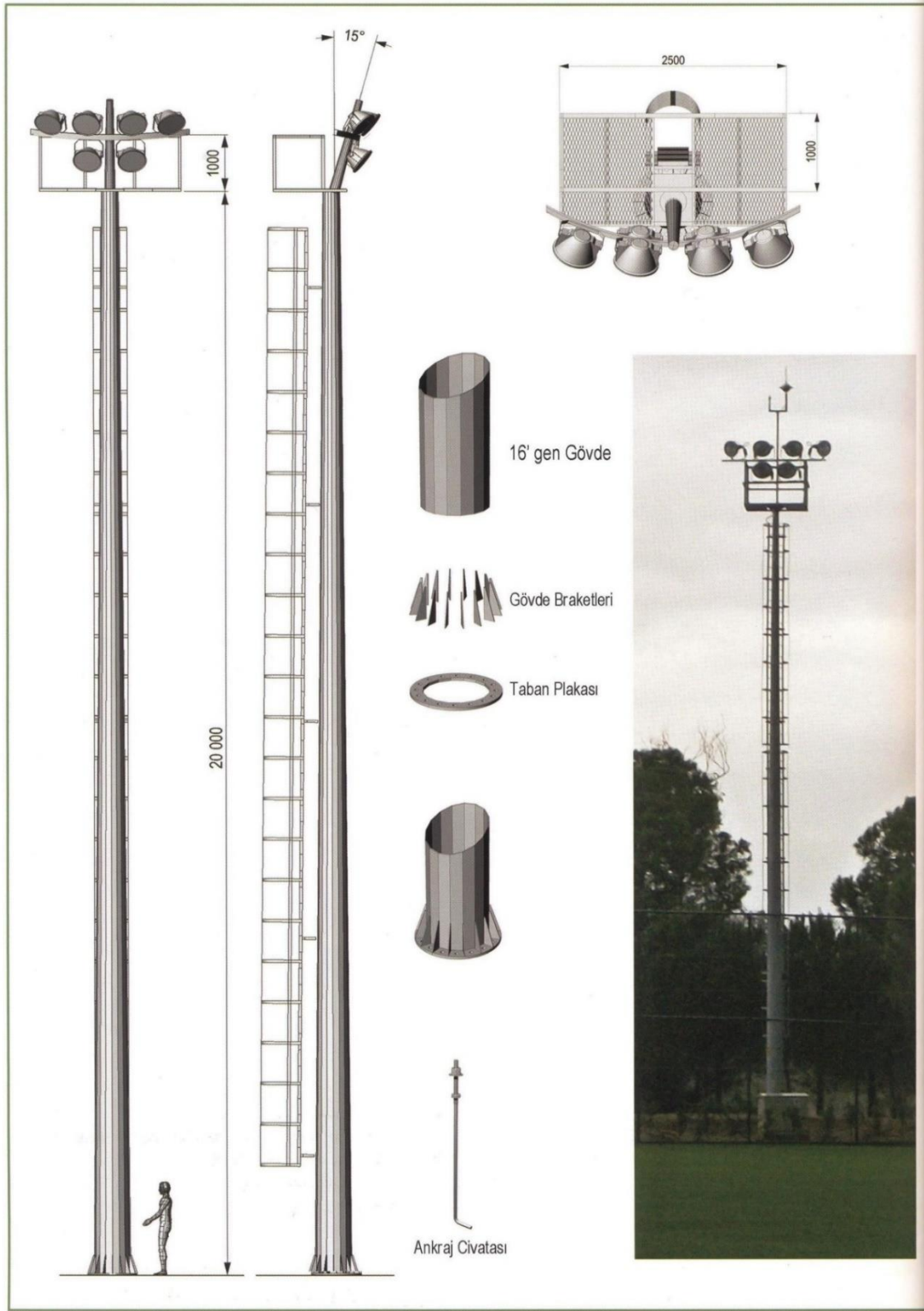
Tablo 12. Üst yapının oluşturulması faaliyetleri

	İş Kalemi	Miktar	Birim	Tutar	Toplam
1	Doğal çim yüzeyli futbol sahası yapılması	5	Adet		5.125.992 TL
2	Çevre ankraj beton yapımı	2000	Metre	45,00 TL	90.000 TL
3	Çevre çiti yapılması (h=6 m)	12000	Metrekare	45,00 TL	540.000 TL
4	Nizami alüminyum kale temini ve montajı	5	Çift	4.100 TL	20.500 TL
5	Yedek kulübesi temini ve montajı (6 kişilik)	5	Adet	6.500 TL	32.500 TL
6	Yedek kulübesi temini ve montajı (13 kişilik)	10	Adet	8.400 TL	84.000 TL
	TOPLAM				5.802.992 TL

Tablo 13. Malzeme – yaklaşık maliyet fiyat listesi

No	Malzemenin Cinsi	Miktar		Birim Fiyat	Tutar
1	PD1 30/12 PL, KM Projektör Direği h:30m Aydınlatma noktası yüksekliğine sahip, konik, çokgen kesitli ST37 sacdan mamul,130km/sa rüzgar yüküne göre statik hesabı yapılmış, koruma tipi merdivenli, sıcak daldırma metodu ile TS197-ISO 1461 standartlarında galvaniz kaplı, üzerinde 12 adet projektör montajına uygun açılı gövde platformu bulunan, ankraj, saplama, somun ve şablonları ile komple projektör direği	4	AD	28.500 TL	114.000 TL
2	PILOT 2000W M/H ROTASYONEL Projektör IP65 KOMPLE	48	AD	2.700 TL	129.600 TL
3	Ana Kumanda Panosu+Kontrol Panosu Harici tip, komple montajlı, Ana giriş Şalteri, Trifaze-monofaze W otomatları, klemens ve bağlantıları yapılmış, iki gözlü çalışır halde ana kumanda panosu	1	AD	14.000 TL	14.000 TL

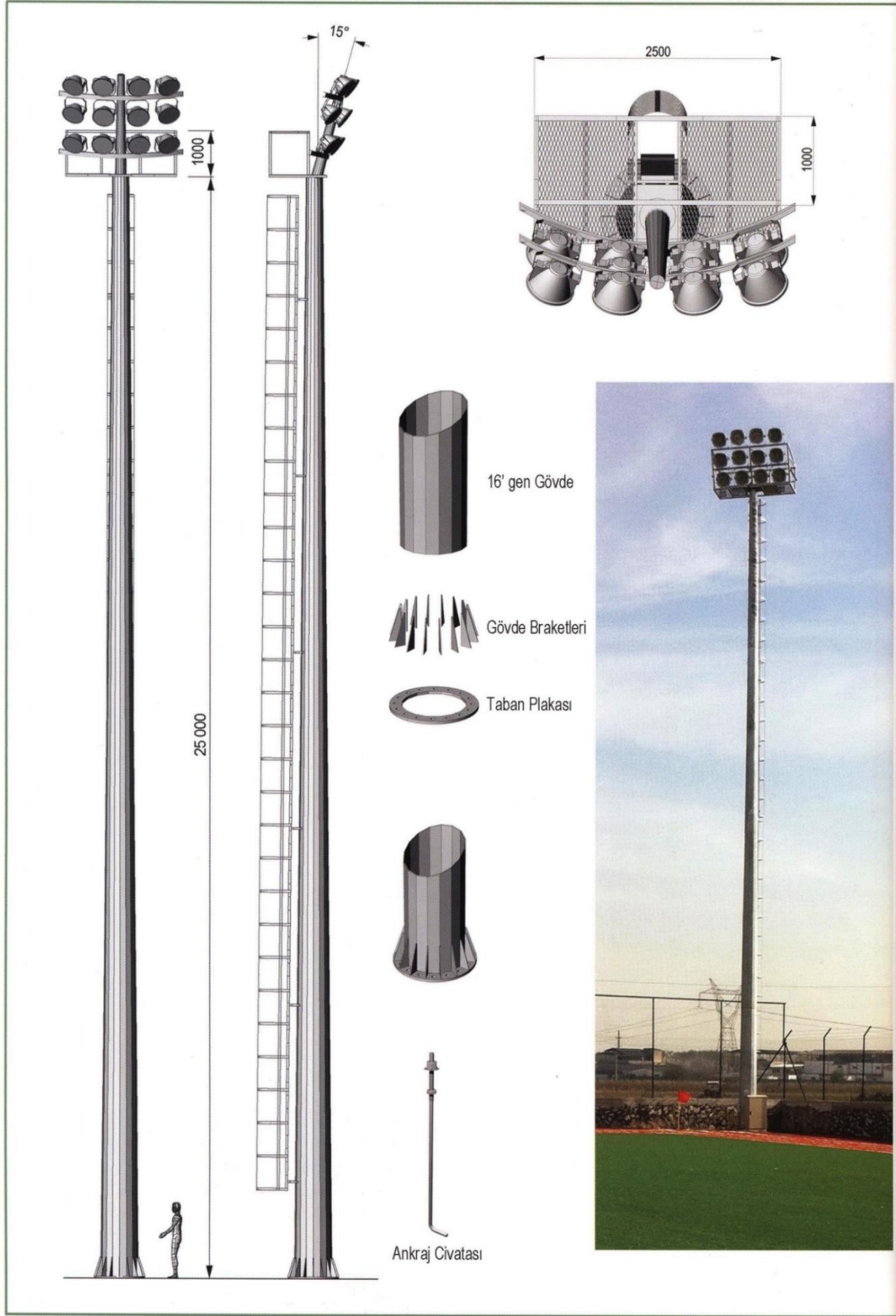
4	Balast Panosu Harici tip, komple montajlı, Ana giriş Şalteri, Trifaze-monofaze W otomatları, klemens ve bağlantıları yapılmış,12 ad.balast montajlı tek gözlü çalışır halde ana kumanda ve balast panosu	4	AD	5.000 TL	20.000 TL
5	NYY 3*50+25mm Yer altı Besleme Kablosu NYY 3*35+16mm Yer altı Besleme Kablosu NYY 4*16mm Yer altı Besleme Kablosu TTR 3*2,5mm Direk İçi Besleme Kablosu	1	TK	33.000 TL	33.000 TL
6	Diğer Malzemeler Borular, Topraklama takımları, Uçak ikaz Lambası, Montaj malzemeleri vb.	1	TK	HARİÇTİR	TL
7	İşçilik ve Montajları (Temel İşçilikleri), Kazılar(Temel Donatı Tablosuna Göre), Demir Donatı Malzemeleri ve İşçilikleri, Kalıp, Ankrajların Yerleştirilmesi Beton dökülmesi	1	TK	HARİÇTİR	- TL
7	Direk Montajları Gövdelerin indirilmesi, Sıkı geçme metodu ile gövde montajlarının yapılması (JCB veya Vinç), Merdiven, koruma çemberleri ve platformun ve direğin vinç yardımıyla dikilmesi, Düzlemsel ayarların yapılması ve dikili teslimi, Ana pano ve balast panoları montajı, Kablo çekim işleri (Direkler arası ve içi) Projektör montajları ve kablo bağlantılar Işık ayarlarının yapılması ve sistemin çalışır halde teslim edilmesi	4	TK	6.500 TL	26.000 TL
8	Paratoner Tesisatı ve Malzemeleri	2	AD	3.050 TL	6.100 TL
9	Nakliyeler(Direk, projektör, pano, kablo ve diğer malzemeler	2	AD	2.000 TL	4.000 TL
TL (KDV Hariç) Net Toplam				346.700 TL	

Şekil 31. Aydınlatma elemanları detayları

Şekil 32. Aydınlatma elemanları detayları

Şekil 33. Aydınlatma elemanları detayları

Tablo 16. Sulama sistemi yaklaşık maliyeti

1000 TONLUK 2 ADET SU DEPOSU YAPIMI TAHMİNİ FİYAT LİSTESİ					
SIRA	AÇIKLAMA	MİKTAR	BİRİM	FİYAT (TL)	TUTAR (TL)
1	1000 tonluk yalıtımlı su deposu	2	AD	140.000 TL	280.000TL
2	Elektrik tesisatının çekilmesi	1	KEZ		50.000 TL
3	Mekanik dairesi ve hidroforlar	2	AD	155.000 TL	310.0000 TL
TOPLAM					640.000 TL

Tablo 17. Sahaların bakımı için gerekli alet ve ekipmanlar

SAHALARIN BAKIM VE ONARIMI İÇİN KULLANILACAK MAKİNE PARKI				
S.N.	AÇIKLAMA	BİRİM	FİYATI	TUTAR
1	Çim Bakım Traktörü	1 AD	65.000 TL	65.000 TL
2	Kök Havalandırma Makinesi	1 AD	60.000 TL	60.000 TL
3	Kum Serme Makinesi	1 AD	32.000 TL	32.000 TL
4	Çim Bıçme Makinesi	2 AD	15.000 TL	30.000 TL
5	Gübre Serpme Makinesi	1 AD	1.500 TL	1.500 TL
6	Traktöre bağlanan ilaçlama makinesi	1 AD	3.000 TL	3.000 TL
7	Kar Kürüme Bıçağı	1 AD	14.000 TL	14.000 TL
8	Kar Rotatifi ve Bağlantı Tertibatı	1 AD	18.500 TL	18.500 TL
TOPLAM				224.000 TL

Şekil 35. Verti - drain

Şekil 36. Traktör arkası ilaçlama makinası

Şekil 37. Çim biçme makinası

Şekil 38. Kum serme makinası

Şekil 39. Kar küreme makinası

Şekil 40. Gübre serpme makinası

Şekil 41. Bakım traktörü

Tablo 18. Soyunma odası yaklaşık maliyet

SOYUNMA ODALARI YAPIMI TAHMİNİ FİYAT LİSTESİ							
SIRA	AÇIKLAMA	MİKTAR	BİRİM	FİYAT	(TL)	TUTAR	(TL)
1	SOYUNMA ODASI (5 ADET)	800	m ²			680.000 TL	
	* 50 adet WC						
	* 50 adet duş						
	* 50 adet soyunma kabini						
	* Mekanik tesisat						
TOPLAM						680.000 TL	

Şekil 42. Soyunma odası görseli

Şekil 43. Soyunma odası görseli

Tablo 19. Yol ve otoparklar yaklaşık maliyeti

SERT ZEMİNLER YÜRÜME YOLU VE OTOPARK YAPILMASI TAHMİNİ FİYAT LİSTESİ

SIRA	AÇIKLAMA	MİKTAR	BİRİM	FİYAT	TUTAR
1	ALT HAFRİYATIN ALINARAK PROJE KOTLARINA GETİRİLMESİ	50.000	m ²	1.80 TL	90.000 TL
2	PLENTMIX MALZEMENİN SERİLMESİ VE SIKIŞTIRILMASI (h=10 cm)	50.000	m ²	12.00 TL	600.000 TL
3	BORDÜR TEMİNİ VE DÖŞENMESİ (h=20 cm)	8.000	mt	11,00 TL	88.000 TL
4	ÇESANLI (10 cm) C20 BETON DÖKÜLMESİ	3.000	m ³	175 TL	525.000 TL
5	KİLİTLİ PARKE TAŞI TEMİNİ VE DÖŞENMESİ	8.000	m ²	12,00 TL	96.000 TL
6	KUM TEMİNİ VE SERİLMESİ (h=10 cm)	8.000	m ³	25,00 TL	200.000 TL
TOPLAM BEDEL					1.599.000 TL

Tablo 20. Yaklaşık maliyet özeti

YAKLAŞIK MALİYETLERİN ÖZETİ

SIRA	AÇIKLAMA	TUTAR (TL)
1	Futbol Sahaları Yapım İşi	5.802.992,00
2	Aydınlatma İşi	1.733.500,00
3	Su Deposu Yapım İşi	640.000,00
4	Sondaj İşi (Derin Su Kuyusu)	210.000,00
5	Peyzaj Düzenlemesi	270.000,00
6	Sert Zeminler Yapım İşi	1.599.000,00
7	Soyunma Odası Yapım İşi	680.000,00
8	Makine Parkı Oluşturma	224.000,00
9	Fitness Salonu Yapım İşi	450.000,00
10	Kafeterya Yapım İşi	400.000,00
11	Tanıtım ve Pazarlama İşi (web sayfası, tanıtım materyalleri hazırlama vb.)	50.000,00
GENEL TOPLAM		12.059.492,00

10.1. MALİ HESAPLAMALAR

Sporcu kampı tesisleri yurtiçinde ve dışında kullanım ve fiyatlandırma politikası olarak oldukça geniş bir uygulama çeşitliği göstermektedir. Örneğin; özel sektöre ait tesisler tamamen konaklama odaklı bir yaklaşımla ilave tesis ücreti fiyatlandırması yapmazken (her şey dâhil), kamu tesislerinde çoğunlukla saatlik ücretle sahalar ve tesisler kulüplere veya organizatörlere kiralanmaktadır. Fikir vermesi açısından Erzurum Büyükşehir Belediyesine ait Erzurum Yüksek İrtifa Sporcu Kampında 1 futbol sahasında 1.5 saatlik (90 dk) çalışma ücreti 2019 yılı yaz sezonunda 800TL olarak uygulanmıştır. Edremit Yüksek İrtifa Sporcu Kampındaki futbol sahalarının ilk yıllarında tanıtım amaçlı daha düşük fiyatlar uygulanabilir. Hatta ünlü takımların gelmesi durumunda saha ücretlerinin alınmasından öte bazı masraflarının karşılanması yoluna da gidilebilir. Sonraki yıllarda Kamp Merkezi sezonda tam doluluğa ulaştığında diğer tanınmış

merkezlerin fiyatlarıyla benzer ücretlendirme yapılabilir. 2019 şartlarıyla Erzurum'daki ücretlendirme uygulandığında Edremit kampında bulunan 5 sahada, bir sahada günde 2 takımın antrenman yapması durumunda (sabah ve öğleden sonra) günlük 10 takım antrenman yapmış olacaktır. Bu durumda günlük 8.000TL'lik bir ücretlendirme yapılmış olacaktır. Elektrik tüketimi 11 sahanın olduğu Erzurum'da aylık 1500TL olarak belirtilmiştir. Bir sahaya düşen elektrik gideri 200TL olarak ele alınması durumunda 5 sahaya 1.000 TL'lik elektrik gideri düşmektedir. Su tüketimi ise Erzurum'da belediyenin tesisi olduğu için ücretlendirilmemiştir. Böylece aylık işletme gideri sahalar için 1000TL olarak düşünülmüştür. Edremit Belediyesinin gerekli personeli kendi bünyesinden görevlendireceği düşünüldüğünden personel gideri ilave edilmemiştir.

Tablo 21.Mali Tablolar

PROJENİN ADI	VAN –EDREMIT İLÇESİ FUTBOL YÜKSEK İRTİFA KAMPI
KURULUŞ YERİ	VAN-EDREMIT İLÇESİ
TOPLAM YATIRIM TUTARI	Sabit Yatırım Tutarı: 12.059.492,00 TL
YATIRIM GERİ DÖNÜŞ SÜRESİ	23 YIL

Tablo 22'de verilen işletme giderlerinde yalnız elektrik harcamasının gider olarak gösterilmesinin sebebi, oluşturulacak tesislerin işletmesinin Edremit belediyesi tarafından yapılacak olmasıdır. Bu nedenle; su, personel, yakıt vb. giderler belediye tarafından karşılandığından gider olarak gösterilmemiştir.

Tablo 22. İşletme Giderleri

İŞLETME GİDERLERİ					
		FİYAT (TL)	TUTAR	SABİT	DEĞİŞKEN
1	Elektrik	1.000 TL	Aylık	Sabit	-----
2	Yıllık işletme giderleri toplamı	12.000 TL			

Konaklama tesislerinin elde edebileceği gelir hesaba katılırsa bir takımın (sporcular ve teknik ekip dâhil) kamp dönemi boyunca (15 gün) yapacağı harcama 22.500 USD olarak alınmıştır (Erzurum Yüksek İrtifa Sporcu Kampı yanındaki 4 yıldızlı otelin tarifesi). Sezonda 30 takımın geldiği kabul edildiğinde 4.050.000TL'lik bir gelir konaklama tesisleri tarafından elde edilebilir. Hem tesis hem konaklama tesisleri birlikte düşünüldüğünde sezonda toplam gelirin 4.410.000 TL olacağı hesaplanmaktadır.

Edremit Yüksek İrtifa Sporcu Kampı Merkezinde 2019 yılı fiyatlarıyla yapılan hesaplama sonucu Tablo 23'te verilmiştir. Sadece sahalardan elde edilecek gelir 360.000 TL (45 gün X 8.000 TL) olacaktır.

Tablo 23. Net Bugünkü Değer tablosu

Spor tesislerinin geliri							
A	B	$C = A \times B$	D	$E = C \times D$	F	$G = E \times F$	
Saha Sayısı	Günlük Antrenman Sayısı (1 sahada)	Bir Günde Antrenman Yapacak Takım Sayısı	Ücret (TL; 90dklık)	Günlük Gelir (TL)	Kamp Sezonu Uzunluğu (gün; konforlu gün sayısı)	Kamp Sezonunda toplam Gelir (TL)	
5	2	10	800	8000	45	360.000	
Konaklama tesislerine sağlanabilecek gelir							
A_1	B_1	$C_1 = B_1/A_1$	D_1	$E_1 = D_1 \times C_1$	F_1	$G_1 = E_1 \times F_1$	$H = G_1 \times 6 \text{ TL (USD/TRY)}$
Bir takım için kamp Süresi (gün)	Kamp Sezon Uzunluğu (gün)	Kamp Dönemi Sayısı (adet)	Her dönemde antrenman yapacak en yüksek takım sayısı	Gelecek Toplam Takım Sayısı	Bir takımın kamp süresince konaklama harcaması (USD)	Kamp Sezonunda Gelir (USD)	Kamp Sezonunda Gelir (TL)
15	45	3	10	30	22.500	675.000	4.050.000
Toplam Gelir (G+H); 4.410.000 TL (kamp sezonunda)							

10.2. YATIRIM PLANI VE İŞ TAKVİMİ

Proje yatırım planı ve iş takvimi önerisi Tablo 24’de verilmiştir.

Tablo 24. Yatırım Planı ve İş Takvimi

ETAP	FAALİYET	BAŞLANGIÇ YILI	BİTİŞ YILI
1	Yatırım uygulama projeleri (mühendislik, müşavirlik ve uygulama)	2020	2020
	İnşaat yatırımı	2020	2020

10.3. MALİ DEĞERLENDİRME

Yatırımın amacı özel sektör yatırımlarını teşvik etmek olduğundan ve kar amacı güdülmendiğinden kamu yatırımı olarak öngörülmektedir. Yatırım için gerekli kaynağın öz kaynaklardan ve hibe kaynaklarından sağlanması öngörülmektedir. Kredi kullanımı öngörülmediğinden faiz ve kredi ödemeleri hesaplama kapsamı dışında bırakılmıştır. Uygulama projeleri, ruhsat işlemleri yatırımın 2020 yılı içinde tamamlanması öngörülmüştür. Merkezin doluluk oranının 2021’de %100’e ulaşması ve her yıl aynı şekilde gitmesi beklenmektedir. Takımlara sahaların kiralanması sadece yatırım maliyetlerinin makul sürede geri dönüşü amacıyla yapılmıştır. Hedef yılın sonunda birikecek kaynak ise yeni yatırımlarda kullanılacaktır. Fizibilite çalışmasında temel amaç yatırımın verimliliğini ve doğrudan faydalarını tespit etmektir. Yatırımın dolaylı faydaları ise istihdam yaratılması, turizmin ve ticaretin gelişmesi, yan sektörlerin gelişmesi ve bölgenin kalkınmasıdır. Yan faydaların parasal olarak ölçülmesi olanaklı olmadığından doğrudan parasal gelirler hesaplanmıştır.

Amortisman oranı yatırıma konu tesislere göre 0,02-0,05 arasında değişmektedir. Toplamda bu kapsamdaki tesislerde işletme ömrü 30 yıl, amortisman değeri ortalama 0,033 olmaktadır. Amortisman değeri yatırımlara, kira gelirlerine ve diğer gelirlerle yansıtılmıştır. Para birimi olarak Türk Lirası üzerinden hesaplama yapılmıştır. Paranın değer kaybını ve zamana yayılan yatırımların ve gelirlerin net bugünkü değerini hesaplamak için çeşitli parametreler kullanılmaktadır. Bu çalışmada gelecek yıllarda elde edilecek gelirlerin net bugünkü değerini (NBD) hesaplamak için yatırımcı, bir kamu kurumu olan Belediye olduğu için “beklenen getiri (iskonto) oranı” olarak T.C. Merkez Bankası “Kamu Bankalarınca Mevduatlara Fiilen Uygulanan Azami Faiz Oranı” kullanılmıştır. İlgili oran 2019-12 dönemi 1 Yıl ve Daha Uzun Vadeli (TL) Oranı olan **%11,60** olarak uygulanmıştır²³. Hesaplamalarda KDV dâhil edilmemiştir. İç Verimlilik Oranı (The Internal Rate of

²³ Kaynak: <https://evds2.tcmb.gov.tr/index.php?evds/portlet/qh1gwojhm%2Bw%3D/tr>

Return - IRR): İç verimlilik oranı (IRR), bir yatırım projesinin net bugünkü değerini sıfıra eşitleyen diğer bir deyişle nakit girişlerinin bugünkü değerini nakit çıkışlarının bugünkü değerine eşitleyen iskonto oranı olarak tanımlanır. İç verim oranı aynı zamanda yatırımın ne oranda katma değer yaratacağını ifade eder. Bulunan bu oran projenin gerektirdiği giderlere katlanması durumunda yatırımın getirisini ortaya koymaktadır ve yatırımın karlılığını ifade etmede kullanılabilecek önemli bir göstergedir. Bu oran sayesinde yatırımcılar, iç verimlilik oranlarını karşılaştırarak en iyi alternatif projenin hangisi olduğuna sayısal verilerden yararlanarak kolaylıkla karar verebilmektedirler. Zira diğer yatırım proje değerlendirme yöntemlerini de dikkate almak kaydıyla, en karlı alternatif iç verimlilik oranı en büyük olan alternatiftir. İç verimlilik oranının hesaplanmasında kullanılan iskonto edilmiş nakit akışları projenin hayata geçirilmesi düşünüldüğünde dikkate alınacak temel verilerdir. İç verimlilik oranı aynı zamanda yatırım için gerekli olan fonlar için katlanılabilecek maksimum faiz oranı olarak da tanımlanabilir. Diğer bir ifadeyle, yatırımın gerçekleştirilmesi için gerekli olan fonların bulunması sırasında söz konusu fonların ortalama maliyeti iç verimlilik oranına eşit olana kadar yatırımcı bu söz konusu yatırım kararından herhangi bir zarara uğramayacaktır. Bu oranın üzerinde bir maliyette fon bulunması yatırımcıyı zarara uğratacaktır.

Net Bugünkü Değer (Net Present Value - NPV); Proje değerlemelerinde iskonto edilmemiş tutarlarla hesaplama yapmanın ortaya çıkaracağı olumsuzlukları gidermektedir. Bu yöntemde projenin ömrü boyunca ortaya çıkaracağı nakit girişleri ve nakit çıkışlarının belirli bir iskonto oranıyla bugüne indirgenmiş değerlerinin toplamı hesaplanmaktadır. Net bugünkü değeri pozitif olan projeler kabul edilebilir negatif olanlar ise kabul edilemez projeler şeklinde tanımlanabilir. Buradan hareketle net bugünkü değeri pozitif olan alternatif yatırım projelerinden en büyük net bugünkü değere sahip olan projenin tercih edilmesi gerekmektedir.

Geri Ödeme Süresi (The Payback Period); Proje için katlanılan yatırım giderlerinin geri döndüğü zamanı ifade etmektedir. Geri ödeme süresinin hesaplanmasında ilk yıldan başlayarak her yıl beklenen nakit akışlarının yıllar itibarıyla kümülatif olarak toplanmakta ve bu toplam değer pozitif değere ulaştığı nokta belirlenmektedir. Geri ödeme süresi yöntemi projenin riski, karlılığı vb. konularda sonuçlar içermediğinden diğer proje değerlendirme yöntemleriyle birlikte dikkate alınmalıdır.

10.4. SPORCU KAMP MERKEZİ FİNANSAL ANALİZİ

Yatırımın 2020 yılında tamamlanmasına ve 2021’de kamp sezonunda tam dolulukla işletmeye alınmasına göre hesaplamalar yapılmıştır. Net bugünkü değer hesabı 2020 yılı yatırım yılı olarak esas alınarak yukarıdaki bölümlerde öngörülen tesis sayısı ve büyüklükleri ile altyapı planlamasına göre toplam sabit yatırım tutarı 12.059.492,00 TL olarak hesaplanmıştır. Sahalar peşin olarak kiralanacaktır. Önceki bölümlerde açıklandığı üzere yatırım projesinden 360.000,00 TL yıllık gelir beklenmekte olup 12.000,00 TL yıllık gider oluşması öngörülmektedir. Tesis kullanım ücretlerine ilk 3 yıl zam yapılmaması düşünülmeyle birlikte 4. yıl ve sonrasında enflasyon ve sektörel zam oranları dikkate alınarak yıllık %20 zam uygulanması planlanmaktadır. Giderlerde ise her yıl enflasyon oranında bir artış olması öngörülmekle birlikte, hesaplamalarımızda, giderlerin artışı ile ilgili bu oran, ülkemiz enflasyonunda son yıllarda yaşanan ani değişimlerin olması nedeniyle son 3 yılın ortalaması olan %14,69 olarak uygulanmıştır. Bu bilgiler ışığında hazırlanmış olan Gelir-Gider Tablosu (TL) Tablo 25’de yer almaktadır.

Tablo 25. Gelir - gider tablosu

GELİR-GİDER TABLOSU (TL)			
YILLAR	GELİR	GİDER	NET NAKİT AKIŞI
2021	360.000,00	12.000,00	348.000,00
2022	360.000,00	13.762,80	346.237,20
2023	360.000,00	15.784,56	344.215,44
2024	432.000,00	18.103,31	413.896,69
2025	518.400,00	20.762,68	497.637,32
2026	622.080,00	23.812,72	598.267,28
2027	746.496,00	27.310,81	719.185,19
2028	895.795,20	31.322,77	864.472,43
2029	1.074.954,24	35.924,08	1.039.030,16
2030	1.289.945,09	41.201,33	1.248.743,76
2031	1.547.934,11	47.253,80	1.500.680,30
2032	1.857.520,93	54.195,39	1.803.325,54
2033	2.229.025,11	62.156,69	2.166.868,42
2034	2.674.830,13	71.287,51	2.603.542,63
2035	3.209.796,16	81.759,64	3.128.036,52
2036	3.851.755,39	93.770,13	3.757.985,26
2037	4.622.106,47	107.544,97	4.514.561,51
2038	5.546.527,77	123.343,32	5.423.184,44
2039	6.655.833,32	141.462,46	6.514.370,86
2040	7.986.999,98	162.243,29	7.824.756,69
2041	9.584.399,98	186.076,83	9.398.323,15

2042	11.501.279,98	213.411,52	11.287.868,46
2043	13.801.535,97	244.761,67	13.556.774,30

Yukarıda yer alan Gelir-Gider Tablosu (TL)'nda hesaplanan nakit akışlarının net bugünkü değer (NBD) ve iç verimlilik oranı (İVO) hesaplamaları aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Bu tabloda gelecek yıllarda elde edilecek nakit akışlarının net bugünkü değerini (NBD) hesaplamak için yatırımcı bir kamu kurumu olan Belediye olduğu için "beklenen getiri (iskonto) oranı (r)" olarak T.C. Merkez Bankası "Kamu Bankalarının Mevduatlarına Fiilen Uygulanan Azami Faiz Oranı" kullanılmıştır. İlgili oran 2019-12 dönemi 1 Yıl ve Daha Uzun Vadeli (TL) Oranı olan **%11,60**²⁴ olarak uygulanmıştır (Tablo 26).

Tablo 26. NBD ve İVO hesaplamaları

NET BUGÜNKÜ DEĞER (NBD) VE İÇ VERİMLİLİK ORANI (İVO) HESAPLAMALARI					
YIL SAYISI	YILLAR	NAKİT AKIŞI	AÇIKLAMA	NET BUGÜNKÜ DEĞER	BAŞABAŞ NOKTASI
0	2020	-12.059.492,00	İlk yatırım maliyeti	-12.059.492,00 TL	0,00 TL
1	2021	348.000,00		311.827,96 TL	-11.747.664,04 TL
2	2022	346.237,20		278.000,35 TL	-11.469.663,70 TL
3	2023	344.215,44		247.649,68 TL	-11.222.014,02 TL
4	2024	413.896,69		266.830,32 TL	-10.955.183,70 TL
5	2025	497.637,32		287.469,63 TL	-10.667.714,07 TL
6	2026	598.267,28		309.677,81 TL	-10.358.036,26 TL
7	2027	719.185,19		333.573,37 TL	-10.024.462,89 TL
8	2028	864.472,43		359.283,76 TL	-9.665.179,13 TL
9	2029	1.039.030,16		386.946,04 TL	-9.278.233,09 TL
10	2030	1.248.743,76		416.707,57 TL	-8.861.525,52 TL
11	2031	1.500.680,30		448.726,83 TL	-8.412.798,69 TL
12	2032	1.803.325,54		483.174,27 TL	-7.929.624,42 TL
13	2033	2.166.868,42		520.233,14 TL	-7.409.391,29 TL
14	2034	2.603.542,63		560.100,51 TL	-6.849.290,78 TL
15	2035	3.128.036,52		602.988,31 TL	-6.246.302,46 TL
16	2036	3.757.985,26		649.124,44 TL	-5.597.178,02 TL
17	2037	4.514.561,51		698.753,93 TL	-4.898.424,09 TL
18	2038	5.423.184,44		752.140,32 TL	-4.146.283,77 TL
19	2039	6.514.370,86		809.566,97 TL	-3.336.716,80 TL
20	2040	7.824.756,69		871.338,59 TL	-2.465.378,20 TL
21	2041	9.398.323,15		937.782,85 TL	-1.527.595,35 TL
22	2042	11.287.868,46		1.009.252,09 TL	-518.343,26 TL
23	2043	13.556.774,30		1.086.125,20 TL	567.781,94 TL
				(r) = %11,60	İVO = %11,95

Bu hesaplama göre kamulaştırma değerleri dikkate alınmadan ücretsiz arsa tahsis edildiği varsayımıyla, yatırımın 2020 yılında tamamlanmasının ardından 2021 yılı başından itibaren 23.

²⁴ Kaynak: <https://evds2.tcmb.gov.tr/index.php?evds/portlet/gh1gwojhm%2Bw%3D/tr>

yılda (2043) başa başnoktasına gelinmekte ve kara geçilmektedir. Diğer bir deyişle yatırım maliyeti 2043 yılı içinde karşılanmaktadır. Bu çerçevede, geri ödeme süresi 23 yıl çıkmakta olup bu tür bir yatırım için kabul edilebilir bir süredir. İç Verimlilik Oranı (İVO) ise %11,95 olup %11,60 beklenen getiri oranı (r)'na benzer bir düzeydedir; projenin bir kamu projesi olduğu ve sosyal yönünün ağırlıkta olduğu değerlendirildiğinde bu değer de uygun görünmektedir.

Personelle ilgili olarak proje personelinin tamamı Edremit belediyesince görevlendirilecektir. Bu proje kamunun öncülük ederek yeni bir sektörün kent merkezinde canlanmasını sağlama amaçlı olduğu için bu şartlar altında yatırımın kamu eliyle yapılması kısa ve uzun vadede yerel turizm tesislerinin, belediyenin, DAKA'nın ve il kültür ve turizm müdürlüğünün koordineli biçimde yapacağı tanıtımlar önemlidir.

Proje kamunun projesi olduğu için sahiplenme konusuna dikkat edilmelidir. Projenin hazırlık ve uygulama aşamaların mutlaka yerel bir komite kurulmalı ve başta projeye olan inancı ve sahiplenmeyi sağlamalıdır. Bu çalışma komitesinin kurulması ve aktif çalışması projenin lobisinin yapılması, kaynak bulunması ve sonrasında oluşan yapının tanıtımı, uygun işletilmesi ve kara geçmesi açısından son derece önemlidir. Çalışma ekibinin kurulmaması riski projenin hazırlanamamasına ve kaynak bulunamayacağından uygulanamamasına dahi neden olabilir.

11. PROJEDE RİSK OLARAK GÖRÜLEBİLECEK DURUMLAR

Futbol sahalarının ihale, proje, yapım, tanıtım ve pazarlama aşamalarında profesyonel bir ekip ve kurgu ile çalışılmaması durumunda özellikle ilk yıllarda kamp alanı istediği cazibeyi yakalayamayacaktır ve sonraki dönemlerde istenen sayıda takım ağırlayamayacaktır.

Kamp için gelen futbol takımları, antrenör ve menajerlerin dikkat ettiği en önemli husus çimin kalitesi ve hizmet veren personelin karşılama ve ağırlama eğitiminden geçmiş profesyonellerin olmasıdır. Buna aksi bir durum riskler barındırmakta ve ilk yıl gelen takımların sonraki yıllarda gelmeme durumu gözlenebilmektedir. Bu nedenle, sporcu kampında her kademedeki iyi eğitilmiş işini iyi yapan bir ekibin oluşturulması ve insan kaynağının bu yönde geliştirilmesi bu riski azaltabilecektir.

Sporcuların çalışacağı çim saha altyapısına ilave olarak fitness ve koşu alanlarının da kusursuz kalitede olması gereklidir. Bunun aksi bir durumu yine sporcu memnuniyetini azaltacağı ve yaralanma ve sakatlanmalara neden olabileceği için son derece riskli bir durumdur. Bu nedenle sporcu kampı tesislerinin günlük olarak kontrol ve bakımlarının yapılması, her antrenman çalışmasından sonra çimler ve çalışma alanları kontrol edilerek eksikler giderilmelidir.

Tanıtımda bahsedilen özellikler ile verilen hizmetin uyumsuz olması oldukça önemli bir risktir. Bu nedenle tanıtımda çok dikkatli olunmalı ve sunulabilen imkânlar tanıtım esnasında anlatılmalı ya da duyurulmalıdır.

Tanıtım konusu projede oluşturulacak fiziki altyapı kadar hayati önem taşımaktadır. Bu nedenle bu tesislerin tanıtımı tek bir kurumun değil bir destinasyon olarak Van'ın tanıtımı olarak ele alınmalıdır. Bu durum gerçekleşmezse tesislerin doluluk oranı azalır ve karlılığı düşer. Özel sektör tesislerinin, belediyenin, DAKA'nın ve il kültür ve turizm müdürlüğünün koordineli biçimde yapacağı tanıtımlar önemlidir.

Proje kamunun projesi olduğu için sahiplenme konusuna dikkat edilmelidir. Projenin hazırlık ve uygulama aşamaların mutlaka yerel bir komite kurulmalı ve başta projeye olan inancı ve sahiplenmeyi sağlamalıdır. Bu çalışma komitesinin kurulması ve aktif çalışması projenin lobisinin yapılması, kaynak bulunması ve sonrasında oluşan yapının tanıtımı, uygun işletilmesi ve kara geçmesi açısından son derece önemlidir. Çalışma ekibinin kurulmaması riski projenin hazırlanamamasına ve kaynak bulunamayacağından uygulanamamasına dahi neden olabilir.

12. SONUÇ, GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

Van Edremit Bölgesi;

- Uygunluğu ispatlanmış iklim koşulları ve biyoklimatik konfor şartlarına sahip olması,
- Uygun yükseltide, uygun teknik ve standartlarda yapılacak spor tesisleri (başta futbol sahaları) için tahsis edilebilecek arazi varlığına sahip olması,
- Uygun kalite ve standartlarda konaklama ve diğer turistik tesis altyapısının varlığı ve özellikle yaz döneminde kullanabilmesi,
- Gezip görülecek ve tecrübe edecek çok sayıda turistik değer ve etkinliklerin mevcut olması nedeniyle başta futbol kampları olmak üzere spor turizmi için özellikle mayıs ve eylül ayları arasında önemli bir cazibe merkezi olabilecek niteliktedir.

Gerek Edremit gerek Van kent merkezi, kamp dönemlerinde aktivite için gelen sporculara ilave olarak gazeteci ve habercileri de ağırlayacak ve yeni bir turist potansiyeli oluşacaktır. Kamp yapan takımlar arasında yapılacak ya da özel olarak düzenlenecek turnuvalar nedeniyle oluşacak turizm hareketliliği kente büyük bir sosyoekonomik katkı sağlarken aynı zamanda TV, sosyal medya ve diğer kanallardan yapılacak yayınlarla Van'ın tanıtımına katkı sağlamış olacaktır. Futbol sahaları ve yanında diğer branşlar için de geliştirilecek altyapının Van kent merkezi ve çevresi için halkın spor turizminden ekonomik pay elde etmesi için önemli ve isabetli yatırım olması

beklenmektedir. Oluşacak bu tesis altyapısının kamp dönemleri dışında Avusturya’da ve diğer örnek destinasyonlarda olduğu gibi yerel spor kulüplerinin kullanımına verilmesi kısa ve uzun vadede spora olan ilgiyi arttıracak ve tesislerin sürdürülebilir olarak kullanılmasını garantiye alacaktır.

Proje ile oluşturulacak sporcu kampı altyapısından mümkün olan en etkin biçimde faydalanmak adına spor turisti tiplerine göre planlanmış bir stratejik yaklaşım belirlenmelidir. Bu amaçla; aşağıda hedef, strateji ve projelerden oluşan bir hiyerarşiyle öneriler verilmiştir.

1. Aktivite temelli turistlerin (sporcular) tesislere çekilmesi

1.1. Spor tesisi altyapısının her dönemde tamam ve bakımlı olmasının sağlanması

1.1.1. Uzmanlaşmış bir bakım ve onarım ekibinin oluşturulması (Özellikle futbol kampları için gelecek takımların menajer ve teknik direktörlerinin hayati derecede dikkat ettikleri husus antrenman sahalarının çim kalitesi, fitness ve kros parkurunun kusursuz olmasıdır. Bu nedenle sahaların daha yapım aşamasında işletmeci kurumun en az 10 adet personelini saha bakım ve onarımı konusunda profesyonel destek alarak iyi bir eğitimden geçirmesi gerekmektedir)

1.1.2. Makine ve ekipman parkının oluşturulması ve hazır bulundurulması

1.1.3. Çim ve diğer saha yüzeylerinin oluşturulması ve bakımı konusunda uzmanlık seviyesinde personel yetiştirilmesi ve bunların kentte kalmasının sağlanması

1.1.4. Her mevsim tesislerin açık kalabilmesi için yaz ve kış koşullarına uygun bakım şartlarının uygulanması

1.2. Spor turizmi ile ilgili olan kamu, özel sektör, STK ve üniversite tarafının yerel bir komite oluşturması (spor turizmi çalışma komitesi)

1.2.1. Bu komitenin sekretaryasını DAKA’nın yürütmesi (komitenin oluşturulması, toplantıların organizasyonu vb.)

1.2.2. Komitenin belediyeler (Edremit ve Büyükşehir Belediyeleri), Edremit Kaymakamlığı, Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü, Turizm İl Müdürlüğü, Ticaret ve Sanayi Odası, yerel STK’lar ve Yüzüncü Yıl Üniversitesinden temsilcilerden oluşturulması

1.2.3. Spor Turizmi Çalışma Komitesi tarafından sahalardan ve diğer tesislerden oluşan altyapının her aşamada kontrol edilmesi

1.2.4. Spor Turizmi Çalışma Komitesi tarafından tesislerin standartlara uygun olarak inşa edilmesinin sağlanması

- 1.2.5. Spor Turizmi Çalışma Komitesi tarafından gerektiğinde bölge dışından uzmanların davet edilmesi ve tesislerin uygunluğunun teyit edilmesi
- 1.2.6. Tesislerin yapımı bittikten sonra Spor Turizmi Çalışma Komitesinin oluşan altyapının bakımı, sürdürülebilir kullanımı ve işletilerek kar elde edilmesini takip etmesi
- 1.2.7. Futbol sahaları ve diğer tesislerin tamamen profesyonel ellere emanet edilerek sürdürülebilir bir işletme yapısı oluşturulması (işletme Edremit Belediyesi'ne ait olsa dahi Spor Turizmi Çalışma Komitesi danışma kurulu olarak görev yapmalı ve işletme yönetiminden belirli periyotlarda sunumlar almalıdır)
- 1.2.8. Tesislerde verilen hizmetlerden memnuniyetin sağlanması için hizmet sunan personelin özenli seçilmesi ve sürekli eğitim verilmesi
- 1.3. Spor turizmi ve sporcu kampıyla ilgili diğer sektörlerin geliştirilmesi
 - 1.3.1. Sporcu sağlığı ve sakatlıları merkezinin ilerleyen dönemlerde kurulması
 - 1.3.2. Sporcu performans ölçümü test merkezinin kurulması
 - 1.3.3. Spor malzemeleri ve teknik tekstil ürünlerinin geliştirilmesi ve üretilmesi
- 1.4. Tesislerin tanıtımı, markalaşması ve pazarlanması
 - 1.4.1. Spor Turizmi Çalışma Komitesinin Van'ın dünya çapında bir yüksek irtifa futbol kamp merkezi haline gelmesi için bir tanıtım ve iletişim stratejisi hazırlaması,
 - 1.4.2. Pilot tanıtım etkinliği olarak tesislerin yapım aşamasında ünlü bir teknik direktör, menajer ve ulusal basının Van'a davet edilmesi
 - 1.4.3. Van'a davet edilen ünlü sporculara tesislerin ve Van'ın sporcu kampları açısından uygunluğunu ve üstün yönlerini anlatan röportajlar verilmesi
 - 1.4.4. Yapım aşamasında tesis bilgilerinin sporcu kampı organizatörleri olan profesyonellerle (menajerlerle) paylaşılması
 - 1.4.5. Tesis bilgilerinin kataloglarının basılması ve materyallerin Türkiye Futbol Federasyonuna ve tüm spor lig ve federasyonlarına iletilmesi
 - 1.4.6. Tesislere ait kurumsal bir web sayfasının kurulması
 - 1.4.7. Turizm değer zincirinde yer alan yerel konaklama, yeme – içme ve taşımacılık gibi hizmetler sektörü temsilcilerine ve turizm işletmelerine sporcu kampı turizminden nasıl yararlanabilecekleri ve neler yapabilecekleri konusunda seminerler verilmesi

- 1.4.8. Tesisler tamamlandıktan sonra futbol kampı organizatörleri, tur operatörleri ve menajerlerin davet edilmesi (showcase, infotourlar ve FAMTRIPlerin yapılması)
- 1.4.9. İlk kamp sezonu başlangıcında Spor Turizmi Çalışma Komitesinin girişimleriyle “Van Cup” adı altında en az ulusal seviyede bir futbol turnuvasının gerçekleştirilmesi
- 1.4.10. Yerel aktörlerle işbirliği içinde Spor Turizmi Çalışma Komitesinin tesislerin teknik özelliklerini ve ayırt edici yönlerini ele alan katalog, broşür, kitapçık, cd vb. materyaller hazırlatarak hem ilgili fuarlarda (ITB Berlin, Hestourex gibi) hem de roadshow tanıtımlarında kullanması
- 1.4.11. Fiyatlandırma politikası
- 1.5. Tesisler hizmet vermeye başladıktan sonra yerelde başta özel sektör konaklama tesislerinin ve diğer turistik işletmelerin sporcu kampı tesisleri kurmaya özendirilmesi,
 - 1.5.1. DAKA’nın spor turizminin desteklenmesi mali destek programına ya da sonuç odaklı program tasarımına girişi
 - 1.5.2. Uygun diğer fon kaynaklarının ve devlet teşviklerinin özel sektöre tanıtılması,
2. Etkinlik temelli spor turistin Van’a çekilmesi
 - 2.1. Sporcuların beraberinde gelen ziyaretçilere iyi vakit geçirecek imkânların sağlanması
 - 2.1.1. Bu konuda kent merkezli ve yakın çevresindeki turistik olanakların iyileştirilmesi (bu strateji sporcu kampı turizmi stratejisinin ilgi alanından çok daha geniş olduğu için daha üst ölçekli bir stratejide yer almalıdır)
 - 2.2. Spor etkinliklerinden oluşan bir ziyaretçi ekonomisinin kentte canlandırılması
 - 2.2.1. Kampa gelen futbol takımlarına özel turnuvalar yaptırılarak yakın ve uzak çevreden seyirci çekilmesi
 - 2.2.2. Spor etkinliklerine karşı artacak ilgiyle beraber yeni etkinliklerin de kurgulanması (kongreler, golf sporu ve diğer branşlardaki sporlar ile incentive turlar, festivaller ve diğer turizm etkinlikleri)
 - 2.2.3. Süper Kupa Finali gibi büyük futbol etkinlikleriyle Van’ın spor kenti imajının pekiştirilmesi ve seyirci çekilmesi
 - 2.2.4. Spor kanallarıyla görüşülerek etkinliklerin tanıtılması ve yayınlatılmasıdır.

KAYNAKÇA

- Butterfield GE, Mazzeo RS. 1996. Exercise responses at high altitude. *Medicine and Science in Exercise and Sports*, , 28: 1.
- CBSBB 2019. 11. Kalkınma Planı. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/OnbirinciKalkinmaPlanı.pdf>
- Çilli M. 1997. Yükseltinin dolaşım ve solunum parametrelerine etkileri. *Atletizm Bilim ve Teknoloji Dergisi*. Ankara, Türk Spor Vakfı Yayını, 27: 35,37,43.
- Delpy, L. (1998). An overview of sport tourism: Building towards a dimensional framework. *Journal of Vacation Marketing*, 4(1), 23–38. <https://doi.org/10.1177/135676679800400103>
- Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, www.dmi.gov.tr,
- Duglio S. and Beltramo R. 2017. Estimating the Economic Impacts of a Small-Scale Sport Tourism Event: The Case of the Italo-Swiss Mountain Trail CollonTrek. *Sustainability*, 9, 343; <https://www.mdpi.com/doi:10.3390/su9030343>
- Elibüyük M. ve Yılmaz E. 2010. Türkiye'nin Coğrafi Bölge ve Bölümlerine Göre Yükselti Basamakları ve Eğitim Grupları. *Coğrafi Bilimler Dergisi CBD* 8 (1), 27-55. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/33/1339/15513.pdf>
- European Consumer Centers Network, http://ec.europa.eu/consumers/ecc/index_en.htm
- Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>
- Aslantürk, H. Yüksek irtifa Sporcu Kampları bilimsel araştırmalar. <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-9860/turizm-belgeli-tesisler.html>
- Höppe, P. (1999). The physiological equivalent temperature – a universal index for the biometeorological assessment of the thermal environment. *Int J Biometeorol* 43 (2): 71 – 75.
- International Center for Responsible Tourism, www.icrtourism.org/
- Korkmaz E. 2013. Farklı illerdeki Basketbol Takımlarının Bazı Fizyolojik Parametrelerinin Ve Müsabaka Öncesi Sonrası Kan Laktat Seviyelerinin Karşılaştırılması. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. 76 sayfa
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, www.kultur.gov.tr
- Levine BD, Stray-Gundersen J. 1997. Living high-training Low: Effect of moderate-altitude acclimatization with low-altitude training on performance. *Journal of Applied Physiology*, 83: 102-112.
- Mavi Bayrak Türkiye, www.mavibayrak.org.tr
- Nagashima K, Mack GW, Haskell A. 1999. Nishiyasu T, Nadel ER. Mechanism for the Posture-Specific plasma volume increase after a single intense exercise protocol. *Journal of Applied Physiology*, 86: 867-873.
- Peacock AJ. 1998. ABC of Oxygen: Oxygen at high altitude. *BMJB*: 317: 1063-6.
- Powers SK, Howley ET. 1996. *Exercise Physiology Theory and Application to Fitness and Performance*. USA, WCB/McGraw-Hill Companies, Third Edition, :182-184.
- Randall CW. 1992. *Flight surgeon's guide*. USAF School of Aerospace Medicine. Texas, Brooks AFV, : 2: 1-30.
- Sawka MN, Convertino VA, Eichner ER, Schneider SM, Young AJ. 2000. A Blood Volume: Importance and adaptations to exercise training, environmental stresses, and trauma/sickness. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 32: 332-348.
- Toy, S. (2010). Biyoklimatik Konfor Değerleri Bakımından Doğu Anadolu Bölgesi Rekreasyonel Alanlarının İncelenmesi. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Fenbilimleri Ens.
- TTS 2023. <https://www.ktb.gov.tr/Eklenti/906,ttstratejisi2023pdf.pdf?0>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), www.tuik.gov.tr
- Türkiye Otelciler Federasyonu, www.turofed.org.tr
- TÜRSAB (2014). Yabancı Ziyaretçi Profiliindeki Gelişmeler.

United Nations World Tourism Organization (UNWTO), www.unwto.org

UNWTO 2019. <http://www2.unwto.org/content/why-tourism>

World Tourism and Trade Council (WTTC), www.wttc.org

Wozniak A, Drewa G, Chesy G. 2001. Effect of altitude Ttraining on the peroxidation and antioxidant enzymes in sportsmen, Medicine and Science In Sports and Exercise,33: 1109-1113.

Yaman M, Coşkuntürk OS. 1982. Sportif performansın sınırları. Ankara, Barış Yayınevi. 61,71.

Kapak Fotoğrafi: <https://vanedremit.bel.tr/proje-4-sahil-bandi-projesi.html#images-4>

Bu finansal fizibilite dokümanı, MEDAM Danışmanlık Eğitim Turizm Organizasyon San. ve Tic. Ltd. Şti. (danışman firma) tarafından yapılan araştırmalar ile başta Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (DAKA) tarafından olmak üzere yerelden, ulusal ve uluslararası ağlardan sağlanan veri ve bilgiler ışığında; “Van İlinde Spor Kampı İçin Elverişliliğin Araştırılması Hizmet Alımı İşi” sözleşmesine istinaden hazırlanmıştır.

Bu finansal fizibilite dokümanının, Van ilinde yüksek irtifa sporcu kamplarının oluşturulabilmesi için yapılacak kamu ya da özel sektör yatırımları için hazırlık esnasında ihtiyaç duyulacak yazılı ya da sözlü olarak sağlanmış her türlü bilgiyi içerdigi kabul edilmektedir.

Bu doküman, DAKA’nın önceden yazılı onayı alınmadan hiçbir zaman bütün olarak ya da parçalar halinde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ya da dağıtılamaz. Bu finansal fizibilite dokümanı yalnızca yatırım fırsatının daha ayrıntılı olarak incelenip incelenmemesine ilişkin karar vermek için kullanılabilir.

Fizibilite dokümanının hazırlanmasında başta DAKA olmak üzere yerel ve ulusal kurumlardan sağlanan veriler doğru olarak kabul edilmiştir.

Bu fizibilite dokümanında açıklanan yatırım fırsatını değerlendirmek isteyen gerçek ve/veya tüzel kişiler tarafından yatırım fırsatına yönelik yaptığı resmi tekliflerde, sözleşmelere taraf olurken ya da teklifi yaparken bu dokümanda yer alan herhangi bir beyan ya da ifadeye dayanmadığını ya da bu beyan ve ifadeleri esas alarak söz konusu sözleşmeye taraf olmadığını ya da teklif yapmadığını kabul eder.

Aksi ifade edilmedikçe, bu fizibilite dokümanı DAKA’nın mülkiyetinde olacaktır.

Bu fizibilite dokümanı burada açıklanan yatırım fırsatının verilmesine yönelik bir teklif ya da davet niteliğinde değildir ve hiçbir sözleşmenin temelini oluşturmayacaktır. Danışman burada açıklanan yatırım fırsatının verilmesiyle ilgili olarak başka hiç kimse adına değil, yalnızca DAKA adına hareket etmektedir; danışmanlığa yönelik sağlanan koruma şartları hakkında DAKA hariç hiç kimseye karşı sorumlu olmayacaktır.

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından hazırlatılan bu yayının içeriği, Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı ve/veya Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının görüşlerini yansıtmamakta olup, teknik içerik ile ilgili sorumluluk danışmana aittir.

Bu doküman Danışman adına Antrenman Bilimleri Uzmanı Hanifi ASLANTÜRK ve Prof. Dr. Süleyman TOY tarafından hazırlanmıştır.

Nisan 2020